

การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ปริญญานิพนธ์
ของ
อุลัย บุญโท

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2544
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๕๔๖

๕๕๕

๖๖

การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์แบบโครงการ

บทคัดย่อ
ของ
อูลัย บุญโท

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม ๒๕๔๔

๒๕๔๖

✓ อุลัย บุญโท. (2544). การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. ปริญญาโท. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยชาย หญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านหยวก อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย แล้วให้ครูผู้สอนทำการสังเกตโดยใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ จำนวน 15 คน เพื่อจัดให้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ แผนการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ และแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต $RAI = 0.89$ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – Measures ANOVA) และ t – test แบบ Dependent

ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์

A STUDY OF PRESCHOOL CHILDREN ' S SELF — CONFIDENCE BEHAVIOR
EXPERIENCING THE PROJECT APPROACH

AN ABSTRACT
BY
ULAI BOONTHO

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
November 2001

Ulai Boontho. (2001). *A Study of Preschool Children 's Self - confidence Behavior Experiencing The Project Approach*. Master Thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr.Suchinda Kajonrungruangsilp, Assoc. Prof. Dr.Boonchird Pinyoanuntapong.

The purpose of this research was to study self - confidence behavior of preschool children experiencing the project approach

The subjects were preschool children, age 5 - 6 years in kindergarten 2, first semester of the academic year 2001 at Ban Yuak School, Numsom district, Udonthanee province. The teacher using Self - confidence Behavior Observation Form, observed all the children in this class . Then, 15 children who earned low score in self - confidence behavior were chosen for this study sample. This experiment was carried out for 8 weeks, 4 lessons per week, 50 minutes per lesson.

The instruments for this research were Lesson Plan of The Project Approach and Self - confidence Behavior Observation Form. The children's self - confidence behavior were recorded weekly by two observers. The RAI of 0.89 were adopted to test confidence for observer and Self - confidence Behavior Observation Form consecutively. The One - Way Repeated - Measures ANOVA and t - test for Dependent Samples were used for data analysis.

The finding was the preschool children experiencing the project approach earned higher scores in self - confidence behavior in each week during this study with significant difference at .001 level.

ปริญญานิพนธ์

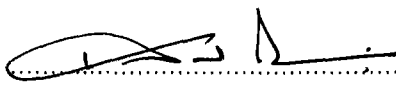
เรื่อง

การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์แบบโครงการ

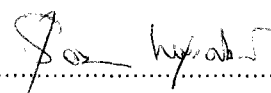
ของ

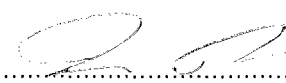
นางสาวอุลย์ บุญโท

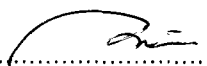
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

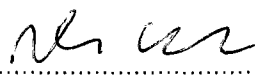
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่ 6 เดือน พ.ย พ.ศ. 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์ที่ให้คำปรึกษาคำแนะนำข้อคิด และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ดันติผลาชีวะ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนท์พงษ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัญชลี ไสยวรรณ, อาจารย์สุทธภาภา โชติประดิษฐ์, อาจารย์จุฑานาถ รอดภิรมย์, อาจารย์เปลว ปุริสาร และอาจารย์วารุณี เจริญรัตนโชติ ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนบ้านหยวกที่ได้ให้ความกรุณาอนุเคราะห์ในด้านสถานที่เพื่อใช้เก็บข้อมูลตลอดจนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะและประสบการณ์แก่ผู้วิจัย จนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาและขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย รุ่นที่ 16 ทุกท่าน ขอขอบคุณพี่และน้องนิสิตปริญญาโทเอกการศึกษาปฐมวัยที่ให้คำแนะนำคำปรึกษาตลอดจนเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณคุณพ่อไสว บุญโท, คุณแม่พุดสา บุญโท, คุณเมตตา ตะไก่อแก้ว, คุณศิรินทิพย์ สายหอม, คุณวัลนา ทรจักรและคุณสุจินดา ลาภสารที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณชมรมปฐมวัยที่กรุณามอบทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจจนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

อุลัย บุญโท

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	5
สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง.....	6
ความหมายของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง.....	6
ความสำคัญของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง.....	7
ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง	8
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	8
ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	13
ความหมายของการจัดประสบการณ์.....	13
หลักการจัดประสบการณ์.....	14
ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	15
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	15
ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	19
บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	22
ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	24
กิจกรรมที่สำคัญในโครงการ	25
หลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ	27

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	29
	การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	29
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	29
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	39
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	41
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
5	สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	52
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	52
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	52
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	52
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	53
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	53
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	53
	อภิปรายผล	53
	ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า	59
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	59
	ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้า	60
	บรรณานุกรม	61
	ภาคผนวก	66
	ภาคผนวก ก	67
	ภาคผนวก ข	90
	ประวัติย่อผู้วิจัย	95

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	32
2 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต.....	32
3 การดำเนินการจัดกิจกรรมแบบโครงการ 3 ระยะ.....	33
4 การหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง.....	38
5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	42
6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	43
7 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	44
8 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้านก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.....	46
9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเอง แยกเป็นรายด้านของเด็กปฐมวัย.....	47
10 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน.....	48

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	5
2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย	45
3 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน	51

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถทั้งในด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ รวมไปถึงการมีบุคลิกภาพความคิดความเชื่อที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ และเนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การปรับตัวหรือการพัฒนาบุคลิกภาพให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบุคลิกภาพที่เป็นคุณลักษณะจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมคือความเชื่อมั่นในตนเอง บุคคลที่มีคุณลักษณะอันนี้มากก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพเพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่จะนำไปสู่คุณสมบัติอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การยอมรับประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น การเป็นผู้มุ่งปัจจุบัน และ อนาคตมากกว่าอดีต เป็นต้น จึงถือว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญที่ควรมีในบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม และเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าอิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพให้สำเร็จเพียงใดนั้น มีต้นกำเนิดมาจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากครอบครัว จากสถานศึกษา ดังที่คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 15 – 16) กล่าวว่าช่วงอายุปฐมวัยว่าเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาการของชีวิต ประสบการณ์และการเรียนรู้ที่เด็กได้รับในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตจะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพด้วยวิธีการที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญยิ่ง อีริกสัน (Erikson, 1975 : 220-222) ได้กล่าวว่าถึงการเสริมสร้างความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองของเด็กที่ควรตระหนักว่า ถ้าเด็กมีโอกาสดำเนินการต่าง ๆ และได้รับการยอมรับ ผู้ใหญ่ให้ออกมาได้ซักถามปัญหาเปิดโอกาสให้เด็กลองทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองย่อมเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กได้ตรงกันข้ามถ้าผู้ใหญ่ไปสกัดกั้นความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ก็จะเป็นการสกัดกั้นความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กด้วย สอดคล้องกับมาสโลว์ (Maslow, 1954 : 411) ที่กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองนั้น สามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้เพราะคนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จมีความภาคภูมิใจในตนเองต้องการให้คนอื่นยอมรับกับความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน การพัฒนาและการส่งเสริมบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเองยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายเท่าที่ควร เพราะจากการศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยโดยทั่วไปยังไม่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กมากนัก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และจากรายงานของกรมวิชาการ (2537 : 1) พบว่าเด็กไทยส่วนมาก ขาดความมั่นใจในตนเอง เพราะวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ครุมีบทบาทมากที่สุด โดยครูจะเป็นผู้กำหนดวิธีการ ชี้แนะและบังคับให้เด็กทำตามส่วนพฤติกรรมของเด็กจะออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติตามคำสั่งครูซึ่งการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้จะก่อให้เกิดทัศนคติที่จะยอมรับสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีข้อโต้แย้งหรือหักท้วง จึงเป็นผลเสียต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กในระยะยาว

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดี และสนับสนุนพฤติกรรมที่ดีของเด็กควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวมากนักแต่คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดกลางแกลงในความสามารถของตนจะทำให้เด็กเกิดความสงสัยในความสามารถซึ่งจะตามมาคือความไม่มั่นใจในตนเอง ดังนั้นประสบการณ์ที่จัดควรเปิดกว้างให้เด็กทำกิจกรรมอย่างมีความสุขสนุกสนาน เพราะกระบวนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีลักษณะเฉพาะตัว ต้องอาศัยประสบการณ์ตรงผ่านการรับรู้ของประสาทสัมผัสต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านการเล่น และต้องคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก การส่งเสริมการกระตุ้นให้กำลังใจให้เด็กได้ใช้ความสามารถของตนในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตนพอใจอย่างเต็มที่ที่จะสามารถช่วยพัฒนาความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 23 – 33) ดังนั้นการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเด็กจะเป็นผู้มีบทบาทในการเลือกเรื่องที่จะเรียนหรือเลือกวิธีการที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และมีครูที่ยอมรับความคิดเห็นของเด็กแสดงให้เด็กเห็นว่าครูให้ความสนใจ เชื่อมั่นในความคิดของเด็ก และให้โอกาสเด็กที่จะเรียนรู้ตามความคิด และวิธีการของตนเอง เพื่อแสวงหาคำตอบและเสนอผลการค้นหาคำตอบด้วยงานที่สร้างขึ้น โครงการจะมีความแตกต่างกันอาจจะใช้เวลาประมาณสัปดาห์หรือนานกว่านี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก (Katz and Chard, 1994 : 15 -16) จึงกล่าวได้ว่าลักษณะการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ และใช้กิจกรรมที่หลากหลายเปิดกว้างสำหรับเด็กในการเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจเด็กจะร่วมกันคิด พิจารณาและตัดสินใจวางแผนกำหนดแนวทางการเรียนรู้ให้เวลาในการทำงานตามโครงการที่เพียงพอกับความต้องการของเด็ก โดยมีครูเป็นผู้ร่วมงาน เป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ชื่นชม ให้กำลังใจเด็กในการทำงาน

จากแนวคิดและหลักการของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลบนพื้นฐานหลักการจัดการศึกษาแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็นทำได้ และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีครูเป็นผู้จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และเอื้ออำนวยความสะดวกให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลายโดยผ่านกิจกรรมของโครงการ การแสดงความชื่นชม ยอมรับความคิด การแสดงออกของเด็กสนับสนุนให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งในหัวข้อที่สนใจ จึงสอดคล้องกับหลักการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กปฐมวัย และผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองได้ ผู้วิจัยจึงพิจารณานำแนวคิด หลักการของการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาปรับให้สอดคล้องกับวัย พัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัย โดยโครงการที่เด็กทำนั้นจะเป็นโครงการที่ดำเนินการภายใต้การช่วยเหลือแนะนำของครูเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการดังกล่าวสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย นำไปจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับครู ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจในการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาและความถี่ของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

2. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ครู ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจในการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

3. เพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้แก่ครู ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจในการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านหยวก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออำเภอน้ำโสม จังหวัด อุดรธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านหยวก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโดยการสุ่มห้องเรียนด้วยการจับสลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. ครูประจำชั้นอนุบาลห้องที่ได้รับการสุ่มจากข้อ 1 ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย แล้วนำคะแนนมาเรียงลำดับจากน้อยไปมาก เลือกเด็กที่มีคะแนน 15 อันดับสุดท้ายมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย

หมายถึง นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านห้วยวก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าสัก จังหวัดอุดรธานี
ความเชื่อมั่นในตนเอง

หมายถึง ความสามารถในการแสดงออก กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมโดยสังเกตได้จากท่าทาง การกระทำ การแสดงความคิดเห็นหรือภาษาของเด็กซึ่งสามารถวัดได้โดยการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. การกล้าแสดงออก หมายถึง การกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถาม กล้าตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ไม่ประหม่า เขินอาย มองหน้า และสบตากับครูหรือผู้อื่น เมื่อมีการสนทนากันและอาสาที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูด้วยความสนใจ ให้ความช่วยเหลือ และยอมรับการช่วยเหลือจากเพื่อน ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม
3. ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความพึงพอใจในผลงานของตัวเอง แสดงความชื่นชมและยอมรับการกระทำของตนเอง การเปิดเผยผลงานของตนต่อกลุ่ม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จจากการทำกิจกรรม

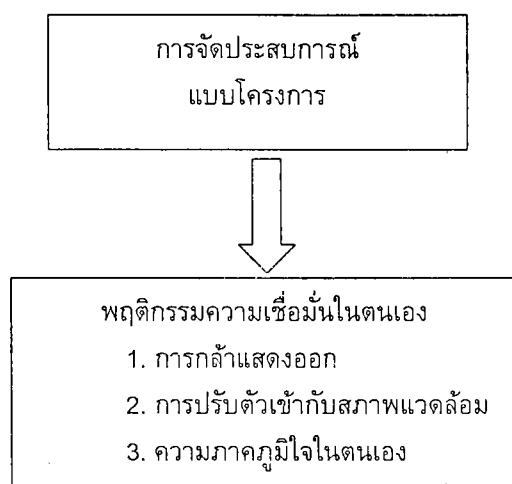
การจัดประสบการณ์แบบโครงการ

หมายถึง การจัดกิจกรรม หรือประสบการณ์ให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือสิ่งแวดล้อมที่เด็กสนใจมีลักษณะสำคัญคือเป็นการศึกษาที่เด็กและครูร่วมกันกำหนดหัวเรื่องที่กลุ่มสนใจต้องการเรียนรู้ หาระยะเวลาในการศึกษาตามความต้องการและความสนใจของเด็กโดยจัดประสบการณ์ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ และศึกษาตามวิธีการ ความต้องการ และความสนใจของเด็กโดยมีครูเป็นผู้จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนรู้จนจบขั้นตอนการทำงานของเด็ก และเฝ้าอำนวยความสะดวกให้เด็กได้เรียนรู้อย่างหลากหลายโดยผ่านกิจกรรมของโครงการทั้ง 3 ระยะ คือ

1. ระยะทบทวนความรู้ความสนใจ เป็นระยะที่เด็กแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่มเพื่อค้นหาเรื่องที่สนใจร่วมกัน มากำหนดเป็นหัวเรื่องที่จะทำโครงการครุมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด พิจารณาและตัดสินใจคัดเลือกเรื่องสำหรับทำโครงการ ตลอดจนการเสนอแนะยอมรับการแสดงออก การกระทำของเด็กในการนำเสนอความรู้ ความเข้าใจหรือประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่อง
2. ระยะให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่ เป็นระยะที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติในภาคสนาม หรือสืบค้น ศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้เพื่อค้นหาความรู้ความเข้าใจใหม่ตลอดจนการพิสูจน์ทดสอบสิ่งที่สนใจ ครุมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ทักษะของตนเองอย่างอิสระ เป็นต้นว่า ทักษะการสังเกต การลงความเห็น การคาดคะเน การสื่อความหมาย การวาดภาพ การบันทึกรวมทั้งการเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดหา จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ
3. ระยะสรุป ประเมิน สะท้อนกลับโครงการ เป็นระยะที่เด็กพอใจที่จะได้สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ ครุมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กได้คิด พิจารณาและตัดสินใจที่จะยุติโครงการ เพื่อสรุปและอภิปรายผล

การเรียนรู้ เกี่ยวกับโครงการที่ทำร่วมกัน วางแผนเตรียมการนำเสนอผลงานที่ทำในโครงการอันแสดงถึง ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ที่เด็กได้รับ ในรูปแบบของการจัดแสดง โดยการเชิญชวนให้เพื่อน นักเรียน ครู ผู้ปกครองเข้าชมผลงาน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ก่อนการจัดประสบการณ์ และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

- 1.1 ความหมายของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.2 ความสำคัญของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.5 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

- 2.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์
- 2.2 หลักการจัดประสบการณ์
- 2.3 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.5 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.6 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.7 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.8 กิจกรรมที่สำคัญในโครงการ
- 2.9 หลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

1.1 ความหมายของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะของบุคลิกภาพดังที่สมิท (Smith. 1961 : 185) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ความภาคภูมิใจในตนเอง การยอมรับตนเอง หรือความกล้าหาญของบุคคลที่จะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่างๆ ความเชื่อมั่นในตนเองจะมีในบุคคลใดมากน้อยเพียงใดนั้น สามารถพิจารณาได้จากความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับความรู้สึก ถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นมากจะเป็นเหตุให้คนรู้สึกไม่มีคุณค่าไม่เหมาะสม และไม่พึงพอใจในตนเอง เกิดความวิตกกังวล ขาดความอบอุ่นใจ และชอบพึ่งผู้อื่นจนกลายเป็นคนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และกรมวิชาการ (2537 : 1) ได้ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้คนเราสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ช่วยให้คนเรามีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจ และภาคภูมิใจสามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง อันเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุขในการดำรงชีวิต นอกจากนั้นยังกล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่ไม่มีผู้ใดให้แก่เด็กโดยตรง แต่สามารถจัดบรรยากาศ

สภาพแวดล้อม และโอกาสให้เด็กเกิดความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจะพัฒนาขึ้นจากการให้การยอมรับ การให้ความช่วยเหลือของครู ผู้ปกครองและผู้ใกล้ชิดเด็กอย่างเหมาะสม จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาบุคลิกภาพเป็นไปในทิศทางที่ดีได้

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ลุล่วง รวมทั้งการยอมรับและภาคภูมิใจในตนเองว่ามีความสามารถ มีความสำคัญ สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในชีวิตด้วยความสุขุมรอบคอบ

1.2 ความสำคัญของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความหมายต่อสังคมถ้าบุคคลมีความเชื่อมั่นแล้ว ก็จะไม่เฉยเมยต่อภาวะการณ์ต่าง ๆ ในสังคมของตนแต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่ที่ถูกต้อง ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการกระทำในทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องชีวิตตน และความอยู่รอดของสังคม (สวานา พรพัทธกุล. 2520 : 19) มาสโลว์ (Maslow. 1954 : 411) กล่าวว่า คนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ ความภาคภูมิใจในตนเอง และต้องการได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่นในความสำเร็จของตนด้วยถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ และมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวางจะทำให้เกิดความรู้สึกมีปมด้อย หรือเสียความภาคภูมิใจในตนเอง ซัยมอนด์ (Symonds) กล่าวถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองว่าการถูกขัดขวางทำให้เกิดความหวาดกลัว และไม่แน่ใจในตนเอง รวมทั้งไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ (จงใจ ขจรศิลป์. 2533 : 29) แต่บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะไม่ชอบจําแนกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยสิ้นเชิง ต่างกับบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะขาดกลัวไม่แน่ใจในตนเอง อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่ทำให้คนเราขาดความเชื่อมั่นในตนเองก็เพราะขาดความรู้ หรือเกิดจากความล้มเหลวในอดีต แต่สำหรับเด็กแล้วควรจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาต้องผ่านประสบการณ์ล้มเหลวมานับไม่ถ้วน เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะไม่ยอมให้ความล้มเหลวมาหยุดยั้งความต้องการที่จะเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ของเขาได้ (นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2536 : 67) สอดคล้องกับสมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (Child Study Association of America. 1952 : 185 – 186) ได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมักเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบความสำเร็จต่อการกระทำสิ่งต่าง ๆ เสมอ การที่บุคคลได้ประสบความสำเร็จมากเท่าไร จะทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองไม่ได้ถูกข่มขู่จากบุคคลอื่น ความยุ่งยากใจต่าง ๆ จะลดลงหรือหมดไป ผลคือสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคล เพราะเป็นตัวชี้้นำความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามแผนการที่ได้วางไว้ เพราะบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความกล้าในการคิดและการกระทำ ไม่รู้สึกว่ตนเองด้อยค่า ซึ่งทำให้บุคคลสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม อันหมายถึงสังคมและประเทศชาติ ดังนั้น ความเชื่อมั่นในตนเองจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่เราจำเป็นต้องปลูกฝัง และพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย ผู้ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่อไป

1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

สมพงษ์ ตรีพัฒน์ (2517 : 24 – 25) ได้สรุปพฤติกรรมสำคัญที่แสดงออกถึงการเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ว่าต้องเป็นบุคคลที่กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่าไม่เคอะเขิน จิตใจมั่นคง เปลี่ยนความเชื่อยาก มั่นใจในความคิดของตน กล้าตัดสินใจไม่ลังเล ไม่วิตกกังวล กล้าเผชิญต่อความจริง มีจิตใจเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ นอกจากนี้ โรเจอร์ (Roger) และ มาสโลว์ (Maslow) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้นเกิดจากความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เกี่ยวกับงาน ถ้าเด็กได้รับรู้ประสบการณ์ที่เขาได้รับนั้นทำให้เขามีค่า มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับของคนอื่น และคนอื่นมีความรู้สึกที่ดีต่อเขา เด็กก็จะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดี และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดีนี้จะเป็นตัวกำหนดให้เด็กแสดงลักษณะและพฤติกรรมที่เรียกว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (ประดินันท์ อุปรมัย. 2529 : 37 – 38) สอดคล้องกับเลซา ปิยะอัจฉริยะ (2526 : 237 – 279) ได้กล่าวถึงความนึกคิดเกี่ยวกับตนของบุคคลทั้งในแง่บวกและแง่ลบว่าเป็นความคิดพื้นฐานหรือความเชื่อเบื้องต้น ที่จะทำใหบุคคลมีหรือขาดความเชื่อมั่นในตนเอง บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะเชื่อว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่ามีความสำคัญ ยอมรับและพอใจในความเป็นตัวของตัวเอง ดังนั้นเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจึงหมายถึงเด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง และโดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามต้องการมองโลกในแง่ดี ภาคภูมิใจในตนเอง ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง (ฉันทนา ภาคบกข. 2533 : 1)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีลักษณะของบุคลิกภาพที่เป็นคนเปิดเผย มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง มีความกล้าคิด กล้าพูด กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้อง ปลูกฝังความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนอันจะส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของฟรอยด์ (Freud)

ฟรอยด์ (Freud) เชื่อว่าประสบการณ์แต่ด้วยเยาว์จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในระยะหลัง (พรณี ช.เจนจิต. 2538 : 57 – 61) โดยเฉพาะประสบการณ์ที่รุนแรง (traumatic experience) ที่เขาเรียกว่า ระยะเวลา Critical period ซึ่งจะอยู่ในระยะระหว่างอายุ 6 ปีแรกของชีวิต โดยที่เขาได้แบ่งเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ความพอใจอยู่บริเวณปาก (Oral Stage)

เป็นช่วงอายุระหว่าง 0 – 2 ปี ความสุข ความพอใจอยู่ที่บริเวณปากเป็นส่วนใหญ่เริ่มตั้งแต่หลังคลอดเด็กจะรู้สึกเกี่ยวกับความสบาย ความไม่สบาย เช่น หิวก็รู้สึกไม่สบาย อิ่มก็รู้สึกสบาย ทารกจะมีความรู้สึกไวต่อการสัมผัสทางปาก จะใช้ปากในการตอบสนองความต้องการ และเมื่อได้รับการตอบสนองจะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่า มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความไว้วางใจผู้อื่นพร้อมที่จะพัฒนาต่อไป แต่ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองก็อาจจะทำให้เกิดความคับข้องใจ

ระยะที่ 2 ความพอใจอยู่บริเวณทวารหนัก (Anal Stage)

อยู่ในช่วงอายุ 2 – 3 ปี ความรู้สึกเพลิดเพลินของเด็กจะย้ายจากการหาความสุขด้วยปากมาเป็นความสุขความเพลิดเพลินด้วยการขับถ่ายทางทวารหนักแทน เด็กจะกลั่นแอู้จจะระ จะเบ่งอุจจะระตาม

ความต้องการของเขา เด็กจะเกิดการเรียนรู้เรื่องการขับถ่าย การฝึกเด็กให้ขับถ่ายควรกระทำในช่วงนี้ แต่ควรกระทำด้วยความเข้าใจไม่บังคับเด็ก จะทำให้เด็กเกิดความสบายใจไม่รู้สึกขัดแย้ง และไม่เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์และสามารถพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมได้ต่อไป แต่ตรงข้ามถ้าเด็กถูกฝึกหัดด้วยวิธีที่รุนแรงจะทำให้เด็กคับข้องใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพในระยะยาว

ระยะที่ 3 ความพอใจอยู่บริเวณอวัยวะเพศ (Phallic Stage)

อยู่ในช่วงอายุ 3 – 6 ปี เป็นระยะที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะสืบพันธุ์ คือเด็กจะเกิดความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสภาพร่างกาย ซึ่งแตกต่างกันไปตามเพศ เป็นระยะที่มีความสำคัญในด้านการยอมรับบทบาทหน้าที่ของเพศหญิงและเพศชาย โดยการเลียนแบบบทบาทของพ่อแม่และเด็กควรได้รับความรู้ ทัศนคติ และแบบแผนที่ถูกต่องจากผู้ใหญ่ เพื่อการเตรียมตัวของเขาในการเป็นหญิงและชายที่สมบูรณ์ในวันข้างหน้า

จากทฤษฎีของฟรอยด์ (Freud) จะเห็นได้ว่าประสบการณ์ต่าง ๆ ในวัยทารกและวัยเด็กระยะแรกมีความสำคัญต่อลักษณะของบุคคล พื้นฐานของบุคลิกภาพจะถูกวางไว้ตั้งแต่ช่วงชีวิตหกปีแรก และจะกลายเป็นบุคลิกภาพของเด็กซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป เพราะประสบการณ์ที่เด็กประสบในแต่ละขั้นของพัฒนาการจะมีผลต่อลักษณะของเด็กที่เติบโตต่อไปตลอดชีวิต เพราะจากลำดับขั้นตามทฤษฎีของฟรอยด์ มีการแบ่งเป็นระยะ และแต่ละระยะจะมีความสัมพันธ์ นั่นคือ ถ้าระยะต้นมีพัฒนาการที่บกพร่องก็จะส่งผลความบกพร่องนั้นไปยังระยะสูงขึ้น และจะเป็นปัญหาต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ในที่สุด เช่น การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ถ้าเด็กประสบความสำเร็จในแต่ละระยะของพัฒนาการ เด็กก็ย่อมมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่เหมาะสมได้ในที่สุด

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson)

อีริกสัน (Erikson, 1975 : 220 - 222) เน้นความสำคัญของเด็กปฐมวัยว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้บุคลิกภาพของเด็กจะสามารถพัฒนาได้ด้วยดีถ้าช่วงชีวิตของเด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี แต่ในทางตรงข้ามถ้าในช่วงชีวิตใดพัฒนาการไม่ได้รับการตอบสนอง ประสบสิ่งที่ไม่พึงใจ เด็กจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้มีปัญหในการปรับตัว และอีริกสันชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของแต่ละขั้นมีต่อกัน โดยที่พัฒนาการในขั้นหลังจะได้รับอิทธิพลจากขั้นก่อนนั้น ซึ่งในแต่ละขั้นนั้นจะมีโอกาสพัฒนาขึ้นมากน้อยเพียงใดอยู่กับปฏิสัมพันธ์ที่แต่ละคนมีต่อตนเองและต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับเด็กอายุประมาณ 3 ปีจะอยู่ในขั้นพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองหรือความละอาย สงสัยไม่แน่ใจในตนเอง (Sense of Autonomous VS. Sense of Shame and Doubt) และอายุประมาณ 4 – 5 ปี จะอยู่ในขั้นพัฒนาความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกลึกซึ้ง (Sense of Initiative VS. Sense of Guilt) อีริกสันได้กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomous) ว่าจะพัฒนาขึ้นได้เมื่อเด็กได้รับอนุญาตและได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจ ให้ได้ทำในสิ่งที่เขาสามารถทำได้ วัยนี้เป็นวัยที่มักถกเถียงต่าง ๆ กำลังพัฒนา เป็นวัยที่กำลังจะทดลองความสามารถของตนเองจะทำอะไรได้หรือไม่ แต่จะพัฒนาความละอาย สงสัยไม่แน่ใจ (Shame and Doubt) ขึ้นมาแทนที่ ถ้าหากว่าเด็กลองทำมากจนเกินไป ลองทำในสิ่งที่เกินความสามารถของตน เพราะเด็กจะเกิดความไม่มั่นใจในความสามารถของตน นอกจากนั้นเขายังได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดริเริ่ม (Initiative) ไว้ว่าในระหว่างอายุ 4 – 5 ปี เป็นช่วงที่เด็กมีพลังอย่างมากมายชอบทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอันตรายหรือไม่อันตราย เป็นช่วงที่กำลังพัฒนาความคิดริเริ่ม ประกอบกับการที่เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง หรือมีความสามารถช่วยเหลือ

ตนเองทำอะไรได้ด้วยตนเอง (Autonomous) จะทำให้เด็กรู้จักคิด รู้จักวางแผนที่จะดำเนินงานต่างๆ ต่อไป และเขากล่าวว่าไม่มีเด็กในวัยไหนที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ เร็วเท่ากับเด็กในวัยนี้ในแง่ของการแบ่งปันและการกระทำ เด็กวัยนี้สามารถให้ความร่วมมือ รู้จักที่จะวางแผนร่วมกับผู้อื่น และพยายามที่จะทำตัวเป็นที่ชอบพอ และรักใคร่ของครู

ดังนั้นจากทฤษฎีของอีริคสันจะมองเห็นถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ผู้ใหญ่ควรเข้าใจเด็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำสิ่งต่างๆ อย่างอิสระ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวมากนักแต่คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำห่างๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดกลางแกลงในความสามารถของตน เพราะถ้าผู้ใหญ่ หรือครู ไม่คอยดูแล เด็กอาจจะทำในสิ่งที่เกินความสามารถเกินกำลังของตน ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความสงสัยในความสามารถของตน สิ่งที่จะตามมาคือความไม่มั่นใจในตนเอง ในช่วงอายุ 4 – 5 ปีเป็นช่วงที่เด็กกำลังพัฒนาความคิดริเริ่มและถ้าเด็กมีความมั่นใจในตนเอง เพราะสามารถช่วยเหลือตนเองและทำอะไรได้ด้วยตนเองจะทำให้เด็กรู้จักคิด รู้จักวางแผนที่จะดำเนินงานต่างๆ ต่อไป ดังนั้นถ้าหวังจะให้เด็กเป็นผู้มีความคิดริเริ่มก็พยายามกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมที่แสดงถึงความคิดริเริ่ม จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเมื่อเด็กทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่นกิจกรรมที่จัดควรมีลักษณะที่让孩子สามารถช่วยเหลือตนเอง มิใช่ผู้ใหญ่คอยจัดการให้หมดทุกอย่างและถ้าผู้ใหญ่คอยแต่ดูแล คอยตบตบเด็กด้วยความรำคาญหรืออะไรก็ตามจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกผิด ไม่กล้าซักถาม ซึ่งเป็นสิ่งที่บั่นทอนความอยากรู้อยากเห็น ความคิดริเริ่มของเด็ก เด็กจะเกิดความรู้สึกผิดที่จะคิดทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ท้ายที่สุดสิ่งที่จะตามมาคือความไม่มั่นใจในตนเอง

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow)

มาสโลว์ (Maslow, 1954 : 411 - 414) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการในสิ่งที่จำเป็นเพื่อการดำรงอยู่ของชีวิต ซึ่งเกี่ยวกับการเจริญเติบโต การสืบพันธุ์ การมีอนามัยดี และรวมถึงการให้สังคมยอมรับ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ความต้องการด้านร่างกาย
2. ความต้องการความปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ
4. ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง
5. ความต้องการที่จะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความต้องการทางกายกับความต้องการทางจิตใจ เป็นความต้องการที่บุคคลจำเป็นต้องตอบสนอง ถ้าบุคคลต้องการที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมให้ราบรื่น และความต้องการทั้งสองประการนี้เป็นความต้องการที่ จำเป็นและสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ในเด็กปฐมวัยก็จะมีความต้องการที่ไม่ต่างไปจากผู้ใหญ่มากนัก และเป็นความต้องการที่ผู้ใหญ่ต้องสนองตอบกลับให้เด็ก เพราะเด็กไม่สามารถที่จะแสวงหาเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการได้ และในการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น ไม่ควรที่ผู้ใหญ่จะคอยควบคุมบังคับทุกอย่าง แต่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกได้ตามความต้องการและความสนใจ โดยที่ผู้ใหญ่จะเป็นผู้มีบทบาทในการเตรียมสิ่งต่างๆ เพื่อช่วยให้เด็กได้มีการเลือกที่ฉลาดและเหมาะสม นั่นคือการจัดสภาพการณ์ที่สามารถสนองความต้องการต่างๆ ของเด็กได้ตามลำดับขั้น ซึ่งในการสนองความต้องการเหล่านั้นผู้ใหญ่ควรจะได้ช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาขึ้นมาได้ด้วยตนเองมิใช่ใช้การบังคับหรือควบคุม จึงเป็นบทบาทของ

ผู้ปกครองและครูที่จะช่วยให้เด็กสมหวังกับความต้องการในจุดที่สามารถทำได้ ผลที่สุดก็จะนำมาซึ่งการพัฒนาทางบุคลิกภาพที่ดีต่อไปในอนาคต

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าเรื่องเด็กเป็นเรื่องที่น่าศึกษา เพราะเด็กเป็นวัยที่สำคัญที่สุดโดยเฉพาะระยะตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีแรก เพราะเด็กในระยะนี้จะเติบโตเร็ว และสามารถรับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ได้มากที่สุด จึงถือเป็นระยะวางรากฐานของชีวิตในภายภาคหน้าในกระบวนการพัฒนาทุกประเภท เป็นต้นว่า บุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ศีลธรรมจรรยา ความสนใจ ฯลฯ การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับในระยะนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นไปในอนาคตของเด็กแต่ละคน จึงเป็นความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องในการช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ดี หรือการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสมจะเป็นการช่วยปลูกฝังหรือส่งเสริมให้เด็กมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

1.5 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยเด็กที่มีความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบทำตามหรือชอบเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มองโลกในแง่ดี ถ้าสภาพแวดล้อมรอบตัวทำให้เด็กขาดความสุข เด็กจะมีความเครียดเกิดความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมองโลกในแง่ร้าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522 : 7 – 8) ดังนั้นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี

จากทฤษฎีพัฒนาการทางเพศของฟรอยด์ได้เน้นถึงความสำคัญของการปลูกฝังบุคลิกภาพในวัยเด็กว่าบุคลิกภาพของเด็กจะถูกวางพื้นฐานไว้ตั้งแต่ช่วง 6 ปีแรกของชีวิต การอบรมและการกระทำตัวเป็นตัวอย่างให้แก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะเด็กจะเลียนแบบบิดามารดาผู้ใกล้ชิด นอกจากนั้นการที่เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ก็ต่อเมื่อได้รับความรักความสนใจจากพ่อแม่โดยการให้อิสระแก่เด็ก ยอมตามใจเด็ก พอสมควรยอมรับความคิดของเด็ก ในเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้นก็มิสาเหตุมาจากพ่อแม่ที่ควบคุมเด็กให้ปฏิบัติตามกรอบที่พ่อแม่วางไว้ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบปัญหาหากไม่สามารถตัดสินใจได้เพราะไม่เคยได้ฝึกการคิดแก้ปัญหามาก่อน (สุมาลี วงศ์ปลูกแก้ว, 2526 : 19) และจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบรรยากาศทางบ้านที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของเด็กก่อนวัยเรียน ของ เลสเตอร์ และเอลิส (สุชาจันทร์อม, 2536 : 148 ; อ้างอิงจาก Lester & Alice, 1995. *Child Psychology*.) พบว่า เด็กที่มาจากบ้านที่เป็นประชาธิปไตยมีบรรยากาศอบอุ่น มีอิสระภาพ มีการสนทนาการระหว่างพ่อแม่ ลูกมีการถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการตัดสินใจ เด็กพวกนี้มักจะมีเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นผู้นำ กลุ่ม เปิดเผยเร้าแรง สังคมเก่ง ส่วนเด็กที่มาจากบ้านที่อบรมเลี้ยงดูแบบบังคับ จะเป็นเด็กที่เจียมขี้น เก็บตัว ขี้อาย ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกระตือรือร้น และไม่มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใด ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนอกจากครอบครัวมีบทบาทในเรื่องนี้แล้วโรงเรียน หรือครูก็มีส่วนส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กเช่นกัน เพราะในบรรยากาศการเรียนการสอน ถ้าครูสร้างความสุข สนุกสนานในการเรียน ด้วยการพูดคุยกับเด็กอย่างแสดงความเป็นมิตร ให้โอกาสเด็กในการพูด การแสดงออก ยอมรับความแตกต่างของเด็กให้โอกาสเด็กแต่ละคนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล, 2531 : 23 – 24)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนั้น ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก โดยเริ่มมาจากครอบครัวเป็นอันดับแรก แล้วจากนั้นเมื่อเด็กเติบโตขึ้นก็จะเข้าโรงเรียนและเข้าไปอยู่ในสังคมที่กว้างขึ้นเรื่อย ๆ อันมีผลให้เด็กมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับนั้นจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง หรือบั่นทอนความเชื่อมั่นในตนเองให้น้อยลงได้ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องพยายามสร้างประสบการณ์ที่ดีที่สุดให้แก่เด็กที่กำลังเจริญเติบโตขึ้นในสังคม และพึงระลึกไว้เสมอว่าการเจริญเติบโตและการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กนั้น ย่อมเป็นหลักประกันถึงคุณภาพของประเทศชาติที่จะพัฒนาไปในอนาคตด้วย

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ชอร์แบน (Shoban. 1950 : 148) ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกับบุตรจะทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจ และจากงานวิจัยของ แรดเก (Radke. 1964 : 369) พบว่าบุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับจะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูงไว้วางใจในตนเองและมีความรับผิดชอบสูง

มุลเสน (Mussen. 1969 : 261) ศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่让孩子มีโอกาสและได้รับการสนับสนุนความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองพึงตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ กล้าพูดกล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ โดยไม่วิตกกังวล และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

ดักเกอร์ (Dugger. 1969 : 1817-A) ได้ศึกษาเรื่องความเป็นผู้นำพบว่าผู้นำมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความสามารถในการแสดงออก และแมน (Man. 1969 : 152 – 174) ได้สรุปว่าลักษณะความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับลักษณะทางการแสดงตัวและความสามารถในการปรับตัว ไม่มีความวิตกกังวล

กัวร์ (Goor. 1974 : 3514-A) พบว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง จะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหา กล้าแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำอีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

สุทธภา โชติประดิษฐ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อยและการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระแบบกลุ่มใหญ่ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทั้งสองแบบมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น และการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

พจมาน เทียนมนัส (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหัตถ์ประกอบการเล่นละครสร้างสรรค์ และประกอบการวาดภาพพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทั้งสองแบบมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเล่นหัตถ์ประกอบการเล่นละครสร้างสรรค์ มีความเชื่อในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหัตถ์ประกอบการเล่นวาดภาพ

พิมพิกา คงรุ่งเรือง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแกนแห่งการเรียนรู้ของไฮ/สโคป ซึ่งประกอบด้วยวัสดุที่หลากหลายการได้กระทำสัมผัส การเปิดโอกาสให้เด็กเลือก การใช้ภาษาของเด็ก และการสนับสนุนของผู้ใหญ่โดยแบ่งเป็นการวิจัยเป็น 3 ระยะ โดยใช้ปริมาณของปัจจัยตามแกนแห่งการเรียนรู้ของไฮ / สโคปแตกต่างกันโดยในระยะที่ 1 ใช้การสนับสนุนของผู้ใหญ่มากที่สุดเพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจ รองลงมาก็คือการเลือก การกระทำ วัสดุ และปัจจัยที่ใช้น้อยที่สุดคือการใช้ภาษา ระยะที่ 2 ยังคงใช้การสนับสนุนของผู้ใหญ่มากที่สุด เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดริเริ่มที่จะปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง รองลงมาก็คือการเลือก การกระทำ วัสดุ และการใช้ภาษาโดยใช้ในปริมาณเท่าๆ กัน และระยะที่ 3 ใช้การเลือก ภาษาของเด็ก การกระทำ และวัสดุในปริมาณเท่า ๆ กันเพื่อให้เด็กเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อสิ้นสุดการวิจัยพบว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น โดยมีระยะเวลาสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ปัจจัยตามแกนแห่งการเรียนรู้ของไฮ / สโคป

วารุณี เจริญรัตนโชติ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองจากการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองเพิ่มสูงขึ้น และเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูง และต่ำมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองไม่ต่างกันโดยเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูงและต่ำมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงระดับความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มสูงขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองทั้งในและต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกลักษณะทางสังคมอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลมีความรับผิดชอบกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ กล้ายอมรับในข้อผิดพลาดของตนเอง มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเองอีกทั้งยังภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง แต่คุณสมบัติดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูการฝึกฝน ประสบการณ์และความสำเร็จที่ได้รับตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย จึงควรส่งเสริมและปลูกฝังให้เกิดพฤติกรรมนี้ตั้งแต่วัยต้นของชีวิต และส่งเสริมให้พัฒนาสูงขึ้น โดยการจัดประสบการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จะทำให้อุทิศดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

2.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์

กู๊ด (Good) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสบการณ์ (Experiences) เอาไว้ว่าประสบการณ์คือ กระบวนการในการรับรู้ได้ความรู้ หรือเกิดทักษะโดยการกระทำ หรือการเห็นสิ่งต่างๆ หรือกระบวนการของจิตสำนึกในการรับรู้ถึงความรู้ ทักษะและทัศนคติโดยการมีส่วนร่วมในการการกระทำสิ่งต่างๆ (เยาพา เดชะคุปต์. 2540 : 176 ; อ้างอิงจาก Good. 1959. *Dictionary of education.*) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 2) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้พัฒนา ชัยพงศ์ (2530 : 24) ได้ให้ความหมายของการ

จัดประสบการณ์ว่า หมายถึงการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการอย่างสมดุลรอบด้าน ไม่เน้นการอ่านเขียนเหมือนเด็กประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐานให้โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็ก

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กโดยสมดุลรอบด้าน กิจกรรมที่จัดจะมุ่งให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับวัยและความสามารถของเด็ก

2.2 หลักการจัดประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 58) ได้เสนอแนะหลักในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กไว้ว่า ควรให้เด็กลงมือปฏิบัติจริงและใช้ประสาทสัมผัสทุกส่วนในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของตนทุกด้าน และประสบการณ์ควรสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กคำนึงถึงตัวเด็กเป็นหลักความแตกต่างและความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคลควรเตรียมประสบการณ์ที่เร้าความสนใจและมีความยากง่ายในแต่ละประสบการณ์ ทั้งนี้เพราะเด็กมีความสนใจตั้งใจทำกิจกรรมและมีความสนุกสนานอันจะช่วยพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กนับได้ว่าเป็นการเรียนรู้อย่างสนุกสนานนอกจากนี้ยังต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างกว้างขวางให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น ปฏิบัติทดลอง การนำไปทัศนศึกษา การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเล่นเป็นกลุ่ม การเล่นเดี่ยว เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทุกด้านบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ และได้กำหนดหลักการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางตอบสนองความต้องการ ความสนใจและให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน
2. จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนารอบด้าน และสมดุล
3. จัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด
4. จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้หลาย ๆ แบบ เช่น การทดลอง ทัศนศึกษา การสนทนาแสดงความคิดเห็น เป็นต้น
5. จัดกิจกรรมให้มีลักษณะสมดุลกัน เช่น ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สงบและเคลื่อนไหว กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และครูเป็นผู้ริเริ่ม
6. จัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น และเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม
7. จัดกิจกรรมสอดแทรกการอบรมด้านคุณธรรม และจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ
8. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ตามกำหนดวันและพิธีการทางศาสนาของท้องถิ่น

จึงสรุปได้ว่า หลักการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กคือยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยกิจกรรมที่จัดนั้นต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กให้เด็กได้เรียนรู้หลายทักษะในกิจกรรมเดียวกัน เป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการวิชาการต่างๆ เข้าด้วยกัน จึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กปฐมวัย

2. ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

แคทซ์และชาร์ด (Katz & Chard. 1994 : 15 – 16) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการศึกษาอย่างลึกซึ้งในหัวข้อที่เด็กสนใจ และครูพิจารณาแล้วว่ามีคุณค่าในการเรียนรู้ โครงการมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสติปัญญา การศึกษาวิชาต่าง ๆ ทักษะทางสังคม ความสามารถและเน้นการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับฮาร์ทแมน (Hartman.1995 : 1 – 4) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการศึกษาที่ลุ่มลึก เมื่อเด็กเข้าร่วมโครงการ เด็กจะได้พัฒนาคำถาม แสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา เสนอแนะกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้น โครงการอาจใช้เวลาประมาณสัปดาห์ หรือนานกว่านี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยเด็กจะเป็นผู้มีบทบาทในการเลือกเรื่องที่จะเรียน เลือกวิธีการที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและมีครูที่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก แสดงให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญเชื่อมั่นในความคิดของเด็กและให้โอกาสเด็กที่จะเรียนรู้ตามความคิดและวิธีการของตนเอง (วัฒนามัคคสมัน. 2539 : 6)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการจัดสภาพการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลุ่มลึกในสิ่งที่เด็กสนใจ ให้ระยะเวลาที่เพียงพอกับความต้องการของเด็ก ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติเพื่อให้สามารถคิดเป็นทำได้ โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นให้คิดช่วยเหลือและเป็นผู้ร่วมงาน สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กให้ประสบความสำเร็จตามที่วางแผนไว้

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เกิดจากการนำแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษาที่สำคัญหลาย ๆ ท่าน มาประยุกต์ อันประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่จะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ทฤษฎีความคิดและภาษาของไวโกตสกี (Vygotsky)

ไวโกตสกี เชื่อว่า การศึกษาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของเด็กโดยทางภาษามีอิทธิพล อย่างยิ่งต่อความคิดรวบยอดของเด็ก ถ้าสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่เด็กเติบโตขึ้นมา มีลักษณะเรียบง่าย หรือเป็นภาษาที่ไม่เจริญแล้ว เด็กก็พัฒนาความคิดเป็นแบบง่าย ๆ แต่ถ้าสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่มีความซับซ้อนและแตกต่างออกไป เด็กก็จะพัฒนาความคิดด้านซับซ้อนมากขึ้น

พัฒนาการทางภาษา

พัฒนาการทางภาษาดำเนินไป 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระยะดั้งเดิมหรือระยะธรรมชาติ (Primitive or Natural Stage) เป็นระยะแรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กจะมีลักษณะการพูดที่ไม่ใช้สติปัญญา มี 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ ลักษณะที่สองเป็นการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์บวกกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสุดท้ายเป็นการเปล่งเสียง ซึ่งไม่เกี่ยวกับความคิดมักเป็นคำพูดแรกของเด็กซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งของหรือความต้องการ

ขั้นที่ 2 ระยะจิตวิทยาไร้เดียงสา (Naive Psychology) เด็กจะค้นพบว่าคำมีหน้าที่ในลักษณะสัญลักษณ์ เด็กจะแสดงการค้นพบโดยการถาม มักจะหาข้อมูลด้วยตนเอง ผลคือประมวลคำศัพท์ของเด็กจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ขั้นที่ 3 ระยะของการพูดโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric Speech) พบมากในเด็กวัยก่อนเข้าเรียน ไวโกตสกีมองว่าภาษาของเด็กในระยะนี้เป็นเครื่องมือของความคิด เด็กไม่เพียงแต่

คิดที่จะพูดเท่านั้น แต่สิ่งที่เด็กพูดกับตนเองยังมีอิทธิพลต่อสิ่งที่คิด ดังนั้นสองอย่างนี้จึงมีปฏิสัมพันธ์กันและก่อให้เกิดความคิดในการสร้างความคิดรวบยอด

ขั้นที่ 4 ระยะการเติบโตเข้าสู่ภายใน (Ingrowth Stage) เด็กเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาของตนเองในรูปของการพูดที่ไม่มีเสียง การคิดโดยอาศัยความจำที่มีเหตุผล ใช้ทั้งการพูดภายนอกและภายในซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิด

พัฒนาการด้านความคิด

ไวโกตสกีสรุปขั้นตอนการคิดของเด็กจากอายุก่อนวัยเข้าเรียนจนถึงวัยรุ่นตอนกลางได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การคิดในลักษณะไม่เป็นระบบระเบียบ เด็กจะจัดกลุ่มสิ่งของโดยมีรากฐานมาจากการรับรู้

ระยะที่ 2 การคิดที่ซับซ้อน เป็นระยะที่เด็กพัฒนาจากความคิดที่มีตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่ความคิดที่เป็นระบบระเบียบขึ้น

ระยะที่ 3 การคิดอย่างมีความคิดรวบยอด มี 2 อย่าง คือ การสังเคราะห์และการวิเคราะห์ (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์, 2535 : 313 – 319)

กรอบแนวคิดของไวโกตสกีเห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ของคนเป็นการพัฒนาโดยธรรมชาติ (Natural development) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่า Scaffolding จากหลักการของ Zone of proximal development (ZPD) ที่เชื่อว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ผู้ใหญ่ ครู และเพื่อนบุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลที่สนับสนุนการเรียนรู้ ZPD จึงเป็นสภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายเมื่อเด็กไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยลำพัง การได้รับความช่วยเหลือ แนะนำจากผู้ใหญ่ หรือจากการทำงานร่วมกันกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า จะทำให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้และเกิดการเรียนรู้ (Berk, 1994 : 32) และกระบวนการนี้หมายถึงการเจริญตามวุฒิภาวะกับอีกส่วนหนึ่งเกิดจากพัฒนาการทางวัฒนธรรม (Cultural development) ซึ่งหมายถึงการใช้ภาษาและความสามารถเชิงเหตุผลที่เด็กแต่ละคนได้มาจากกิจกรรมที่กระทำระหว่างการเจริญเติบโตขึ้นมา การสนับสนุนและให้คำชี้แนะโดยผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้มากขึ้น บริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างค่านิยมและสติปัญญาให้กับเด็กมาก แต่อย่างไรก็ตามยังมีจุดยุ่งยากที่เด็กต้องการการชี้แนะจากผู้ใหญ่หรือครูที่เรียกว่า Zone of Proximal Development (ZPD) คำว่า Zone หมายถึง ประสิทธิภาพ หรืองานที่เด็กไม่สามารถทำได้ การนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องสังเกตและรู้จัก Zone ของเด็กเพื่อให้การช่วยเหลือและสอนเมื่อเด็กต้องการ (กุลยา ตันติผลลาชีวะ, 2542 : 31)

จึงกล่าวได้ว่าในการให้การช่วยเหลือเด็กนั้นจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้มีทางเลือกลดทอนความกดดัน ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียนรู้ รวมทั้งการช่วยเหลือให้เด็กยอมรับความผิดพลาดความล้มเหลวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องธรรมดา และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามารถแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าและถูกต้องได้ต่อไป ดังนั้นครูมีหน้าที่ในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและให้คำแนะนำด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยให้เด็กมีโอกาสร่วมกับผู้อื่น เช่น การวาด การเขียน การทำงานศิลปะหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อเป็นการจัดระบบความคิดของเด็กเอง และครูก็ควรให้โอกาสเด็กได้แสดงออกตามวิธีการที่เขาคิด นอกจากนั้นไวโกตสกียังได้บ่งชี้ถึงความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือค้นพบความรู้ใหม่

ด้วยตนเองครูต้องมีความเข้าใจในหลักการเรียนรู้ของเด็กว่าการที่เด็กจะเกิดการเรียนรู้หรือค้นพบความรู้นั้น เด็กต้องเรียนรู้จากบริบทที่แวดล้อมอยู่ ต้องเรียนจากการทำจริง ปฏิบัติจริง จากสถานการณ์ที่เป็นจริง ครูยังมีบทบาทสำคัญไม่ใช่แค่ในฐานะผู้สอนแต่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและนำเด็กเพราะเด็กจะได้ประโยชน์จากการชี้แนะของครู ในขณะที่เด็กกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันก็จะเป็นแหล่งความรู้แก่กันและกันของเด็กอีกส่วนหนึ่ง ที่ทำให้สามารถแสวงหาความรู้ให้ได้ยิ่งขึ้น ซึ่งจากการทำงานด้วยกันด้วยดีของเด็ก เด็กจะได้มีโอกาสในการพัฒนาบุคลิกภาพทางสังคมในด้านต่างๆไปพร้อมๆ กับกระบวนการของการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก และเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอันสร้างสรรค์ของเด็กได้ต่อไป

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเปียเจต์ (Piaget)

แนวคิดของเปียเจต์ (Piaget) เกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน เปียเจต์ เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิส ผู้สร้างทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาขึ้น ตามความคิดของเปียเจต์ ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาทางสติปัญญาและความคิดคือการที่คนเรามีปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด และการปะทะสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมนี้มีผลทำให้ระดับสติปัญญาและความคิดมีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา เปียเจต์จำแนกกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสติปัญญาและความคิดไว้ 2 กระบวนการ คือ

1. การจัดระบบโครงสร้าง (Organization)
2. การปรับตัว (Adaptation)

การจัดระบบโครงสร้าง คือ ความสามารถในการจัดระบบความคิดของตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน เช่น เมื่อคนจะอ่านหนังสือ คนจะจัดลำดับความคิดและการกระทำของตนว่าจะต้องไปยังที่ซึ่งมีหนังสือเลือกเรื่องที่จะอ่านหยิบหนังสือไปอ่านจะนั่งอ่านบนเก้าอี้หรือจะนอนอ่านบนเตียง เป็นต้น

การปรับตัว คือ กระบวนการที่บุคคลหาทางที่จะปรับสภาพความไม่สมดุลทางความคิดให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว และเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โครงสร้างทางสมองจะถูกจัดระบบให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม คือมีรูปแบบของความคิดเกิดขึ้นซึ่งเปียเจต์เรียกรูปแบบของความคิดที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ภายใต้สมมติฐานนี้ว่า สคีม (Scheme)

กระบวนการปรับตัวประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 ประเภท คือ

1. กระบวนการดูดซึม (Assimilation) หมายถึง กระบวนการที่อินทรีย์ซึมซับประสบการณ์ใหม่โดยปรับให้เข้ากับโครงสร้างของความคิดอันเกิดจากการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิม เปรียบเหมือนการดูดซึมของอวัยวะเกี่ยวกับการย่อยอาหารซึ่งจะดูดซึมอาหารเพียงแต่ที่ร่างกายจะรับไว้ได้

2. กระบวนการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง (Accommodation) เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากกระบวนการดูดซึม คือ ภายหลังจากที่ซึมซับเอาเหตุการณ์ใหม่เข้ามาและปรับเข้าสู่โครงสร้างเดิมแล้ว ถ้าปรากฏว่าประสบการณ์ใหม่ที่รับเข้ามามีสมบัติเหมือนกับประสบการณ์เดิม คือทำให้ประสบการณ์เดิมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ถ้าไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่ให้เข้าประสบการณ์เดิมได้สมองก็จะสร้างโครงสร้างใหม่ขึ้นมาแทนเพื่อปรับให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่นั้น (วรรณทิพา รอดแรงคำ, 2540 : 4 – 5)

เปียเจต์ได้แบ่งระดับขั้นของการพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น (พรรัตน์ ช.เจนจิต, 2538 : 137 – 148) ในที่นี้จะขอกล่าวเพียงขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory Motor Stage) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนอายุประมาณ 2 ขวบ เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้ประสาทสัมผัสและจากวัตถุสิ่งของที่เด็กมี

ประสบการณ์ตรง กิริยาที่เด็กค้นพบโดยบังเอิญจะถูกกระทำซ้ำและนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่เพื่อต้องการผลเช่นเดิม ในช่วงปลายของพัฒนาการขั้นนี้เด็กจะเริ่มพัฒนาโครงสร้างทางสมอง กล่าวคือ เด็กเริ่มเข้าใจเรื่องการคงอยู่ของวัตถุ (Object Permanent)

2. ขั้นการคิดก่อนการปฏิบัติการ (Preoperational Stage) อายุประมาณ 2 – 7 ปี ระยะนี้ความสามารถทางภาษาศาสตร์ของเด็กมีเพิ่มขึ้น เพราะพูดและใช้ภาษาได้อย่างค่อนข้างมีประสิทธิภาพ เรียนรู้และเข้าใจโลกรอบตัวโดยใช้ประสบการณ์ทางอ้อม คือความสามารถทางสมองพัฒนาขึ้นในด้านความจำ การคิด การใช้เหตุผล ซึ่งก่อให้เกิดผลที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การรู้จักคิดรวบยอด (Conceptualization) ซึ่งได้วางรากฐานมาตั้งแต่ในขั้นที่ 1 เด็กรู้จักคิดแบบจินตนาการว่าเมื่อสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นจะเกิดอะไรตามมามะนั้นจึงสามารถคาดการณ์ง่าย ๆ ในอนาคตได้ และยังรู้จักคิดแบบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Relation) ได้ดีขึ้นกว่าในวัยทารก รู้จักแบ่งแยกลำดับ จัดหมวดหมู่ได้ อย่างไรก็ตามเด็กก็ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ กล่าวคือแม้เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อม แต่เด็กจะคิดหรือมองเฉพาะทัศนะของตนเองเท่านั้น

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเปียเจต์จะเห็นว่า การพัฒนาสติปัญญาของเด็กจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนเด็กจะไม่สามารถเข้าใจหลักการ หรือแนวคิดที่อยู่เหนือขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเขา ได้แสดงว่าเด็กเป็นผู้สร้างความรู้ให้แก่ตนเองให้เหมาะกับระดับการพัฒนาของเขา แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าครูไม่มีบทบาทอะไรเลย แต่ครูมีบทบาทที่จะต้องเป็นผู้ที่จะสรรหาหรือจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้เด็กได้ขยายประสบการณ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมประสบการณ์หรือการได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคม จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่มีความแตกต่างกันได้แลกเปลี่ยนความคิดและเกิดความรู้ความเข้าใจใหม่ขึ้น ดังนั้นแนวคิดของเปียเจต์ ถือว่าเป็นแนวคิดสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่นำไปสู่การจัดกิจกรรม และการเตรียมการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่มาจากความสนใจของเด็ก โดยส่งเสริมการวางแผน ค้นคว้า ทดลอง การทำงานร่วมกันและการแก้ปัญหาาร่วมกัน

แนวคิดแบบเรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia)

ในช่วงทศวรรษ 1970 คลื่นความคิดลูกที่สองที่ประกอบด้วยกลุ่มนักศึกษา นักจิตวิทยา นักปรัชญา ตลอดจนนักการศึกษาค้นคว้าทางด้านประสาทวิทยาที่เป็นผู้นำแนวคิด ที่ก่อให้เกิดความหลากหลายของแนวคิด และมุมมองที่นำไปสู่การปฏิบัติและนักการศึกษาแบบเรกจิโอได้นำแนวคิดของกลุ่มบุคคลข้างต้นมาพัฒนาเป็นปรัชญาทางการศึกษาแบบเรกจิโอ ดังนี้

1. วิธีการมองเด็ก (The image of the Children) ของนักศึกษาเรกจิโอ เอมีเลียที่มองเด็กว่าเป็นผู้ที่เต็มไปด้วยความสมบูรณ์ มีพลังและความแข็งแกร่ง เด็กมีลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองที่มีศักยภาพและความสามารถเป็นของตนเอง มีความปรารถนาที่จะเติบโตและองกาม มีความอยากรู้อยากเห็น มีความสามารถที่น่าพิศวง และมีความปรารถนาที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่น ครูต้องรับรู้ถึงศักยภาพของเด็กอย่างชัดเจน เพื่อจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ ที่สนองตอบต่อศักยภาพของเด็กอย่างเหมาะสม

2. มาลากุซซี (Malaguzzi) และครูที่เรกจิโอ เอมีเลีย(Reggio Emilia) มองว่าโรงเรียนสำหรับเด็ก ๆ เป็นที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย เป็นสถานที่ใช้ชีวิตร่วมกันและมีสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็กที่หลากหลายและแตกต่าง

ดังนั้นการดำเนินการของโรงเรียนจึงคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 คือ เด็ก ครอบครัว และครู การจัดสภาพ

แวดล้อมในโรงเรียนจึงมุ่งจัดโรงเรียนที่ให้ความรู้สึกรอบอุ่นและเป็นมิตรสำหรับทุกคนที่ได้เข้ามาสัมผัสเหมือนอยู่ในบ้านที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิต (An amiable school)

3. ครูและเด็กเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้มากกว่าการสอน วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือการจัดสิ่งแวดล้อมและโอกาสให้เด็กได้คิด ประดิษฐ์ และค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็นการบอกเล่าโดยตรง แต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การสอนวิธีใหม่ซึ่งครูเป็นแหล่งของการเรียนรู้ที่สมบูรณ์โดยการนำเสนอทางเลือกที่หลากหลายสำหรับการเสนอความคิดเห็น และเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, 2542 : 64 ; 2543 : 2 – 5)

จากแนวคิดสำคัญประการต่างๆ ที่กล่าวมาเป็นปรัชญาทางการศึกษาที่กลุ่มนักการศึกษาในเรกจิโอ เอมีเลีย ได้กำหนดเป็นกรอบความคิด และทิศทางที่นำไปสู่การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่โดดเด่นในโรงเรียนตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย

2.4 ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

แคทซ์ และชาร์ด (Katz & Chard, 1994 : 30 - 35) กล่าวถึงการจัดประสบการณ์แบบโครงการว่ามีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังคุณค่าของชีวิตลงในจิตใจของเด็ก ทั้งในเรื่องความรู้ ทักษะ อารมณ์ คุณธรรม และจริยธรรมด้วย ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการควรมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ ดังนี้ คือ

1. เป้าหมายทางสติปัญญา (Intellectual Goals and the Life of the mind) ที่ส่งเสริมความเฉลียวฉลาดและมีชีวิตจิตใจ ช่วยให้เด็กเข้าใจโลกรอบ ๆ ตัวที่เต็มไปด้วยประสบการณ์ที่สนุกสนานน่าเรียนรู้มากกว่าเรียนรู้ด้วยเป้าหมายทางวิชาการ (3 R) ที่เน้นการอ่าน เขียน เรียนเลข หรือสนุกสนานเติบโตไปกับการเล่นไปวัน ๆ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนระดับนี้ต้องมีทั้งสองลักษณะอยู่ด้วยกัน คือในขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กควรจะได้เข้าใจประสบการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมนั้นด้วยไม่ใช่การเล่นอย่างสนุกสนานโดยปราศจากเป้าหมาย

2. ความสมดุลของกิจกรรม (Balance of Activities) การจัดประสบการณ์แบบโครงการช่วยให้การเรียนกิจกรรมของเด็กสมดุลขึ้นแทนที่เด็กจะได้เรียนแค่วิชาการ แต่เด็กจะได้เรียนรู้ผ่านการเล่นเพื่อช่วยทำให้การเรียนรู้ของเด็กสนุกสนานมากขึ้น

3. โรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชีวิต (School as Life) จะช่วยให้เด็กมองว่าโรงเรียนคือประสบการณ์ชีวิตที่เป็นจริง ไม่ใช่แค่วิชาการ กฎ กติกา ระเบียบต่าง ๆ แต่เป็นที่สร้างประสบการณ์ในชีวิตจริงได้โดยผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

4. ห้องเรียนเป็นชุมชนหนึ่งของเด็ก (Community Ethos in the Class) ในส่วนนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ด้วยการแบ่งปันประสบการณ์ของตนจากการทำโครงการในกลุ่มย่อยต่อกลุ่มใหญ่ ความรู้สึกนี้จะนำไปสู่ความรู้สึกมีส่วนร่วม และรับผิดชอบการใช้ชีวิตในชุมชนต่อไป

5. การสอนเป็นสิ่งที่ท้าทายครู (Teaching as a Challenge) ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก ดังนั้นการเรียนการสอนแบบโครงการจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายทั้งความสามารถของครู และเด็กที่จะดำเนินกิจกรรมหลากหลายร่วมกัน แทนที่จะปฏิบัติตามหลักสูตรแต่ประการเดียว

แพทย์ และชาร์ด ได้เปรียบเทียบการสอนปกติกับการสอนแบบโครงการว่า

1. การสอนปกติเป็นการแสวงหาความรู้ ทักษะที่ใช้แรงจูงใจภายนอก ขณะที่การสอนแบบโครงการเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะที่มีอยู่ และใช้แรงจูงใจภายในตัวเด็กเอง
2. ในการเรียนปกติเด็กทำงานเพื่อหวังคะแนนรางวัลจากครู ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กทำงานเพราะความต้องการ และความสนใจของเด็กเอง
3. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กเป็นคนเลือกกิจกรรมที่จะเรียนเอง
4. ในการสอนปกติครูเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กจะถูกมองว่าเป็นผู้มีความสามารถ ครูเป็นเพียงผู้ช่วยกระตุ้นให้เด็กพัฒนาในบางจุดที่ยังด้อยอยู่
5. ในการเรียนปกติ ครูเป็นผู้สร้างให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีผลสำเร็จทางการเรียนที่ดี ขณะที่การสอนแบบโครงการทั้งครูและเด็กร่วมกันสร้างการเรียนรู้และผลสำเร็จทางการเรียน

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงสาระสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีดังนี้

1. หัวเรื่อง (Topic) และการเลือกหัวเรื่องสำหรับทำโครงการ สิ่งที่คุณควรคำนึงถึงในการที่จะเลือกหัวเรื่องนั้นๆ มาศึกษาถือเป็นหัวข้อที่เด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ และเด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมตามโครงการได้ มีโอกาสใช้ทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้ เป็นหัวข้อที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน และผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ

2. กิจกรรมหลัก ๆ ในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Activities) มีดังนี้

- 2.1 การสำรวจ เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กได้ข้อมูลและแนวคิดต่าง ๆ โดยผ่านการสังเกต การฟัง การอ่าน สังเกตความรู้สึก ตรวจสอบเหตุการณ์ และสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับโครงการเด็กจะใช้ภาษาได้ดี เช่น รู้จักใช้คำถามเชิงสำรวจได้ดีเกี่ยวกับคำถามอะไร ทำไม เกิดอะไรขึ้น อย่างไร เป็นต้น การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือพบผู้เชี่ยวชาญก็เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กได้สำรวจสิ่งที่ต้องการมากขึ้น

- 2.2 การก่อสร้าง การประดิษฐ์คิดค้น หรือการก่อสร้างอุปกรณ์เพื่อใช้ประกอบการเล่นละครหรือแสดงบทบาทก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่เด็ก ๆ ชอบทำกันมาก การที่เด็กได้ลงมือสร้างเด็กต้องศึกษาโครงการสร้าง ลงมือปฏิบัติทำให้ได้เป็นการฝึกทักษะในการทำงาน การวางแผน การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติด้วย ความรู้เรื่องคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์จะรวมอยู่ในกิจกรรมก่อสร้าง เช่น การผสมสี กำหนดเวลาให้สีแห้ง การเปรียบเทียบขนาดรูปร่างของวัตถุ หนาบาง อ่อนแข็ง การวัด การประมาณเหล่านี้ล้วนเป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับเด็กทั้งสิ้น

- 2.3 การเล่นละคร เด็กยิ่งเล็กเด็กยิ่งชอบแสดงพฤติกรรมเลียนแบบหรือแสดงละคร เพราะเด็กได้ แต่งตัวได้เล่นบทบาทได้สำรวจและเรียนรู้ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร

3. โอกาสในการเรียนรู้ (Learning Opportunities) การสอนแบบโครงการเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลายผ่านกิจกรรมของโครงการ ซึ่งสิ่งที่เด็กจะได้เรียนรู้และพัฒนา คือ

- 3.1 ด้านความรู้ เด็กได้รับความรู้ผ่านกิจกรรมของโครงการเป็นอย่างมากระหว่างที่มีการอภิปราย สำรวจ เด็กสามารถรวบรวมข้อมูล ความรู้ และความคิดรวบยอดต่าง ๆ ได้

- 3.2 ด้านทักษะ โดยเฉพาะกับทักษะการพูด การถามคำถาม จะพัฒนาขึ้นได้จากการอภิปรายหาข้อยุติที่ยังไม่ตกลงกัน ส่วนทักษะในการกระทำต่าง ๆ เด็กเล็กอาจได้ไม่เท่าเด็กโต ที่สามารถใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ดีแล้ว เช่น ค้อน เลื่อย กรรไกร มีด เป็นต้น

3.3 การพัฒนาคุณลักษณะการอยากรู้ อยากเรียน การพัฒนาด้านอารมณ์และความรู้สึก จะเกิดขึ้นมากมายระหว่างดำเนินโครงการ เช่น ความสนใจ ความพยายามเอาชนะอุปสรรค ความท้าทายต่อความสำเร็จและล้มเหลว เพราะเป็นการเรียนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลงานที่ได้รับ

3.4 ความรู้สึกเชื่อมั่นในการเรียนรู้ จะแสดงออกให้เห็นเมื่อเด็กได้รับการตอบสนองในทางบวกจากพ่อแม่หรือครู ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กต้องการและสำคัญมาก

4. การเลือกของเด็ก (Children Making choices) การเรียนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กเลือกกิจกรรมได้หลายระดับบางกิจกรรมเป็นงานปฏิบัติ บางกิจกรรมเป็นเรื่องของความงามและความสุนทรีย์ บางกิจกรรมเป็นเรื่องของความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเลือกอย่างไรเด็ก ๆ สามารถปรึกษาขอคำแนะนำจากครู ซึ่งเด็กมีโอกาเลือกในหลาย ๆ ทาง คือ

4.1 โอกาสในการเลือกงานที่จะทำในโครงการ ครูต้องตื่นตัวและสามารถจัดกิจกรรมหรือตัวเลือกที่หลากหลายที่จะสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่เด็กได้ตรงตามเป้าหมาย เด็กอาจจะปฏิเสธตัวเลือกหนึ่ง ครูควรเสนอตัวเลือกใหม่ที่นาสนใจให้เด็กได้

4.2 โอกาสในการเลือกเวลาในการทำโครงการ ครูควรกำหนดเวลาในการทำงานให้กว้าง ๆ เช่น ภายในกี่วัน หรือกี่สัปดาห์ เด็กอาจใช้เวลาสั้นกว่าหรือยาวกว่าขึ้นอยู่กับงานซึ่งครูควรพิจารณาร่วมกันกับเด็ก

4.3 โอกาสในการเลือกสถานที่ที่จะทำโครงการ เด็กมีอิสระจะทำงานตรงไหนก็ได้ที่รู้สึกสบายและพอใจอาจเป็นที่กว้าง ๆ หรือมุมส่วนตัวไม่มีใครมายุ่งวุ่นวายซึ่งขึ้นอยู่กับงานและอารมณ์ในขณะนั้น

4.4 โอกาสในการเลือกเพื่อนที่จะมาทำโครงการร่วมกัน ความสัมพันธ์ของเด็กเล็กมีลักษณะที่เกิดขึ้นพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของห้องเรียนและสภาพแวดล้อมตลอดจนความร่วมมือและความขัดแย้ง เด็กอาจต้องขอให้ครูช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ การเรียนด้วยการทำโครงการจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะทางสังคมให้ดีขึ้น ครูควรช่วยให้เด็กได้ทำงานร่วมกันได้ในทุกเงื่อนไข โดยมีการตกลงกติกาของกลุ่มเคารพและยอมรับความคิดเห็นของกันและกันยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เด็กอาจมีการต่อรองบ้าง ครูควรมีตัวเลือกที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการของเด็ก

5.การจัดนิทรรศการในห้องเรียน (Classroom Display) ห้องเรียนที่มีการจัดประสบการณ์แบบโครงการจะจัดตกแต่งชั้นเรียนด้วยผลงานของเด็ก แสดงกระบวนการทำงานของเด็กนอกจากจะให้ผู้อื่นเห็นถึงทิศทางการดำเนินงานของโครงการของเด็กแล้วยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กระลึกถึงสิ่งที่ตนเองทำอยู่ ทำให้เด็กสามารถศึกษาได้อย่างลุ่มลึกยิ่งขึ้น ความทรงพลังของการจัดนิทรรศการผลงานของเด็ก ๆ มีผลตามมาหลายประการคือ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์และธิดา พิทักษ์สินสุข. 2543 : 13)

1. ผู้ปกครองรับรู้ถึงประสบการณ์ และการเรียนรู้ของเด็กจากผลงานของเด็กและเป็นการสะท้อนให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทบาทของตน ในการมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กในปกครองของตน

2. ผลงานของเด็กทำให้เราเข้าใจเด็กดีขึ้น และสามารถประเมินผลงานของครูซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมให้ครูพัฒนาทางวิชาชีพ

3. เด็กรับรู้ว่าผลงานและความพยายามของตนนั้น ผู้ใหญ่มองเห็นคุณค่าในงานของตน

4. เป็นการเปิดโอกาสให้นักการศึกษาได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

5.เป็นการสร้างเกียรติประวัติและผลงานของโรงเรียนที่มีการบันทึกถึงความเพลิดเพลิน และกระบวนการเรียนรู้ทั้งของเด็กและครู

อาจกล่าวโดยสรุปว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสและสร้างสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยตัวเด็กเอง ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการได้ว่าเด็กศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไปในรายละเอียด จนค้นพบคำตอบที่ต้องการ และเรื่องที่เด็กศึกษาเป็นเรื่องที่เด็กเลือกเอง เด็กตั้งประเด็นการศึกษาเองทั้งสิ้น โดยมีการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นๆ ให้มากที่สุด ท้ายสุดเด็กนำเสนอสิ่งที่ค้นพบในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของเด็กเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตน เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จ เชื่อมั่นที่จะคิดทำในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองมากขึ้น และรักที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ต่อไป

2.6 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ คำนี้ถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ เป็นการสร้างโอกาสและสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ด้วยการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เปิดกว้างให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ โดยครูมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้การจัดประสบการณ์แบบโครงการบรรลุถึงจุดมุ่งหมายตามหลักการของการจัดประสบการณ์ ครูจึงจำเป็นต้องเข้าใจบทบาทของตนในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก ให้เด็กเกิดความพอใจและภูมิใจในการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่จัดต้องเป็นกระบวนการที่ตอบสนองเด็กได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุล สิ่งสำคัญในการจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้นครูจะต้องมีความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อวิธีการเรียนรู้ของเด็ก ว่าเด็กจะสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตัวเอง เด็กมีวิธีการเรียนรู้ของเขาเอง ดังนั้นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็นการบอกเล่าโดยตรง แต่จะเป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ (วัฒนา มัคคสมัน, 2539 : 129)

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์และธิดา พิทักษ์สินสุข (2543 : 6 -16) ได้กล่าวถึงบทบาทครูตามแนวคิดเรกจิโอ ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำไปสู่การเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากงานโครงการ ครูจะวางกรอบความคิดถึงขั้นตอนแต่ละระยะของโครงการ ตลอดจนการเตรียมการที่พร้อมสำหรับสิ่งที่ไม่คาดหวังที่จะเกิดขึ้น ครูมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนให้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้ปรากฏออกมา และเด็กสามารถสื่อสารออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยครูจะต้องเป็นคนช่างสังเกต เข้าใจและรู้เท่าทันถึงความต้องการหรือความสนใจในการเรียนของเด็ก และสามารถที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูมีบทบาทสำคัญในการช่วยเด็กให้สามารถค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และช่วยให้เด็กสามารถตอบคำถามที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กเองด้วย และในการทำโครงการครูต้องวางตนเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับเด็ก ครูถามคำถามที่ก่อให้เกิดการล่องรู้สมมติฐาน และความคิดของเด็ก คอยอำนวยความสะดวกและสิ่งแวดล้อมที่ให้เกิดค้นพบและเกิดการเรียนรู้ ครูจะคำนึงถึงตัวเองว่าเป็นผู้ร่วมงานในการเรียนรู้และผลิตผลจากการค้นพบร่วมกับเด็ก (Teacher as partner) และบทบาทครูที่สำคัญมากอีกบทบาทหนึ่งคือการบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็ก (Documentation) ซึ่งจะครอบคลุมถึงกิจกรรมทุก ๆ ด้านตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ของการเรียนรู้ โดยเฉพาะตลอดระยะเวลาของการดำเนินโครงการที่เด็กมีการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก ครูจะมีบทบาทสำคัญในการจดบันทึกเหตุการณ์ที่โดดเด่น ที่สะท้อนถึงการทำงานและการเรียนรู้อย่างชัดเจน ตลอดจนศักยภาพของเด็ก ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากงานโครงการ โดยครูจะทำ

การบันทึกข้อมูลดังกล่าวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น จดบันทึก ถ่ายภาพการทำงานด้วยกล้องหรือวิดีโอ ครูจะจัดระบบข้อมูลที่บันทึกไว้เป็นบรรณานุกรมหรือการในชั้นเรียน ที่สะท้อนถึงการดำเนินงานในแต่ละระยะของโครงการ

นอกจากนั้น แคทซ์และชาร์ด (Katz & Chard, 1994 : 32) ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการดังนี้

1. กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและกระตือรือร้น
2. วางแผนร่วมกันกับเด็กในการกำหนดหัวข้อโครงการ
3. กำหนดความคาดหวังที่มีต่อเด็กแต่ละคน แต่ละกลุ่ม และเด็กทั้งชั้น
4. จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ เช่น หาหนังสือ อุปกรณ์ วัสดุสื่อต่าง ๆ ให้
5. ให้คำแนะนำในการดำเนินงานของเด็ก ๆ
6. แก้ปัญหาต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการ
7. ประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมกิจกรรมของโครงการ
8. สังเกตความก้าวหน้าและบันทึกพฤติกรรมเด็กแต่ละคนรวมทั้งการรวบรวมผลงานเด็ก
9. ประเมินความก้าวหน้าและสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
10. แสดงผลงานของเด็ก รวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ

และ ภรณ์ คุรุรัตน์ (ม.ป.ป : 3 - 10) ได้กล่าวถึงการนำนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ ในกระบวนการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย และบทบาทของครูที่จะใช้นวัตกรรมการสอนต่างๆ ว่าในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หรือการนำนวัตกรรมการสอนใด ๆ มีหลักการสำคัญที่ครูควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการปรับบทบาทของตน เพื่อเอื้อให้กระบวนการเรียนรู้ของเด็กมีความสมบูรณ์เหมาะสมยิ่งขึ้นคือครูต้องใช้หลัก AIOA ดังนี้

A – Active หมายถึง การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติโดยครูจัดสื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลายให้เด็กได้ปฏิบัติ สัมผัสจับต้อง ใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย เสริมสร้างกำลังใจให้เด็กและสนับสนุนการกระทำต่างๆของเด็ก

I – Interaction หมายถึง การที่ครูสร้างความรู้สึกทางสังคมเชิงบวก ได้แก่ การรับฟังเด็ก การสนับสนุนและยอมรับความคิดและผลงานของเด็ก เพื่อสร้างกำลังใจ และความรู้สึกที่ดีในตนเองให้กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ

I – Integration หมายถึง การโยงเนื้อหาสาระ ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม สิ่งแวดล้อมเข้าสู่โครงการที่กำหนดขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม

O – Observation หมายถึง การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถ ความสนใจ วิธีคิด วิธีการทำงาน และผลงานของเด็กเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการสอนและการเรียนรู้ของเด็ก

A - Assessment หมายถึง การใช้เทคนิคการประเมินที่หลากหลาย เพื่อนำมาสรุปผลโดยใช้ร่องรอยที่ปรากฏเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมหรือทำกิจกรรม เพื่อนำไปพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการรายงานผลการเรียนรู้ที่ใช้สื่อสารกับผู้ปกครองได้

จึงอาจอาจสรุปได้ว่าถ้าครูเข้าใจและปฏิบัติในเรื่องการให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Active learning) การสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเด็ก (Teacher child interaction) การบูรณาการเรียนรู้อินTEGRATION of learning) การสังเกตเด็ก (Child observation) และการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง

(Authentic assessment) จะช่วยกระบวนการเรียนรู้ของเด็กตามรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีความสมบูรณ์บรรลุตามจุดประสงค์ที่ต้องการ เพราะหลักการข้างต้นดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดเป็นหลักการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.7 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ แบ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโครงการออกเป็นระยะได้ 3 ระยะ (พัชรี ผลโยธิน. 2542 : 82-84 ; อ้างอิงจาก Katz & Chard. 1995. *Engaging child's minds : The project approach.*) ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้ ความสนใจของเด็ก

เด็กและครูจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อเลือกและปรับหัวเรื่อง ที่จะทำการสืบค้นหัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู โดยให้หลักในการเลือกหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เลือกหัวเรื่องโครงการที่เกี่ยวกับประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ทุกวัน โดยอย่างน้อยเด็กประมาณ 2 – 3 คน ควรจะคุ้นเคยกับหัวข้อ และจะช่วยในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวข้อโครงการได้
2. ทักทายพื้นฐานทางการรู้หนังสือ และจำนวนควรถูกบูรณาการอยู่ในหัวเรื่องที่ทำการโครงการ รวมทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา
3. หัวเรื่องที่เลือกควรใช้เวลาทำโครงการได้อย่างน้อย 1 สัปดาห์และเหมาะที่จะทำการสำรวจค้นคว้าที่ โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน

เมื่อได้หัวเรื่องแล้ว ครูควรเริ่มทำแผนที่ความคิด (Mind-map) หรือใยแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในหัวเรื่องโครงการ และจัดแสดงแผนที่ความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียน ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปราย ระหว่างทำโครงการและยังสามารถเชื่อมโยงไปยังเรื่องย่อย ๆ ได้ อีก นอกจากนี้ในช่วงอภิปราย ระดมความคิด ครูจะทราบว่าเด็กมีประสบการณ์ในหัวเรื่องเพียงใด เด็กจะเสนอประสบการณ์และแสดงแนวคิดสิ่งที่ตนเข้าใจในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของวัย เช่น เด็กปฐมวัยอาจใช้การเขียนภาพ เล่นบทบาทสมมติ เป็นต้น ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบจดหมายเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะสืบค้นถูกส่งไปยังบ้านของเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับหัวเรื่องโครงการเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูจะชี้แนะวิธีสืบค้นเพื่อให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพโดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาดภาพ ดนตรีและบทบาทสมมติ

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

ในระยะนี้เป็นงานภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหาจัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้นไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้น สังเกตอย่างใกล้ชิดและบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่างๆ สำรวจ คัดคะเน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติ เพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได

ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับ แลกเปลี่ยนงานโครงการ

เป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่าง ๆ สนทนา เล่นบทบาทสมมติ หรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง

ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรียนรู้กับผู้อื่น เด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้ฟัง โดยจัดแสดงสิ่งที่ตนได้ทำเพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้บริหารได้เห็น ครูจะช่วยเด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาแสดง ซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับช่วยให้เด็กทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด ครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการ ความรู้ใหม่ที่ได้อ่านทางศิลปะ ละคร ท้ายสุดครูนำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการ และอาจนำไปสู่หัวข้อโครงการใหม่ ๆ ต่อไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการมี 3 ระยะ โดยเริ่มจากการวางแผน และเริ่มต้น การลงมือปฏิบัติ และการแสดงผลงานและสรุป ซึ่งโครงการแต่ละเรื่องจะใช้เวลาอย่างน้อยแตกต่างกัน บางโครงการเป็นการเสนอเรื่องจากครู บางเรื่องเกิดจากความสนใจร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก ในการเริ่มต้น โครงการบางครั้งเด็กอาจขาดข้อมูลหรือแนวคิดบางอย่าง ครูจะต้องกระตุ้นให้เด็กมีแนวคิดที่ครอบคลุมกว้างขวางขึ้น และในการลงมือปฏิบัติตามโครงการ ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ทักษะต่าง ๆ ของตนอย่างอิสระ เพื่อช่วยการเรียนรู้ของเด็กให้สมบูรณ์ขึ้น ส่วนในระยะสุดท้ายของโครงการจะเป็นการสรุปโครงการที่สมบูรณ์แล้ว และทบทวนงานของแต่ละคนว่าเรียนรู้อะไรบ้าง ในเด็กปฐมวัยอาจใช้วิธีการจัดแสดงนิทรรศการผลงานที่ทำในโครงการ หรือการแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมให้เด็กได้แสดงออกมาเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็กกับโลกในความเป็นจริง

2.8 กิจกรรมที่สำคัญในโครงการ

ชาร์ด (พัชรี ผลโยธิน. 2542 : 80 – 81 ; อ้างอิงจาก Chard. 1994. *The project approach : A second practical guide for teacher.*) ได้กล่าวถึงลักษณะกิจกรรมที่สำคัญในโครงการไว้ 5 กิจกรรม คือ

1. การอภิปรายกลุ่ม ในงานโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อน การพบปะสนทนากันในกลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น ทำให้เด็กมีโอกาสนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. การศึกษานอกสถานที่ สำหรับเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องเสียเงินเป็นจำนวนมากเพื่อพาเด็กไปยังสถานที่ไกล ๆ ประสบการณ์ในระยะแรกครูอาจพาไปทัศนศึกษานอกห้องเรียน เรียนรู้สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญญาณ งานบริการต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กเข้าใจโลกที่แวดล้อม มีโอกาสพบปะกับบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญในหัวเรื่องที่เด็กสนใจ ซึ่งถือเป็นประสบการณ์เรียนรู้ขั้นแรกของงานศึกษาค้นคว้า
3. การนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กสามารถที่จะทบทวนประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องข้อที่ตนสนใจ มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกับเพื่อนรวมทั้งแสดงคำถามที่ต้องการสืบค้นในหัวข้อโครงการนั้นๆ นอกจากนี้เด็กแต่ละคนสามารถที่จะเสนอประสบการณ์ที่ตนมีให้เพื่อนในชั้นได้รู้ด้วยวิธีการอันหลากหลายเสมือนเป็นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นการเขียนภาพ การเขียนสัญลักษณ์ การเล่นเกมบทบาทสมมติ และการก่อสร้างแบบต่าง ๆ
4. การสืบค้น งานโครงการเปิดกว้างให้ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลายตามหัวเรื่องที่สนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองของตน เพื่อนนอกโรงเรียน สามารถหาคำตอบของตน ด้วยการศึกษานอกสถานที่ หรืออาจใช้หนังสือในชั้นเรียน หรือในห้องสมุดทำการค้นคว้า
5. การจัดแสดง การจัดแสดงทำให้หลายรูปแบบ อาจใช้ฝاف้าง หรือป้ายจัดแสดงผลงานของเด็ก เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้น ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้

รับทราบความก้าวหน้าในการสืบค้น โดยจัดให้มีการอภิปราย หรือการจัดแสดงทั้งจะเป็นโอกาสให้เด็กและครูได้เล่าเรื่องงาน โครงการที่ทำแก่ผู้มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนอีกด้วย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ากิจกรรมทั้ง 5 เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กมีประสบการณ์ตรง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คน วัตถุสิ่งของ ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของแต่ละคน ที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่อง ตลอดจนการได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและลงมือปฏิบัติตามที่ได้คิดวางแผนไว้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเป็นการสร้างให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวของเด็กเอง

2.9 หลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (ม.ป.ป. : 8 - 9) กล่าวถึง หลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์แบบโครงการว่ามีสิ่งที่จะต้องคำนึง ดังนี้

1. การริเริ่มโดยผู้เรียนหรือเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ (Student Initiative) ในกรณีที่นักเรียนไม่เคยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้กล้าคิดกล้าทำ ครูต้องช่วยเด็กคิดริเริ่มในระยะเริ่มแรกและช่วยให้สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเด็กโดยโยงเข้าสู่สิ่งที่สัมพันธ์กับตัวเด็กให้มากที่สุด จากนั้นครูค่อยๆ ถอยบทบาทของของการเป็น ผู้ริเริ่มให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มด้วยตนเอง

2. เด็กเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ (Active Learning) โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนทั้งทางด้านกำลังใจ ความเชื่อมั่น ส่งเสริมโดยการรวบรวมเอกสาร หนังสือ สารานุกรม และแหล่งข้อมูลที่เด็กสามารถไปค้นหาความรู้ สัมผัส และมีประสบการณ์ตรงที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้

3. เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Process of Learning) โดยเด็กเป็นผู้ปฏิบัติจะโดยการสังเกต การเปรียบเทียบ ความเหมือนความแตกต่างระหว่างบุคคล การตอบคำถาม การซักถาม การแสดงความคิดเห็น การปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมกลุ่ม การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การค้นคว้า การทดลอง การสร้างผลงาน การหาความรู้จากแหล่งต่างๆ การจัดระบบการเก็บและรวบรวมข้อมูล

4. การบันทึกกระบวนการของการเรียนรู้ต่างๆ หรือร่องรอยของการเรียนรู้และผลงานของเด็ก (Record Process of Learning and Product) นั้นจะเป็นภาพที่ฉายหรือเป็นการสะท้อนให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง การมองเห็นคุณค่าของการทำงาน การปฏิบัติโดยตนเอง การศึกษาค้นคว้า การบันทึกผลงานจะเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับทั้งผู้เรียนและผู้สอนในการมองย้อนไปถึงอดีต ขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งข้อมูลการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของการทำโครงการต่อไป การบันทึกผลงานนั้นจะเป็นโดยการบันทึกภาพนิ่ง การบันทึกภาพเคลื่อนไหว (การถ่ายทำวิดีโอ) การบันทึกเสียง (และถอดเทปออกเป็นข้อความสำคัญๆ และเขียนเป็นคำบรรยายประกอบภาพถ่าย) ภาพที่ฉายถึงกระบวนการขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียนในสิ่งแวดล้อมต่างๆ ประกอบกับผลงานของนักเรียนในการจัดแสดงนิทรรศการ จะเสริมให้งานนิทรรศการนั้นมีคุณค่าและเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ภาคภูมิใจของเด็ก ครู ผู้ปกครองและผู้บริหาร

5. การจัดนิทรรศการ การแสดงผลงานและการรวบรวมผลงานของนักเรียน (Exhibition or Documentation) รวบรวมผลงานของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นการขีดเขียน การละเล่นสีของเด็กวัย 3 ขวบ ภาพวาด งานปั้น การทำหุ่นจำลอง หน้ากาก หัวหุ่น การเขียนแผนผัง การแต่งเรื่องราว โคลงกลอน การแสดง การแต่งเพลง การจัดบอร์ดนิทรรศการของนักเรียน เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงถึงผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ครูอาจช่วยนักเรียนตกแต่งหรือเสริมผลงานของนักเรียนให้ดูเด่นเป็นสัดส่วน เช่น รูปที่เกิดจากการประดิษฐ์ของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นรูปตัดปะ รูปวาด ถ้ามีการเสริมกรอบรูปโดยกระดาษสีอื่นหรือกระดาษที่แข็ง หรือทาแลคเกอร์เคลือบผลงานปั้นก็จะทำให้ผลงานนักเรียนดูโดดเด่นขึ้น ในการจัดแสดง

ผลงานของนักเรียน

6. การประเมินผลการเรียนการสอนเชิงโครงการ ครูควรให้น้ำหนักการประเมินผลของผู้เรียนที่นักเรียนมีความพยายามอดทนอดกลั้น ความอดทนในการศึกษาค้นคว้า การร่วมมือในการทำงานกับเพื่อนตลอดจนการทำงานอย่างเต็มศักยภาพในนักเรียนแต่ละคน การประเมินผลนักเรียนจึงควรคำนึงถึงทั้งขบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ตลอดโครงการและผลงานในขั้นสุดท้ายของนักเรียน

7. ความสมดุลการจัดกิจกรรมโครงการต้องคำนึงถึงความสมดุลในสิ่งต่อไปนี้ คือ ความสมดุลระหว่างกิจกรรมและพัฒนาการ ความสมดุลระหว่างการเรียนรู้และความเพลิดเพลิน ความสมดุลระหว่างกิจกรรมและเวลา และความสมดุลระหว่างการจัดการเรียนการสอนและระบบบริหารในเรื่องของตารางเวลาในโรงเรียน

จะเห็นได้ว่าหลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้น เป็นหลักการที่อยู่บนพื้นฐานของการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนจึงต้องมีความเข้าใจในกระบวนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ และกระบวนการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างดีเพราะไม่เช่นนั้นแล้วการสอนของครูจะเป็นการจบลงด้วยการจัดการที่ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่ผู้เรียน แต่กลับกลายเป็นอยู่ที่เนื้อหาวิชาแต่เพียงอย่างเดียว

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

งานวิจัยต่างประเทศ

คอลลิงส์ (Collings. 1923 ; อ้างอิงจาก Knoll. 1996 : 87 – 92. *Curriculum studies*.)

ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ในระยะแรกของการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กในกลุ่มทดลองที่ใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถทำคะแนนการสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานที่เน้นการเขียนการอ่านและคณิตศาสตร์ได้สูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุมที่มาจากการสอนที่เน้นการอ่านการเขียนโดยตรง และมีทักษะทางสังคม มีทัศนคติที่ดี และพฤติกรรมเอื้อเพื่อสังคม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนั้น นำไปสู่แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

การ์เดนเนอร์ (Gardner. 1989 : 15) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญา พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีที่ส่งเสริมสติปัญญาให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่ง และพบว่าด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็น 1 ใน 7 ของทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญา ที่สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

แรบบิตตี (Rabitti. 1992 ; อ้างอิงจาก จิรภรณ์ วสุวัต. 2540 : 71 – 72. *การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ*.) ได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการของโรงเรียนอนุบาลที่ La Viletta อิตาลี พบว่าบทบาทครูมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในโครงการ กล่าวคือครูต้องแสดงให้เห็นว่าครูยอมรับในความคิดของเด็กสนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดที่ดีในการทำงานโครงการให้เด็กใช้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือและการพึ่งพาตนเองให้กับเด็กจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นได้ว่าบทบาทครูมีอิทธิพลต่อการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมากและบทบาทครูสอดคล้องกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมอีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

วัฒนา มัคคสมัน (2539 : 121) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็กในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาเด็กไปสู่การพึ่งพาตนเอง

จิรภรณ์ วสุวัต (2540 : 163) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล ตามแนวคอนสตรัคติวิส โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ได้ทดลองใช้โปรแกรมและประเมินระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็กด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับ 2 โดยใช้การเจรจา หรือความร่วมมือ และด้านการให้และรับประสบการณ์ร่วมกันระดับ 2 โดยพิจารณาความเหมือนทางความคิดหรือประสบการณ์ของเด็กวัยอนุบาล กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่าโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมระดับจริยธรรมทางสังคมทั้งสองด้านให้พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เปลว บุริสาร (2543 : 48) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงและต่ำ พบว่าเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงและต่ำ หลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการแล้วเด็กทั้งสองกลุ่มมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการมุ่งเน้นการส่งเสริมศักยภาพของเด็ก โดยการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กได้เรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถตอบสนองความต้องการความสนใจของเด็ก โดยเด็กจะได้ค้นหาแนวทางการเรียนรู้ของตนเองไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับแบบแผนที่ครูกำหนดไว้ให้ศึกษา จะทำให้เด็กมีความพึงพอใจที่จะค้นหาความรู้ด้วยวิธีการของเขาเอง ในการดำเนินงานโครงการยังส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่กว้างขวาง และสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ ได้ดีโดยเฉพาะคุณลักษณะของบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะเด็กมีโอกาสนในการทำสิ่งต่างๆ ที่เขาสนใจ ได้รับการยอมรับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่ ซึ่งความสำเร็จจากการทำงานในแต่ละครั้งจะเป็นเครื่องมือสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยจากจัดประสบการณ์แบบโครงการว่าภายใต้บรรยากาศ สภาพแวดล้อมและบริบทต่างๆ ตามกระบวนการของการเรียนรู้แบบโครงการจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอย่างไร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านห้วยวก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าเสา จังหวัดอุตรธานี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านห้วยวก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าเสา จังหวัดอุตรธานี จำนวน 15 คน โดยมี ขั้นตอนการคัดเลือกดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. ครูประจำชั้นอนุบาลห้องที่ได้รับการสุ่มจากข้อ 1 ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย แล้วนำคะแนนมาเรียงลำดับจากน้อยไปมาก เลือกเด็กที่มีคะแนนน้อย 15 อันดับแรกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1. แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. สังเกตการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ณ โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม โรงเรียนเกษมพิทยา โรงเรียนอนุบาล ณ ตรุณ และโรงเรียนเดอะซิตีส์สกูล (The City School)
3. สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

4. สร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งกำหนดขั้นตอนดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ
 1. ระยะทบทวนความรู้ ความสนใจ
 2. ระยะให้โอกาสเด็กค้นคว้า และมีประสบการณ์ใหม่
 3. ระยะสรุป ประเมิน สะท้อนกลับโครงการ

วิธีการหาคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. ทำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการ ทฤษฎี แนวคิด และรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ รายนามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีดังนี้
 1. ผศ.ดร. พชร ผลิตโยธิน อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 2. ผศ. อัญชลี ไสยวรรณ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา
สถาบันราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร
 3. อาจารย์ เปลว บุริสาร อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนบ้านจานทองกวาววิทยา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม
3. นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนแล้วปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งให้สมบูรณ์

ขั้นตอนในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

1. ศึกษาทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย การสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพฤติกรรม และคู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา (กรมวิชาการ : 2537)
2. ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมของ บุศรินทร์ สิริปัญญาพร (2541) และวารุณี เจริญรัตน์โชติ (2543)
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1 และ 2 มาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ การกล้าแสดงออก การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และความภาคภูมิใจในตนเองโดยสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแบบมาตราส่วนประเมินค่ากำหนดตัวเลข (Numerical Rating Scales) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับคะแนน 2, 1 และ 0
4. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับ คือ
 - ระดับคะแนน 2 บันทึกลูกเมื่อ เด็กกล้าแสดงออกหรือกล้าตัดสินใจทันที
 - ระดับคะแนน 1 บันทึกลูกเมื่อ เด็กกล้าแสดงออกหรือกล้าตัดสินใจแบบลังเล
 - ระดับคะแนน 0 บันทึกลูกเมื่อ เด็กไม่กล้าแสดงออกหรือไม่กล้าตัดสินใจ
5. สร้างคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

6. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยทดลองกับเด็กอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อศึกษาความชัดเจนของแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

วิธีการหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

1. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสังเกต รายนามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีดังนี้

1. อาจารย์สุทธภา โชติประดิษฐ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา
2. อาจารย์จุฑานาถ รอดภิรมย์	อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาสถาบันราชภัฏอุดรธานี
3. อาจารย์วรุณี เจริญรัตนโชติ	อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนวัดตีสานุกรามสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. นำคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบข้างต้น ตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสมและการใช้ภาษา

3. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองและคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญข้อ 1. มาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่านซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม

4. การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

ในการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการนำแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาเพื่อให้แบบสังเกตมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เหมาะสมกับการนำไปสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย โดยการลงความเห็น และให้คะแนนแบบสังเกต แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์แบบสังเกตที่เหมาะสมมีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 จึงถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 89)

5. การหาความเชื่อมั่นของแบบสังเกตโดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ กับเด็กอนุบาล ปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คนร่วมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้สูตร ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI ของ เบอร์รี - สต็อก (Burry – Stock. 1996 : 256) และในการทดลองครั้งนี้ได้ค่า $RAI = 0.89$ จึงถือว่าใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้การวิจัยแบบ One-group Time Series มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานวิจัย ดังตาราง

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนทดลอง	ช่วงเวลาดทดลอง
TO	X, T ₁ , X, T ₂ , X, T ₃ , X, T ₈

เมื่อ	TO	แทน	การสังเกตก่อนการทดลอง
	X	แทน	การดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
	T ₁ , T ₂ , T ₈	แทน	การสังเกตตลอดช่วงเวลาทำการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เป็นเวลา 10 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) โดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน ทำการสังเกต

พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จากการจัดประสบการณ์แบบปกติของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน โดยบันทึกผลรวมของการสังเกตทั้ง 4 วันลงในแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ตาราง 2 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาทำการทดลอง	เวลา
การจัดประสบการณ์แบบปกติ	1 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง	09.30 – 10.20 น.
การจัดประสบการณ์แบบโครงการ	8 สัปดาห์	09.30 – 10 20 น.

4. แจ้งข้อมูลข่าวสารการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้ผู้ปกครองเด็กกลุ่มตัวอย่างทราบถึงกระบวนการดำเนินการจัดกิจกรรม และบทบาทผู้ปกครองต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กตามแนวการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

5. ดำเนินการทดลองจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้ ความสนใจ

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

ระยะที่ 3 สรุป ประเมิน สะท้อนกลับโครงการ

โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง ตั้งแต่ระยะที่ 1 ถึงระยะที่ 3 ดังมีรายละเอียดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้ง 3 ระยะ ดังนี้

ตาราง 3 การดำเนินการจัดกิจกรรมแบบโครงการ 3 ระยะ

กระบวนการจัดกิจกรรม	
ขั้นตอนการสอน	ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้ ความสนใจ
	<u>การดำเนินกิจกรรม</u> (ระยะเวลาดำเนินกิจกรรมประมาณ 2 สัปดาห์)
1. ครูสร้าง / สังเกต ความสนใจของเด็ก	1. เชิญชวนให้เด็กเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กสนใจ หรือครูนำเสนอเรื่องที่คาดว่าเด็กจะสนใจต้องการเรียนรู้ 2. สร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นเร้าให้เด็กเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้
2. เด็กกำหนดหัวเรื่อง	1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่กลุ่มสนใจต้องการเรียนรู้ 2. ครูสังเกต จดบันทึก และยอมรับความคิดเห็น การแสดงออกของเด็ก 3. เด็กร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจกำหนดเป็นหัวเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าหาคำตอบร่วมกัน ครูยอมรับความคิดเห็นเด็ก 4. นำหัวเรื่องที่ศึกษามากำหนดเป็นส่วนกลางของแผนภูมิใยแมงมุม(WEB) เพื่อที่จะนำไปสู่การขยายเนื้อหาตามที่เด็กต้องการศึกษาต่อไป 5. แจ้งข่าวถึงผู้ปกครองเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หัวเรื่องที่เด็กกำลังศึกษา และขอความร่วมมือผู้ปกครองในการให้ข้อมูลแก่เด็กเกี่ยวกับหัวเรื่อง หรือประเด็นปัญหาที่เด็กกำลังศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่ลึกซึ้งต่อไป ตลอดจนการประสานขอความร่วมมือในเรื่องอื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก
3. เด็กนำเสนอ ประสบการณ์เดิม	1. ครูตั้งคำถามนำเรื่องเกี่ยวกับหัวเรื่องที่เด็กต้องการศึกษาเพื่อค้นหาความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่อง 2. ครูแนะนำวิธีการนำเสนอประสบการณ์เดิมให้เด็กเลือกใช้ตามความต้องการ

ตาราง 3 (ต่อ)

4. เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษา	3. เด็กนำเสนอความรู้ความเข้าใจที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่องจากประสบการณ์เดิมในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการ เช่น การนำเสนอโดยการวาดภาพการปั้น เป็นต้น 4. ครูยอมรับการแสดงออกของเด็ก ชื่นชม จดบันทึกสาระเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของเด็ก 5. ครูนำผลงานของเด็กบางส่วนจัดตกแต่งชั้นเรียน เพื่อสร้างความสนใจเด็ก 1. ครูตั้งคำถามนำเรื่องหรือเชิญชวนให้เด็กตั้งคำถามหรือประเด็น ปัญหาเกี่ยวกับหัวเรื่องที่เด็กต้องการศึกษา 2. เด็กตั้งคำถาม หรือประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา 3. นำคำถามมาพิจารณา สรุปประเด็นปัญหาเพื่อค้นคว้าหาคำตอบร่วมกัน 4. ครูยอมรับ รวบรวมคำถาม หรือประเด็นปัญหานั้นที่ลงในแผนภูมิ บทบาทครู การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะเริ่มต้นครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด พิจารณา ตัดสินใจเพื่อคัดเลือกหัวเรื่องที่จะนำมาทำโครงการร่วมกัน โดยครูยอมรับความคิดเห็น การแสดงออกของเด็ก สังเกตและบันทึกความสนใจของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ และยอมรับความคิดของเสียงส่วนน้อย ให้เวลา และรับฟังเวลาเด็กพูดหรือเล่าเกี่ยวกับหัวเรื่อง ชมเชย ช่วยเหลือให้กำลังใจเด็กในขณะที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้า และมีประสบการณ์ใหม่ (ระยะเวลาดำเนินโครงการประมาณ 4 สัปดาห์) 1. ค้นหาความรู้ความเข้าใจใหม่โดยร่วมกันคิด พิจารณา วางแผนและตัดสินใจกำหนดทิศทางการเรียนรู้ โดยครูคอยช่วยเหลือและแนะนำเด็ก 2. เด็กระดมความคิดเพื่อวางแผนการศึกษาค้นคว้าโดยการทบทวนคำถามหรือประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาอย่างลึกซึ้งจากแผนภูมิ 3. ครูกระตุ้นให้เด็กคิดวางแผนการศึกษาในประเด็นปัญหาที่เลือกมาเพื่อค้นคว้าหาคำตอบร่วมกัน โดยการใช้คำถาม ถามนำที่เกี่ยวกับขั้นตอนการทำงาน วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการใช้ แหล่งข้อมูลที่ต้องการสืบค้น หรืออื่นๆ เพื่อช่วยให้การวางแผนงานโครงการของเด็กมีความชัดเจนเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และมีความปลอดภัย
------------------------------------	---

เด็กค้นหาความรู้ความเข้าใจใหม่

ตาราง 3 (ต่อ)

4. ครูบันทึกการวางแผนการทำงานของเด็กลงในแผนงานวางแผนกิจกรรมโครงการ
5. เด็กและครูร่วมกันจัดหา จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆเพื่อการทำงานตามแผนที่วางไว้
6. ครูแนะนำวิธีการบันทึกการเรียนรู้ เพื่อแสดงถึงความรู้ความเข้าใจของเด็กที่ได้จากการทำกิจกรรมตามโครงการ
7. เด็กดำเนินการค้นหาความรู้ความเข้าใจใหม่ตามแผนที่ได้เตรียมการไว้และปรับปรุงแผนงานเมื่อพบอุปสรรคในการทำงาน
8. ครูคอยช่วยเหลือ แนะนำ อำนวยความสะดวกในการทำงาน บันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็ก ชื่นชม และให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก
9. เด็กนำความรู้ใหม่ หรือประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนางานโครงการเพื่อแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจใหม่ที่ได้จากการทำงาน
10. เด็กทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมาจากผลงานต่าง ๆ ภาพถ่ายการทำงานหรือการรายงานขั้นตอนการทำกิจกรรมของเด็กโดยครู เช่น การจัดทำสารนิทัศน์แสดงการทำงานที่ต่อเนื่องของเด็ก เป็นต้น
11. เด็กทดสอบสิ่งที่ได้จากโครงการ เพื่อค้นหาสิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง
12. เมื่อสังเกตว่าเด็กทุกคนพอใจในผลการศึกษาค้นคว้า ครูเชิญชวนให้เด็กคิดวางแผนสรุปความรู้ ความเข้าใจใหม่ อันจะนำไปสู่ระยะสุดท้ายของการทำกิจกรรมตามโครงการ

บทบาทครู การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะที่สอง ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด วางแผน และลงมือปฏิบัติสืบค้นข้อมูล ที่เป็นความรู้ ความเข้าใจใหม่จากการทำโครงการ ครูให้การช่วยเหลือ แนะนำ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กได้ศึกษา ครูยอมรับความคิดเห็น การแสดงออกของเด็ก สังเกตและบันทึกสาระการเรียนรู้ต่างๆ ของเด็ก ชื่นชมและให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกแก่เด็ก

ตาราง 3 (ต่อ)

	ระยะที่ 3 สรุป ประเมิน สะท้อนกลับโครงการ (ระยะเวลาดำเนินกิจกรรมประมาณ 2 สัปดาห์)
1.เด็กสรุปความรู้ความเข้าใจใหม่และนำเสนอผลงาน	1. เด็กร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำงานตามโครงการ เพื่อจะนำไปสู่การยุติโครงการ 2. เด็กร่วมกันคิดพิจารณา และตัดสินใจที่จะยุติโครงการ ครูยอมรับความคิดเห็นตัดสินใจของเด็ก และแนะนำเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลงาน 3. เด็กร่วมกันวางแผนในการจัดแสดงนิทรรศการผลงานที่ทำในโครงการ โดยเชิญชวนผู้ปกครอง ครู นักเรียน และบุคคลที่สนใจเข้าร่วมชม 4. เด็กเตรียมการนำเสนอผลงานโครงการตามแผน 5. ครูช่วยเหลือเด็กในการตกแต่ง หรือเสริมผลงานให้ดูโดดเด่นสวยงามขึ้นเพื่อใช้ในการจัดแสดงผลงานของเด็ก 6. เด็กนำเสนอผลงานตามแผนที่เตรียมการไว้ให้ผู้สนใจเข้าชม
2. สิ้นสุดโครงการ	1. เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอผลงาน ครูและเด็กร่วมกันประเมินความสำเร็จของโครงการ พร้อมทั้งร่วมกันเสนอเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการนำเสนอผลงานโครงการ 2. เด็กและครูร่วมกันวางแผนการจัดเก็บนิทรรศการ ผลงานต่าง ๆ เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอผลงานโครงการ 3. เด็กเก็บรวบรวมนิทรรศการผลงานต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผน 4. ปิดโครงการ บทบาทรู การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะสรุปโครงการ ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด พิจารณา และตัดสินใจที่จะยุติโครงการ สังเกต บันทึกความสนใจของเด็กที่หันเหออกไประหว่างทำโครงการ กระตุ้นให้เด็กคิด ให้แนวทางในการวางแผนการสรุปโครงการ และการจัดแสดงผลงาน ครูชื่นชม ยอมรับความคิด การแสดงออกของเด็ก

6.ดำเนินการทดลองโดยจัดประสบการณ์แบบโครงการกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อการวิจัย ดังนี้

ขั้นนำ

ครูเตรียมเด็กให้สงบก่อนดำเนินกิจกรรม และนำเข้าสู่กิจกรรมโดยวิธีการ เช่น ให้เด็ก ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย สนทนาซักถามหรืออื่น ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กก่อน ทำกิจกรรมตามโครงการ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

เด็กปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือ แนะนำ อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ตามที่เด็กต้องการ ขณะปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ ครูให้การยอมรับ ความคิดการแสดงออกของเด็ก ชื่นชม และให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก ตลอดจนการบันทึกข้อมูล สารการเรียนรู้ต่างๆ ของเด็ก อย่างสม่ำเสมอ

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปทบทวนเกี่ยวกับความคืบหน้าของงานในโครงการ โดยครูใช้คำถาม ปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กพูดทบทวนกระบวนการในการทำงานในแต่ละครั้งของการทำกิจกรรมตามโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการทำงานครั้งต่อไป

7. ในการวิจัยครั้งนี้แต่ละครั้งที่จัดกิจกรรมผู้ช่วยผู้วิจัยจะทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกต พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในขั้นดำเนินกิจกรรม สัปดาห์ละ 4 วัน และบันทึกผลรวมการสังเกตทั้ง 4 วัน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

8. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

หลักการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง จึงมีหลักการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้าง ขึ้นโดยมี ผู้สังเกต 2 คน โดยมีหลักในการเลือกผู้ช่วยวิจัย คือ ต้องเป็นครูที่มีวุฒิปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เวลาที่ใช้ในการสังเกต

เวลาที่ใช้ในการสังเกต ทั้งหมด 30 นาที โดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ช่วง ช่วงที่ 1 สังเกตคนละ 1 นาที เมื่อสังเกตครบ 15 คน แล้วเริ่มต้นสังเกตช่วงที่ 2 อีกคนละ 1 นาที

3. การสังเกตพฤติกรรม

ผู้สังเกตทั้งสองคนจะสังเกตพฤติกรรมเด็กคนเดียวกัน พร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน และหมุน ลำดับการสังเกตกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจนสิ้นสุดการทดลอง ดังตาราง

ตาราง 4 การหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

สัปดาห์	เวลา	09.40 - 09.45น.	09.45 - 09.50น.	09.50 - 09.55น.	09.55 - 10.00น.	10.00 - 10.05น.	10.05 - 10.10น.
1	1	1,2,3,4,5	6,7,8,9,10	11,12,13,14,15	1,2,3,4,5	6,7,8,9,10	11,12,13,14,15
	2	2,3,4,5,6	7,8,9,10,11	12,13,14,15,1	2,3,4,5,6	7,8,9,10,11	12,13,14,15,1
	3	3,4,5,6,7	8,9,10,11,12	13,14,15,1,2	3,4,5,6,7	8,9,10,11,12	13,14,15,1,2
	4	4,5,6,7,8	9,10,11,12,13	14,15,1,2,3	4,5,6,7,8	9,10,11,12,13	14,15,1,2,3
	...	...	...	...	...	...	...
	...	...	...	...	...	...	...
	...	...	...	...	...	...	...
8	1	14,15,1,2,3	4,5,6,7,8	8,9,10,11,12	14,15,1,2,3	4,5,6,7,8	8,9,10,11,12
	2	15,1,2,3,4	5,6,7,8,9	10,11,12,13,14	15,1,2,3,4	5,6,7,8,9	10,11,12,13,14
	3	1,2,3,4,5	6,7,8,9,10	11,12,13,14,15	1,2,3,4,5	6,7,8,9,10	11,12,13,14,15
	4	2,3,4,5,6	7,8,9,10,11	12,13,14,15,1	2,3,4,5,6	7,8,9,10,11	12,13,14,15,1

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลองในแต่ละสัปดาห์นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยตลอดช่วงเวลาจัดประสบการณ์แบบโครงการ

5. การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย มีวิธีการดังนี้

5.1 ให้ศึกษา และทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายการสังเกต

5.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองให้เข้าใจตรงกันเพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตได้ตรงกัน

5.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง

5.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้แบบสังเกต โดยผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน สังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน และหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คนได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

6. การบันทึกคะแนน

บันทึกพฤติกรรมโดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในแบบสังเกตให้ตรงช่องระดับคะแนนพฤติกรรม 2, 1 และ 0 ถ้าเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองซ้ำ ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเดิมตามจำนวนที่เกิดพฤติกรรม โดยทำการบันทึก ดังนี้

ระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อ เด็กกล้าแสดงออกหรือกล้าตัดสินใจทันที

ระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อ เด็กกล้าแสดงออกหรือกล้าตัดสินใจแบบลังเล

ระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อ เด็กไม่กล้าแสดงออกหรือไม่กล้าตัดสินใจ

7. การให้คะแนน

7.1 ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็กเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนใดให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองซ้ำในข้อ และช่องระดับคะแนนเดิม ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ซ้ำลงในช่องนั้น ตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ

7.2 ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องคะแนนนั้น และถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนใด ให้นำคะแนนที่ซ้ำคูณกับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 เกิดพฤติกรรมซ้ำ 2 ครั้งรวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาสถิติพื้นฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและระหว่างทำการทดลองในแต่ละสัปดาห์ โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้ t – test แบบ Dependent โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การหาความเที่ยงตรงของแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน	ดัชนีความสอดคล้องของหัวข้อการสังเกตกับลักษณะพฤติกรรม
$\sum R$ แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.2. การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กชั้นอนุบาล 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คนและคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock.1996:256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{K=1}^K \sum_{N=1}^N |R_{1Kn} - R_{2Kn}|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ R _{1Kn} , R _{2Kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	จำนวนพฤติกรรมย่อย
I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (0, 1, 2)

4.3 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

4.4 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS ถ้าพบว่ามีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัปดาห์โดยใช้ t – test แบบ Dependent จากการคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
***	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองรวมทั้งฉบับ
ของเด็กปฐมวัย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตพฤติกรรม

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

แยกรายด้าน

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

แยกรายด้าน

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่น

ในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

แยกรายด้าน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองรวมทั้งฉบับ
ของเด็กปฐมวัย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองรวมทั้งฉบับของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการ
สังเกตก่อนจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 8 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ยและ
ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการ
จัดประสบการณ์แบบโครงการ

ความ เชื่อมั่น ในตนเอง	ก่อนจัด กิจกรรม	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)							
		1	2	3	4	5	6	7	8
M	21.667	28.300	41.800	54.067	67.733	76.700	86.933	99.600	110.833
S	2.704	3.337	2.491	3.736	4.013	3.605	4.284	4.834	6.070

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่า ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มี
คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเฉลี่ยเท่ากับ 21.667 คะแนน และหลังจัดประสบการณ์แบบโครง
การแต่ละสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 28.300, 41.800, 54.067, 67.733, 76.700, 86.933, 99.600 และ
110.833 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์แล้วมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตามลำดับ

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ตอนนี้ได้นำคะแนนรวมทั้งฉบับจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และหลังจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้ง 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ระหว่างสัปดาห์	117074.43	8	14634.303	4818.874	.000
ความคลาดเคลื่อน	340.130	112	3.037		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยของการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยแต่ละครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วง และเพื่อให้ทราบว่ามีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ใดมีความแตกต่างกันจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์โดยใช้ t – test แบบ Dependent พร้อมทั้งเขียนเป็นแผนภาพ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 และภาพประกอบ 2

ตาราง 7 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

การเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างสัปดาห์ที่	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	Sig of F
Baseline, สัปดาห์ที่ 1	+6.633	17.064***	.000
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	+13.500	44.302***	.000
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	+12.267	26.973***	.000
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	+13.666	68.606***	.000
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	+8.967	24.455***	.000
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	+10.233	29.699***	.000
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	+12.667	25.135***	.000
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	+11.233	23.636***	.000

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่า

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรม 6.633 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 17.064$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 13.500 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 44.302$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์ที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 12.267 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 26.973$)

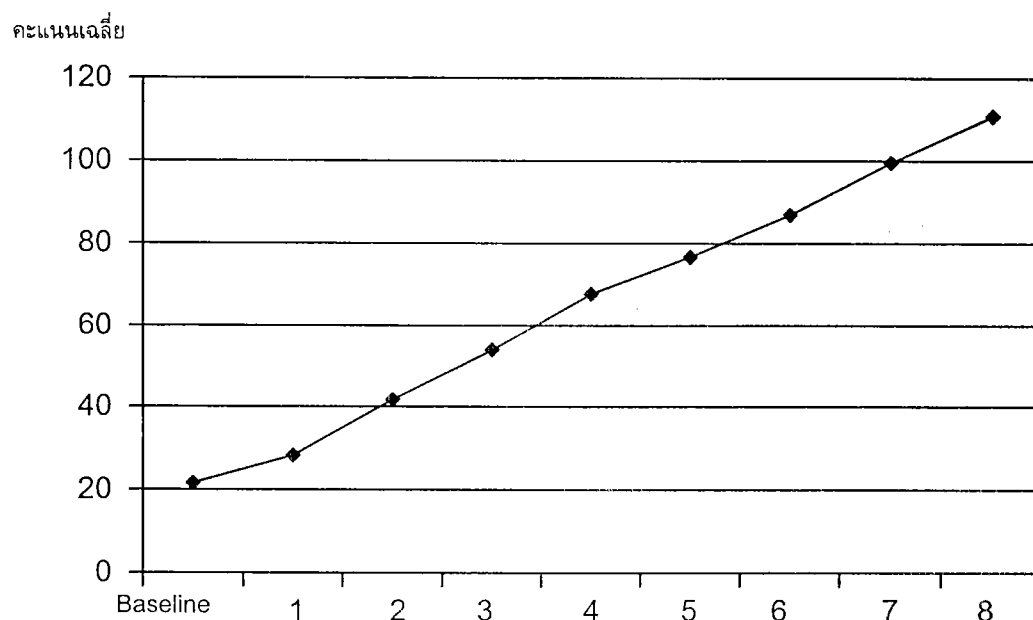
ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์ที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 13.666 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 68.606$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 8.967 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 24.455$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์ที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 10.233 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 29.699$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์ที่ 7 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 12.667 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 25.135$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 11.233 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 23.636$)

ภาพประกอบ 2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

เส้นภาพตามภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในทางที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนตลอดทั้ง 8 ช่วงสัปดาห์

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ด้าน

ได้แก่ 1.ด้านการกล้าแสดงออก 2.ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม 3.ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ แต่ละสัปดาห์มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ความเชื่อ มั่นในตนเอง	ก่อนจัด กิจกรรม	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
		1	2	3	4	5	6	7	8	
ด้านที่ 1	M	6.533	8.567	13.267	17.900	22.700	25.733	29.433	33.600	37.133
	S	1.093	0.998	1.348	1.901	2.583	2.783	2.909	2.823	3.003
ด้านที่ 2	M	8.367	10.400	15.333	19.800	24.733	27.967	31.800	36.300	40.367
	S	2.066	1.993	1.689	1.821	1.720	1.609	1.645	1.678	2.175
ด้านที่ 3	M	6.767	9.333	13.200	16.367	20.300	23.000	25.700	29.7000	33.333
	S	0.458	1.277	0.922	1.274	1.437	1.150	1.320	1.360	1.877

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 ปรากฏว่าก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านแตกต่างกันคือหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการแต่ละสัปดาห์มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์แบบโครงการในทุกๆ ด้าน ดังนี้

ด้านการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย ก่อนจัดประสบการณ์แบบโครงการมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.533 คะแนน และหลังจัดประสบการณ์แบบโครงการไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 8.567 คะแนน และในสัปดาห์ที่ 2 เป็น 13.267 คะแนน เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 37.133 คะแนน เมื่อดูคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ก่อนจัดประสบการณ์แบบโครงการมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.367 คะแนน และหลังจัดประสบการณ์แบบโครงการไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 10.400 คะแนน และในสัปดาห์ที่ 2 เป็น 15.333 คะแนน เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 3 สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5,

สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.367 คะแนน เมื่อดูคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ด้านความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนจัดประสบการณ์แบบโครงการมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.767 คะแนน และหลังจัดประสบการณ์แบบโครงการไปแล้ว ในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 9.333 คะแนน และในสัปดาห์ที่ 2 เป็น 13.000 คะแนน เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.333 คะแนน แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตามลำดับ

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนรวมแต่ละด้านจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และหลังจัดประสบการณ์แบบโครงการมาวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

ความเชื่อมั่น ในตนเองของ เด็กปฐมวัย	แหล่ง	SS	Df	MS	F	Sig of F
ด้านที่ 1	ระหว่างสัปดาห์	14173.837	8	1771.730	1319.016	.000
	ความคลาดเคลื่อน	150.441	112	1.343		
ด้านที่ 2	ระหว่างสัปดาห์	15274.281	8	1909.285	4369.365	.000
	ความคลาดเคลื่อน	48.941	112	0.437		
ด้านที่ 3	ระหว่างสัปดาห์	9918.000	8	1239.750	1263.567	.000
	ความคลาดเคลื่อน	109.889	112	0.981		

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 9 ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออก ด้านที่ 2 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และด้านที่ 3 ความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่า ในแต่ละด้านมีความแปรปรวนแบบวัดซ้ำในช่วงแปดสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านในแต่ละ

ละสัปดาห์มีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ และเพื่อให้ทราบว่ามีความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันในช่วงสัปดาห์ใด ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

จากผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออก ด้านที่ 2 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และด้านที่ 3 ความภาคภูมิใจในตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดประสบการณ์แบบโครงการ และหลังจัดประสบการณ์การแบบโครงการ ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ โดยใช้ t - test แบบ Dependent พร้อมทั้งนำมาเขียนเป็นแผนภาพ ปรากฏผลแสดงในตาราง 10 และภาพประกอบ 3

ตาราง 10 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	ด้านที่ 1		ด้านที่ 2		ด้านที่ 3	
	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	ค่าเปลี่ยนแปลง	t
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	+2.034	14.321***	+2.033	12.306***	+2.566	9.790***
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	+4.700	20.172***	+4.933	28.186***	+3.867	15.703***
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	+4.633	24.965***	+4.467	22.558***	+3.167	8.859***
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	+4.800	19.367***	+4.933	38.583***	+3.933	15.270***
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	+3.033	14.466***	+3.234	14.506***	+2.700	10.689***
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	+3.700	17.488***	+3.833	19.243***	+2.700	15.466***
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	+4.167	23.098***	+4.500	27.806***	+4.000	11.593***
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	+3.533	17.326***	+4.067	15.788***	+3.633	14.208***

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 ปรากฏว่า

ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออก

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการแสดงออกในสัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนจัดกิจกรรม 2.034 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 14.32$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการกล้าแสดงออก ในสัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากในสัปดาห์ที่ 1 เท่ากับ 4.700 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 20.172$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการกล้าแสดงออกในสัปดาห์ที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 2 เท่ากับ 4.633 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 24.965$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการกล้าแสดงออกในสัปดาห์ที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 3 เท่ากับ 4.800 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 19.367$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการกล้าแสดงออกในสัปดาห์ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 4 เท่ากับ 3.033 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 14.466$)

ด้านที่ 3 ความภาคภูมิใจในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ในสัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรม เท่ากับ 2.566 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 9.790$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ในสัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 1 เท่ากับ 3.867 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 15.703$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ในสัปดาห์ที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 2 เท่ากับ 3.167 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 8.859$)

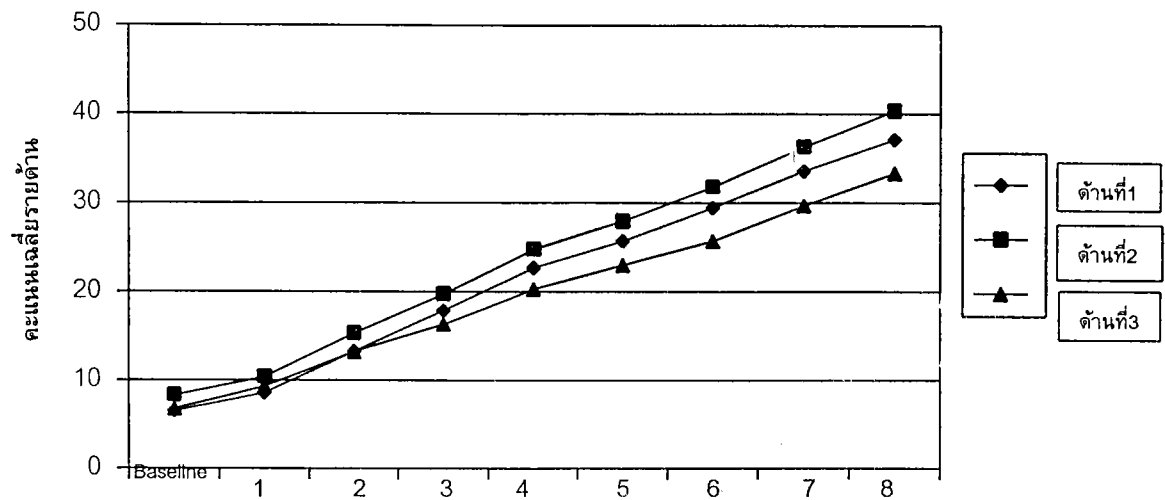
ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ในสัปดาห์ที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 3 เท่ากับ 3.933 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 15.270$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ในสัปดาห์ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 4 เท่ากับ 2.700 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 10.689$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ในสัปดาห์ที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 5 เท่ากับ 2.700 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 15.466$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ในสัปดาห์ที่ 7 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 6 เท่ากับ 4.000 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 11.593$)

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ในสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 7 เท่ากับ 3.633 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 14.208$)

ภาพประกอบ 3 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
แยกรายด้าน

จากเส้นภาพในภาพประกอบ 3 แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการกล้า
แสดงออก ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและด้านความภาคภูมิใจในตนเองมีการเปลี่ยนแปลง
เพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงสัปดาห์ตลอด 8 ช่วงสัปดาห์อย่างชัดเจน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์แตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี โรงเรียนบ้านหยวก สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอท่าเสา จังหวัดอุตรธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านหยวก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าเสา จังหวัดอุตรธานี จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโดยการสุ่มห้องเรียนด้วยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน

2. ครูประจำชั้นอนุบาลห้องที่ได้รับการสุ่มจากข้อ 1 ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับจากน้อยไปมาก เลือกเด็กที่มีคะแนน 15 อันดับสุดท้ายมาเป็นกลุ่มตัวอย่างได้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยทั้ง 3 ด้านในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการจัดประสบการณ์แบบปกติเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์และทำการทดลองจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที
3. ระหว่างดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละครั้งที่จัดประสบการณ์ ผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในชั้นดำเนินกิจกรรม วันละ 30 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาสถิติพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและระหว่างทำการทดลองในแต่ละสัปดาห์ โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงสัปดาห์โดยใช้ t – test แบบ Dependent โดยการคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยให้พัฒนาสูงขึ้นได้

อภิปรายได้ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการในสัปดาห์ที่ 1 - 8 โดยเพิ่มขึ้นจากก่อนจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเชื่อว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่เด็กได้รับการปฏิบัติจากครูอย่างให้เกียรติเคารพความรู้สึกและความคิดเห็นของเด็กเป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งให้เด็กเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของเด็กอย่างลุ่มลึกเด็กจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบหรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง โดยเด็กได้ใช้ความคิดตามความเข้าใจในประสบการณ์นั้นอย่างมีความหมายด้วยตัวเองเกิดเป็นความรู้ของเด็กจากภายในจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตัวเด็ก โดยเด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็นทำได้และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดการพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุลสอดคล้องกับ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2542 : 3) ที่กล่าวว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็นกระบวนการจะมีความสามารถในการคิด การใช้ภาษา การแสดงออกทางสร้างสรรค์ การปรับตัวได้ดีมี ความเชื่อมั่นและมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองสูง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมและลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะ ของการจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้น สามารถส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยให้เพิ่มสูงขึ้นในทุกๆ ช่วงสัปดาห์จนสิ้นสุดการทดลอง ดังจะเห็นได้จากการจัดประสบการณ์ในระยะที่ 1 คือ สัปดาห์ที่ 1 - 2 เป็นระยะที่ต้องมีการกำหนดหัวเรื่องที่จะนำมาทำโครงการร่วมกัน ในการจัดประสบการณ์แบบโครงการครั้งนี้ หัวเรื่องที่เด็กสนใจร่วมกันคือ สนามเด็กเล่นซึ่งเป็นหัวเรื่องที่เด็กแต่ละคนมีประสบการณ์ร่วมกันทุกวัน ได้หัวเรื่องมาโดยครูสร้างสถานการณ์ให้เด็กเข้าไปเล่นในสนามเด็กเล่นแล้วครูให้เด็กสังเกตและใช้คำถามถามนำเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดและตอบคำถามของครู และเนื่องจากเป็นเรื่องที่คุ้นเคยและใกล้ตัวเด็ก จึงมีความมั่นใจที่จะพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน สอดคล้องกับ พรณี ข. เจริญจิต (2538 : 113) ที่ได้กล่าวเอาไว้ว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีและมีความมั่นใจถ้าประสบการณ์ที่เด็กเรียนรู้เป็นประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก กิจกรรมช่วงนี้จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเพราะมีการกำหนดหัวเรื่องจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก และเด็กมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งนั้นเมื่อครูนำมาสู่กระบวนการของการเรียนการสอนเด็กจึงสนใจมีความกล้าและมั่นใจในการที่จะร่วมพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนในสิ่งที่เขารู้อยู่กับครูและเพื่อน สอดคล้องกับหลักในการเลือกหัวเรื่องตามที่พัชรีย์ ผลโยธิน (2542 : 82) กล่าวว่า หลักในการเลือกหัวเรื่องที่จะนำมาทำโครงการร่วมกันควรเลือกหัวเรื่องที่เกี่ยวกับประสบการณ์ที่เด็กคุ้นเคยหรือเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงตัวเด็ก จึงเป็นการเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ตามโครงการที่สำคัญที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ นอกจากนี้ในกระบวนการจัดกิจกรรมตามโครงการได้มีการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เด็กได้คิดพิจารณาวางแผนและตัดสินใจด้วยตนเองในการกำหนดแนวทางการทำงานเพื่อให้การทำงานตามโครงการประสบผลสำเร็จ ซึ่งการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เด็กได้คิด พิจารณาวางแผนและตัดสินใจด้วยตนเองในการทำงานต่างๆนี้เองที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้ดังที่ พรณี ข. เจริญจิต (2538 : 524) ได้กล่าวว่า ถ้ามุ่งหวังที่จะให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นตัวของตัวเองนั้นย่อมหมายความว่าต้องสามารถจัดและควบคุมสภาพแวดล้อมให้มีลักษณะที่จะส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากระยะที่ 2 ของโครงการ คือสัปดาห์ที่ 3 - 6 โครงการในระยะนี้เป็นงานใน

ภาคสนามประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เด็กต้องลงมือปฏิบัติสืบค้น เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้หรือข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานโครงการต่อไป ในการเรียนรู้ตามโครงการในครั้งนี้ เป็นการเรียนรู้จากสภาพปัญหาที่เด็กพบว่าจำนวนของเล่นในสนามของโรงเรียนเกิดการชำรุดเสียหายไม่สามารถเล่นได้และไม่เพียงพอกับความต้องการเล่นของเด็กจึงนำไปสู่การตั้งประเด็นปัญหาในการศึกษาว่า จะแก้ไขปัญหาได้อย่างไรเพื่อให้มองเห็นทิศทางของการศึกษาเด็กทุกคนจึงได้ร่วมกันคิด พิจารณาวางแผนและตัดสินใจกำหนดทิศทางการเรียนรู้โดยเริ่มจากการสำรวจจำนวนของเล่นในสนามอย่างจริงจังเพื่อให้ทราบถึงจำนวนของเล่นที่ชำรุดเสียหายและที่ยังสามารถใช้งานได้แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาอภิปราย พิจารณาและตัดสินใจอีกครั้งเพื่อตอบประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษาคือจะแก้ไขปัญหาอย่างไร เด็กได้คำตอบที่เป็นแนวทางการดำเนินงานครั้งต่อไปของกลุ่ม คือจะแก้ปัญหาโดยการสร้างของเล่นเพิ่มและเด็กตกลงร่วมกันที่จะสร้างบ้านไว้ที่สนามเด็กเล่นจะเห็นได้ว่าเด็กต้องร่วมกันคิด พิจารณาวางแผนและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการหลายต่อหลาย ครั้งเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ เช่น เมื่อเด็กต้องการสร้างบ้านจึงต้องมีการวางแผนว่าจะสร้างอย่างไร สร้างที่ไหน ใช้อะไรทำหลังคา ใช้อะไรทำฝา เป็นต้น แล้วเด็กจึงลงมือทำตามที่วางแผนไว้และจะปรับปรุงเกี่ยวกับแผนงานทุกครั้งเมื่อประสบปัญหาในการทำงานเพื่อให้การทำงานตามโครงการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งของกระบวนการศึกษาจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดี มีความภาคภูมิใจ เชื่อมมั่นในตนเองและเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นดังที่ สุชา จันทน์เอน (2536 : 123) ได้กล่าวว่า การที่เด็กมีโอกาสคิดและทำในสิ่งที่ต้องการและอยู่ในขอบเขตกำลังความสามารถของเขา ความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในแต่ละครั้งย่อมเป็นเครื่องมือสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี และจากการที่เด็กได้มีโอกาสทำงานร่วมกันได้พูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนำเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มช่วยเหลือกันและกันในขณะปฏิบัติกิจกรรมจะช่วยให้เด็กพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองได้อีกทางหนึ่ง ดังที่ วินิจ เกตุขำและชาญชัย ศรีไสยเพชร (2522 : 164 - 165) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวว่าการส่งเสริมให้เด็กได้มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันสร้างเจตคติที่ถูกต้องให้กับเด็ก ช่วยเด็กขยายประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้นจะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังจะเห็นได้จากการจัดประสบการณ์ในระยที่ 3 คือ สัปดาห์ที่ 8 - 7 ซึ่งเป็นระยะสรุปโครงการเด็กจะมีการพูดคุยสนทนา ปรีกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการเรียนรู้ ใน 2 ระยะที่ผ่านมาเพื่อที่จะสรุปโครงการและนำเสนอผลงานโครงการให้เพื่อนและน้องๆ ชมซึ่งในกระบวนการของการศึกษาช่วงนี้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้พูดคุยสนทนาเกี่ยวกับการทำงานของตนให้ผู้อื่นรับรู้ตลอดจนการชี้ชวนให้ผู้อื่นชมผลงานของตน เหล่านี้ โรเจอร์ (Roger) และมาสโลว์ (Maslow) เห็นว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้น เกิดจากความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เกี่ยวกับงานถ้าเด็กรับรู้ว่าการที่เขาได้รับนั้น มีค่ามีความสำคัญเป็นที่ยอมรับของคนอื่นและคนอื่นมีความรู้สึกที่ดีต่อเขาเด็กก็จะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดีและความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดีนี้จะเป็นตัวกำหนดให้เด็กแสดงลักษณะและพฤติกรรมที่เรียกว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (ประดินันท์ อุปรมย์. 2526 : 37 - 38)

นอกจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นที่ทำให้ตลอดช่วงเวลาการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กมีระดับความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น ในขณะวิจัยครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เด็กเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองได้ซึ่งในระยะที่ 1 ของโครงการครูมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กคิด พิจารณาและตัดสินใจในการกำหนดหัวเรื่องที่นำมาทำโครงการร่วมกันโดยครูยอมรับความคิดเห็นการแสดงออกของเด็กแสดงให้เด็กเห็นว่าครูให้ความสนใจเชื่อมั่นในความคิดของเด็ก ให้เวลาและรับฟังสิ่งที่เด็กพูดหรือเล่าเกี่ยวกับหัวเรื่อง อิริคสัน (Erikson) กล่าวว่าเด็กมีความสามารถในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม

ต่างๆ และชอบทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตลอดจนสามารถให้ความร่วมมือและรู้จักที่จะวางแผนร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ในการริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ นั้นถ้าเด็กได้รับอิสระในการคิดทำกิจกรรม มีผู้ใหญ่คอยตอบปัญหาหรือตอบสนองต่อความสนใจของเขาจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีแนวโน้มที่จะค้นคว้า ศึกษาสำรวจและเกิดความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น (พรณี ช. เจนจิต. 2538 : 113) นอกจากนั้นครูยังให้โอกาสเด็กในการเรียนรู้ตามความคิดและวิธีการของเด็กซึ่งในระยะที่ 2 ของโครงการ บทบาทของครูที่เพิ่มขึ้นมาคือการเป็นผู้คอยกระตุ้นให้เด็กได้คิด พิจารณาวางแผนและตัดสินใจลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางแผนไว้และอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ ในกิจกรรมการสร้างบ้าน เด็กต้องคิดวางแผนการสร้างว่าจะสร้างอย่างไร ใช้อะไรทำ ครูมีหน้าที่รับฟังสิ่งที่เด็กคิด ใช้อคำถามกระตุ้นเพื่อให้งานของเด็กมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ในขั้นตอนของการสร้างบ้านเด็กคิดสร้างบ้านที่ทำจากไม้ไผ่ ครูอำนวยความสะดวกให้เด็กเกี่ยวกับอุปกรณ์ในการทำงานโดยให้เด็กเลือกใช้ตามจุดประสงค์ ให้โอกาสเด็กทดลองทำตามที่ได้คิดแม้ว่าวิธีการนั้นๆ ของเด็กจะประสบกับความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม ซึ่งอิริคสันกล่าวถึงเรื่องนี้ว่าถ้าเด็กได้รับอนุญาตและได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจให้ทำในสิ่งที่เขาสามารถทำได้เด็กจะสามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองได้แต่ตรงกันข้ามถ้าเด็กถูกสกัดกั้นความคิดถูกปิดโอกาสเด็กจะพัฒนาความสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถของตนแทนที่จะมีผลเสียต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในระยะยาวได้ (พรณี ช. เจนจิต. 2538 : 112 - 115) อย่างไรก็ตามเด็กปฐมวัยมีขอบเขตของพัฒนาการและความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ตามวัยในการวางแผนงานบางอย่างเด็กไม่สามารถทำได้และมีผลทำให้งานโครงการไม่ก้าวหน้า ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความร่วมมือช่วยเหลือเด็กในการทำงาน เช่น ในการสร้างบ้านตามแผนที่วางไว้เด็กจะต้องตอกตะปูเลื่อยไม้ซึ่งเป็นงานที่เด็กทำได้ยากลำบากและครูพิจารณาแล้วว่าเด็กอาจได้รับอันตรายจากการทำงานส่วนนี้ครูจึงให้ความช่วยเหลือแนะนำสาธิตการใช้อุปกรณ์และดูแลอย่างใกล้ชิดทำให้เด็กสามารถใช้อุปกรณ์ได้และในบางส่วนครูต้องช่วยเหลือเด็กในการทำงานเช่น การเลื่อยไม้เนื้อแข็งที่เด็กไม่สามารถทำได้ บทบาทของครูในส่วนนี้จึงมีความสำคัญมากเพราะจะช่วยให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ เชื่อมั่นในความคิดความสามารถของตน รู้สึกว่าตนมีความสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของไวโกตสกี (Vygotsky) ที่เชื่อว่าเด็กเกิดการเรียนรู้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นแต่เมื่อเด็กประสบปัญหาที่ทำทลายความสามารถและเด็กไม่สามารถแก้ปัญหาโดยลำพังได้ เด็กจึงต้องการการชี้แนะจากผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าเด็กจึงจะสามารถแก้ปัญหาและเกิดการเรียนรู้ขึ้น (Berk. 1994 : 32) จากการดำเนินงานตามโครงการของเด็กตามกระบวนการศึกษาที่เด็กได้ร่วมกันคิด พิจารณาวางแผนและตัดสินใจที่จะสร้างบ้านไว้ที่สนามเด็กเล่นของโรงเรียน เด็กได้ลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และได้ผลงานที่เป็นรูปธรรมจึงเป็นบทบาทของครูที่จะกระตุ้นถามเด็กเกี่ยวกับการทำงานและผลงานที่ได้ว่าเด็กพอใจหรือไม่หรือต้องการแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร จากคำถามของครูทำให้ทราบว่าเด็กไม่พอใจบ้านที่ตนเองสร้างโดยเด็กให้เหตุผลว่าบ้านหลังเล็กเกินไปไม่สามารถเข้าไปเล่นได้และที่สำคัญยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่เด็กต้องการที่จะแก้ไขได้ จึงเป็นบทบาทของครูอีกครั้งที่จะต้องพิจารณาหาทางเลือกอื่นๆ เพื่อช่วยให้งานของเด็กบรรลุตามจุดประสงค์และทางเลือกที่เด็กต้องการคือการให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือในการสร้างบ้าน และเด็กได้เรียนรู้ไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการสร้างตั้งแต่เริ่มสร้างจนถึงเสร็จสิ้น บทบาทครูในส่วนนี้จึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก อิริคสัน (Erikson. 1975 : 220 - 222) กล่าวว่า เด็กจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองเมื่อได้รับการอนุญาตและได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจให้ได้ทำในสิ่งที่เขาสามารถทำได้หรือการได้รับโอกาสที่จะทดลองความสามารถของตนว่าจะทำได้หรือไม่ แต่มีจุดที่ผู้ใหญ่ต้องเข้าใจคือเด็กจะเกิดความสงสัยไม่มั่นใจ ถ้าเด็กทำในสิ่งที่เกินความสามารถของตนมากเกินไปซึ่งจะทำให้เด็กไม่ประสบความสำเร็จและจะเกิดความสงสัยใน

ความสามารถของคนที่ตามมาคือความไม่มั่นใจในตนเองและในการสร้างบ้านตามที่ได้ต้องการนั้น เด็กได้รับโอกาสในการทดลองสร้างตามความคิดของเด็ก และประสบความสำเร็จในส่วนหนึ่งแต่การที่จะสร้างบ้านหลังใหญ่สามารถเข้าไปเล่นได้จริงนั้นเด็กไม่สามารถสร้างเองได้ด้วยติดขัดที่วัยและความสามารถจึงเป็นบทบาทของครูที่ต้องช่วยเหลือตอบสนองความต้องการในส่วนนี้ของเด็กแต่ทั้งนี้เด็กมีส่วนคิดวางแผนช่วยเหลือร่วมมือในขั้นตอนที่สามารถทำได้ด้วยเช่นกัน

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการครูได้บันทึกกิจกรรมทุก ๆ ด้านตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการเพื่อเป็นข้อมูลในการทำงานและสะท้อนถึงการดำเนินงานในแต่ละระยะของโครงการในรูปแบบของการทำสารนิทัศน์ (Documentation) และได้นำมาจัดแสดงในชั้นเรียนเพื่อให้เด็กและผู้ที่เกี่ยวข้องสังเกตกระบวนการทำงานที่ผ่านมา เด็กรับรู้ว่าคุณครูให้ความสนใจในการทำงานต่าง ๆ ของตนจึงทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ซึ่งในการจัดบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของเด็กตามกระบวนการเรียนรู้โครงการอย่างต่อเนื่องจะทำให้ครูได้รับข้อมูลที่มีระบบขั้นตอนค่อนข้างชัดเจนครบถ้วน สอดคล้องกับอุทุมพร จามรมาน (ม.ป.ป. : 80) ที่กล่าวว่าหน้าที่ครูเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้น้อยและสามารถทราบพฤติกรรมที่แท้จริงของเด็กได้ และในการจัดแสดงกระบวนการทำงานของเด็กนอกจากจะให้ผู้อื่นเห็นถึงทิศทางการดำเนินงานโครงการของเด็กแล้วยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กระลึกถึงสิ่งที่ตนเองทำอยู่ทำให้เด็กสามารถศึกษาได้อย่างลุ่มลึกยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านได้แก่ ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออก ด้านที่ 2 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และด้านที่ 3 ความภาคภูมิใจในตนเอง เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองทั้ง 3 ด้านเพิ่มสูงขึ้นตลอดเปิดช่วงสัปดาห์โดยพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสูงกว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออกและด้านความภาคภูมิใจในตนเองจนสิ้นสุดการทดลองทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการครั้งนี้หัวข้อที่ใช้ในการทำโครงการเป็นหัวข้อที่เด็กทุกคนสนใจต้องการเรียนรู้และในกระบวนการของกิจกรรมเด็กทุกคนต้องคิด พิจารณาวางแผนและตัดสินใจร่วมกันในทุกขั้นตอนของโครงการ และเพื่อที่จะให้งานในโครงการประสบผลสำเร็จเด็กจึงให้ความร่วมมือกับกลุ่มเป็นอย่างดี พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มเพื่อให้การทำงานสำเร็จตามแผนที่วางไว้จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสูงขึ้น นอกจากนี้เด็กที่ทำโครงการเป็นเด็กที่คุ้นเคยกันมานานจึงทำให้เด็กไม่ต้องอาศัยเวลาในการปรับตัวเข้ากับเพื่อนอีกทั้งในการทำกิจกรรมตามโครงการเด็กยังมีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนซึ่งมีเป้าหมายร่วมกันในการทำงานจึงให้พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสูงตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 จนถึงสัปดาห์ที่ 8 ดังที่เฮอร์ล็อก (Hurlock.1987 : 239) กล่าวว่า เด็กยังมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเท่าไรก็จะเรียนรู้ที่จะปรับตัวและให้ความร่วมมือในการทำงานสูงขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าด้านการกล้าแสดงออกในสัปดาห์ที่ 1 แต่ลดลงต่ำกว่าในสัปดาห์ที่ 2 - 8 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในระยะแรกของโครงการเด็กจะต้องนำเสนอประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่องดังได้กล่าวไปแล้วว่าหัวข้อที่เด็กเลือกมาทำโครงการร่วมกันเป็นหัวข้อที่เด็กทุกคนสนใจคุ้นเคยและรับรู้เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของสนามเด็กเล่นเป็นอย่างดีประกอบกับในการนำเสนอประสบการณ์เดิมครูเปิดโอกาสให้เด็กเลือกวิธีการนำเสนอได้หลายรูปแบบตามความสนใจซึ่งเด็กส่วนใหญ่เลือกที่จะวาดและเล่านำเสนอเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของตนเองในขณะที่ทำงานเด็กจึงแสดงออกถึงพฤติกรรมที่แสดงความชื่นชมพอใจใน

ผลงานของตน ชี้นำให้เพื่อนชมผลงานของตนจึงทำให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านการความภาคภูมิใจในตนเองในช่วงสัปดาห์ที่ 1 สูงกว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออกแต่ในสัปดาห์ที่ 2 - 8 จะมีระดับคะแนนต่ำกว่าแต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงสัปดาห์ไม่มีสัปดาห์ใดที่คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเองลดลงต่ำกว่าสัปดาห์ที่ผ่านมา ทั้งนี้อาจเพราะในการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการจัดบรรยากาศและสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดทำสิ่งต่างๆ ตามความสนใจโดยอยู่ในขอบเขตกำลังความสามารถของเด็กเด็กจึงมีโอกาสประสบความสำเร็จจากการทำกิจกรรมตามกระบวนการของโครงการจึงทำให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับสมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (Children Study Association. 1952 : 185 - 186) ที่ได้กล่าวว่าความภาคภูมิใจความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งต่างๆ ยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าใดย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตนมากเท่านั้น เช่นเดียวกับการที่พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออกมีระดับคะแนนต่ำกว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเองในสัปดาห์ที่ 1 นั้นทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมตามโครงการในสัปดาห์แรกเอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเองมากกว่าด้านการกล้าแสดงออกดังจะเห็นได้จากการทำกิจกรรมนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กแสดงการชื่นชมผลงานผลการกระทำของตนกับเพื่อนในกลุ่มโดยการเรียกเพื่อนมาดูผลงานของตนหรือบางทีจะนำผลงานไปวาดเพื่อน หัวเราะและยิ้มเมื่อครูเดินเข้าไปดูงานเด็กแต่แสดงการเขินอายเมื่อครูถามหรือให้เล่าเกี่ยวกับงานจึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ระดับคะแนนการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออกไม่สูงเท่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความภาคภูมิใจในตนเองแต่พอเข้าสู่สัปดาห์ที่ 2 - 8 เด็กมีความคุ้นเคยกับการพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้นประกอบกับครูคอยกระตุ้นให้เด็กคิดพิจารณาและตัดสินใจร่วมกันในกิจกรรมต่างๆ จึงทำให้เด็กกล้าพูดกล้าแสดงออก อีกทั้งเด็กยังมีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ทั้งในเรื่องของสื่อวัสดุอุปกรณ์เพื่อนและครูจึงทำให้มีระดับคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและในระหว่างกระบวนการขับเคลื่อนของงานโครงการเด็กได้เรียนรู้อย่างมีลำดับขั้นตอนดังที่ได้กล่าวมาทำให้เด็กเกิดการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์ (Piaget) ที่เชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในการช่วยให้เด็กพัฒนายิ่งขึ้น (พัฒนา ชัชพงศ์ .2540 : 14 - 15) สอดคล้องกับสุจินดา ขจรรุ่งศิลป์และธิดา พิทักษ์สินสุข (2543 : 45) ที่กล่าวว่าพัฒนาการทุกด้านของเด็กสามารถงอกงามขึ้นจากการสังเกตและการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองได้และระยะเวลาและความถี่มีผลต่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย สามารถศึกษาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ความสนใจและช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. การกำหนดหัวเรื่องจากสภาพปัญหาหรือประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็กเป็นวิธีการที่ใช้ได้ดีกับเด็กที่ไม่เคยอยู่ในบรรยากาศของการเรียนรู้แบบโครงการเพราะเด็กจะให้ความสนใจกิจกรรมและคงความสนใจในหัวเรื่องได้นาน
2. การบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ตามกระบวนการของโครงการจะช่วยให้ครูสามารถมองเห็นกระบวนการเรียนรู้ของเด็กได้ชัดเจนขึ้นและเด็กสามารถรับรู้เกี่ยวกับงานและปรับปรุงงานได้จากการบันทึกของครู นอกจากนั้นยังใช้ในการนำเสนอกระบวนการเรียนรู้ของเด็กให้ผู้อื่นรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม
3. การส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนที่จะปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย
4. เนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกิจกรรมที่เด็กยังไม่คุ้นเคยในสัปดาห์แรกของการทดลองและเป็นระยะเริ่มต้นของโครงการเด็กยังไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นการระดมความคิดจากเด็กจะมีน้อยมากครูต้องกระตุ้นด้วยการใช้คำถามพ้อเข้าสู่สัปดาห์ต่อมาเด็กกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ประกอบกับเรื่องที่เรียนเป็นหัวเรื่องที่เด็กสนใจจึงทำให้เด็กกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม
5. การจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีโครงสร้างของกิจกรรมสำคัญ 5 ประการ คือ การพูดคุยสนทนา การนำเสนอประสบการณ์เดิม การปฏิบัติการภาคสนาม การสืบค้นสำรวจค้นคว้าและ การจัดแสดงนั้นเอื้อให้เด็กเรียนรู้ไปตามช่วงการย่างก้าวของการเรียนรู้ในเด็กแต่ละคนแล้วแต่จังหวะของเนื้อหาในโครงการ เช่น เด็กบางคนเรียนรู้ได้ดีในกิจกรรมการสำรวจ แต่เด็กบางคนเรียนรู้หรือแสดงออกได้ดีในกิจกรรมการนำเสนอ
6. การจัดประสบการณ์แบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการด้วยตัวเองและร่วมทำงานกับเพื่อนทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีและความภูมิใจในผลงาน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การดำเนินกิจกรรมจะดำเนินไปด้วยดีหากเด็กมีวินัยในตนเองในกรณีที่เด็กขาดวินัยในตนเองควรมีการสร้างวินัยให้เด็กโดยทำควบคู่ไปกับการปฏิบัติกิจกรรม
2. ในการส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองครูต้องให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและการกระทำอย่างอิสระให้เวลาและรับฟังความคิดเห็นยอมรับการแสดงออกของเด็ก การให้การยอมรับในความเป็นตัวเองของเด็กจากครูจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีและพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น
3. การจัดประสบการณ์แบบโครงการมีลำดับขั้นตอนการสอนที่ชัดเจนครูผู้สอนสามารถนำไปจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กได้ ถ้าได้มีการลำดับขั้นตอนการสอนที่ชัดเจนและสามารถที่จะทำให้โครงการนั้นๆ มีลักษณะเด่นเฉพาะตนได้
4. ในการส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมนั้นครูควรให้ความช่วยเหลือแนะนำในการทำกิจกรรมของเด็กเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือในระดับที่เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของเด็กจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น ความร่วมมือ ความมีวินัยในตนเอง
2. ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ชัดเจนขึ้น
3. ควรมีการติดตามผลหลังการทดลองเพื่อศึกษาถึงความคงอยู่ของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2537). คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2542, กรกฎาคม). "ผู้นำแนวคิดการศึกษาปฐมวัย," การศึกษาปฐมวัย 3 (3) : 25 – 31.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- จงใจ ขจรศิลป์. (2532). การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรภรณ์ วสุวัต. (2540). การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2531). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2533). เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ "เทคนิคการพัฒนาความเชื่อมั่นและความคิดสำหรับเด็กปฐมวัย," 27 – 28 มีนาคม 2533 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน ศาสตรภัทร. (2535). การเปรียบเทียบทฤษฎีการพัฒนาเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประดินันท์ อูปรมัย. (2526). "ลักษณะเด็กที่มีความรับผิดชอบ," เอกสารการสอนพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8 พิมพ์ครั้งที่ 8 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- _____. (2529). การใช้คำถาม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เปลว บุริสาร (2543). การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พจมาน เทียนมนัส. (2539). ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเล่านิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์และประกอบการวาดภาพ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี ช. เจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : คอมแพคพรีน จำกัด.
- พัชรี ผลโยธิน. (2542). "การสอนแบบโครงการ," ใน การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3 – 5 ปี) : แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา. กรุงเทพฯ : เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป.

- พัฒนา ชัชพงศ์. (2530). *การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ระดับปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- . (2540, เมษายน). "โครงสร้างและการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาก่อนประถมศึกษา," *การศึกษาปฐมวัย* 1(12) : 11 - 19
- พิมพ์ภา คงรุ่งเรือง. (2542). *การศึกษาลักษณะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแกนแห่งการเรียนรู้ของ ไฮ / สโคป*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (ม.ป.ป.). *ชุดส่งเสริมแนวคิดแนวปฏิบัติการสอนประกอบการวิจัยการศึกษากระบวนการพัฒนาแนวคิดของครูในการปรับการปฏิบัติการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภรณ์ คุรุรัตน์ และคณะ. (2542). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3 – 5 ปี) : แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา*. กรุงเทพฯ : เซนเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2536). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2540). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. (2526). "การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 1- 7*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ. (2540). *Constructivism*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วารุณี เจริญรัตนโชติ. (2543). *แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วินิจ เกตุขำและชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2522). *หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมพงษ์ ตีรพัฒน์. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกรับผิดชอบ*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สวนา พรพัฒน์กุล. (2520). *ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย : รายงานการวิจัย ฉบับที่ 22*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2542). เอกสารการสัมมนาในระดับชาติ "การปฏิรูปการเรียนรู้: มิติใหม่
เพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์," 15 - 17 กันยายน 2542. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (ม.ป.ป.). การสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข. (2543). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดเรกจิโอ
เอมีเลีย. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- สุชา จันทน์เอม. (2536). จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. พรักหวานกราฟฟิค.
- สุทธาภา โชติประดิษฐ์. (2537). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
ศิลปสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่ได้ริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระด้วยกระบวนการวางแผนการ
ปฏิบัติและการทบทวน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี วงษ์ปลุกแก้ว. (2526). ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนความรับผิดชอบและความเชื่อมั่น
ในตนเอง. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2536). เอกสารและงานวิจัยการจัดการศึกษาระดับ
ก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2539). แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา ปีที่ 2 เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ :
กองโรงเรียนสามัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2522). เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้และหลักการสำคัญ
บางประการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- _____. (2543). ร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- อุทุมพร จามรมาน. (ม.ป.ป.). การวิจัยของครู (Action Research). ม.ป.พ.
- Berk, L.E. (1994,January). "Vygotsky's Theory : The Importance of Make believe play," *Young
Children*. 50(11) : 30 - 39.
- Berk, L.E. and Winsler, A. (1995). *A Scaffolding Children's learning : Vygotsky Early Children
Education*. Washington, DC. : NAEYC.
- Child Study Association of America. (1952). *Our Children Today*. New York : Viking Press.
- Dugger, J.A. (1969,August). "A Study of Measurable Personal Factors of Leaders and Non -
Leaders among University Woman," *Dissertation Abstracts International*. 30 : 1871 - A.
- Erikson, E.H. (1975). *Childhood and Society*. New York : Morton.
- Gardner, H. (1989,July). "Zero - based arts education : An introduction to arts preple," *Studies in
Art Education*. 30 (6) : 71 - 83.
- Goor, A. (1974,December). "Problem Solving Process of Creative and Non - Creative Student,"
Dissertation Abstracts International. 37 (9): 3517 - A.

- Hartman, A.J. (1995, August). "Project work : Supporting children's need for inquiry," *Association for Children Education International* 7(3) : 93
- Hurlock, E.B. (1987). *Child Development*. 8th ed. New York : Mc Graw – Hill.
- Judith, A. Burry - Stock and others. (1996, April). "Rater Agreement Indexes for Performance Assessment," *Education and Psychological Measurement*. 56 (2) : 256
- Katz, L.G. (1993). What can we Learn from Reggio Emilia? In C. Edwards ; L. Gandini ; and G. Forman (Eds.) *The hundred languages of children : The hundred languages of children : The Reggio Emilia approach to early childhood education*. Norwood, NJ : Ablex.
- Knoll, M. (1996, November). "Faking a dissertation : Ellsworth Collings, William H. Kilpatrick, and the Project Curriculum," *Curriculum Studies*. 28 (2) : 193 – 223.
- Man, R.D. (1969). "A Review of the Relationships Between Personality and Leadership and Popularity," in *Leadership*. p. 152 – 180. Maryland : Penguin Book Inc.
- Maslow, A.H. (1954). *Motivation and Personality*. New York : Harpen.
- Mussen, P.M. (1969). *The Psychological Development of the Child*. New Jersey : Prentice Hall.
- Radke, M.J. (1964). *The Relation of Parental Authority to children Behavior and Attitude*. Minnesota : University of Minnesota Press.
- Shoban, E.J. (1950, October). "The Assessment of Parental Attitudes in Relation to Child Adjustment," *Journal of Psychology*. 19 (3) : 148.
- Smith, H. (1961). *Personality Adjustment*. New York : McGraw – Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือแผนการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- แผนการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- รายละเอียดโครงการ

คู่มือการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

หลักการและเหตุผล

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่เด็กควรได้รับการส่งเสริมเพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพที่จะส่งผลให้เด็ก มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความภาคภูมิใจในตนเองและที่สำคัญคือเด็กมีความสุขในการดำรงชีวิตการพัฒนาและการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมได้หลายวิธี ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการซึ่งมีรูปแบบที่เน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ เด็กมีอิสระในการคิด พิจารณาตัดสินใจในการดำเนินงานโครงการร่วมกับเพื่อนและครู จะทำให้เด็กเกิดความพอใจและรู้สึกสนุกในการทำกิจกรรมและความสำเร็จที่ได้รับจากการปฏิบัติงานโครงการจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในตนเองมากขึ้นทั้งนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก คือการให้การช่วยเหลือสนับสนุน เอื้ออำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับเด็กเช่นชมยอมรับความคิดและการแสดงออกของเด็ก การกระทำดังกล่าวของครูจะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นใจ กล้าคิดกล้าทำและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น

ในการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้นต้องมีการกำหนดหัวเรื่องที่จะศึกษาเสียก่อน และสาระเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะศึกษาในส่วนนี้ ต้องมาจากความคิดเห็นความต้องการและความสนใจของเด็ก ส่วนใหญ่ว่าสนใจที่จะศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องใด และมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้

หลักการของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. บทบาทครูเป็นทั้งผู้อำนวยความสะดวก ผู้ช่วยเหลือและผู้ร่วมงานในการดำเนินงานของเด็ก
2. หัวเรื่องสำหรับศึกษาทำโครงการควรมาจากความสนใจและประสบการณ์ของเด็ก
3. เนื้อหาของโครงการเกิดขึ้นจากความเข้าใจของเด็กและพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้จากความสนใจและความต้องการของเด็กว่าจะศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องใด
4. ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ความหลากหลายของสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้เป็นเครื่องมือของเด็กในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับโครงการที่เด็กทำ
5. การจัดกิจกรรมในโครงการที่เป็นกลุ่มเล็กเด็กสามารถศึกษาได้ลึกซึ้งกว่าการทำโครงการกับเด็กที่เป็นกลุ่มใหญ่
6. การยืดหยุ่นเวลาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในโครงการ เพื่อการศึกษาที่ลุ่มลึกและการทำงานที่สมบูรณ์
7. การรายงานขั้นตอนการทำกิจกรรมให้เด็กรับรู้ เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กสามารถประเมินความก้าวหน้าของโครงการ และมีส่วนช่วยกันพัฒนาโครงการต่อไปได้ดีขึ้น
8. โครงการสำเร็จได้ด้วยดีต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างเด็ก ครูและความช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชุมชน

หลักการเลือกหัวเรื่อง

1. เป็นหัวเรื่องที่เด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจต้องการเรียนรู้
2. มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมตามโครงการนี้ได้
3. เป็นหัวเรื่องที่เด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว
4. เป็นหัวเรื่องที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงได้
5. เป็นเรื่องที่เป็นจริงสามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นได้
6. เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้มีการร่วมกันคิด พิจารณา วางแผน และร่วมมือกันทำงาน
7. เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสิ่งของหรือเล่นสมมุติ
8. เป็นหัวเรื่องที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
9. เด็กมีโอกาสใช้ทักษะต่าง ๆ ในการสืบค้นข้อมูลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
10. ผู้ปกครอง และชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ

กิจกรรมสำคัญในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. กิจกรรมการอภิปรายกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ทุกระยะของโครงการต้องใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนการร่วมกันคิด พิจารณา วางแผนและตัดสินใจในแผนงานต่าง ๆ ของโครงการ

2. กิจกรรมการปฏิบัติภาคสนาม เป็นกิจกรรมที่นำเด็กสู่การปฏิบัติจริง เพื่อค้นคว้าข้อมูลซึ่งทำให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าตลอดจนการใช้ทักษะต่าง ๆ ในการสืบค้นข้อมูลอันนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่

3. กิจกรรมการนำเสนอประสบการณ์เดิมเป็นกิจกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องที่ตนสนใจโดยเด็กสามารถที่จะนำเสนอด้วยวิธีการอันหลากหลายผ่านการทำงาน ศิลปะประเภทต่าง ๆ เช่น การวาด การปั้น การประดิษฐ์หรือการนำเสนอโดยการเล่านิทานสมมุติ เป็นต้น

4. กิจกรรมการค้นคว้า สืบค้นเป็นกิจกรรมที่นำเด็กไปสู่การค้นคว้าข้อมูลที่สนใจด้วยรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การตั้งคำถาม การตั้งสมมติฐาน การสังเกต การอ่าน การรับฟัง เป็นต้น

5. กิจกรรมการจัดแสดง เป็นกิจกรรมที่เด็กนำเสนอผลงานที่ทำในโครงการโดยจัดแสดงในรูปแบบของนิทรรศการเพื่อสะท้อนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความเข้าใจกับบุคคลอื่นและแสดงถึงความสำเร็จของโครงการร่วมกัน

บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

1. คิด พิจารณา และวางแผนร่วมกับเด็กในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการ
2. ครูสร้างสถานการณ์ หรือใช้คำถามเพื่อกระตุ้น หรือเร้าให้เด็กคิดสงสัยเกิดความสนใจและกระตือรือร้นอยากรู้คำตอบและคิดหาวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบนั้น
3. จัดเตรียมสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยร่วมจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ เช่น หนังสือ กระดาษ อุปกรณ์ วัสดุสื่อต่าง ๆ ตลอดจนแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อให้เด็กได้ทำการสืบค้น
4. ให้คำแนะนำ สนับสนุนช่วยเหลือ การดำเนินงานของเด็กให้ดำเนินไปตามกระบวนการของการเรียนรู้แบบโครงการ
5. ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินกิจกรรมตามโครงการ

6. ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการของเด็ก
7. สังเกตความก้าวหน้า บันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็ก และให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก
8. ร่วมวางแผนจัดแสดงผลงานที่ได้จากการทำโครงการของเด็กโดยจัดแสดงและเก็บรวบรวมเก็บไว้อย่างเป็นระบบ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อการวิจัย

1. การกำหนดหัวเรื่อง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดหัวเรื่องเพื่อการนำเสนอเด็กในการเรียนรู้ตามโครงการ คือโครงการสนามเด็กเล่นซึ่งเด็กสามารถขยายเนื้อหาภายใต้ชื่อโครงการเดียวกันได้ตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก หรือเด็กสามารถกำหนดหัวเรื่องอื่นๆ เพื่อทำโครงการตามที่กลุ่มสนใจต้องการเรียนรู้ได้
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานในโครงการคือ 8 สัปดาห์
3. จัดประสบการณ์แบบโครงการจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วันวันละ 50 นาทีโดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมประจำวันดังนี้

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อการวิจัย

ขั้นนำ

ครูเตรียมเด็กให้สงบก่อนดำเนินกิจกรรม และนำเข้าสู่กิจกรรมโดยวิธีการ เช่น ให้เด็กร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย สนทนาซักถามหรืออื่น ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กก่อนทำกิจกรรมตามโครงการ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

เด็กปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือ แนะนำ อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ตามที่ต้องการ ขณะปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ ครูให้การยอมรับความคิดการแสดงออกของเด็ก ชื่นชมและให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก ตลอดจนการบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ต่างๆ ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปทบทวนเกี่ยวกับความคืบหน้าของงานในโครงการ โดยครูใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กพูดทบทวนกระบวนการในการทำงานในแต่ละครั้งของการทำกิจกรรมตามโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการทำงานตามโครงการครั้งต่อไป

4. การดำเนินการ

- 4.1 สัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง
- 4.2 สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์แบบปกติ สังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน
- 4.3 สัปดาห์ที่ 3 -10 ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน

- 5.แผนการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
- ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 3 ระยะคือ
- ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้ความสนใจ
 - ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่
 - ระยะที่ 3 สรุป ประเมิน สะท้อนกลับงานโครงการ
- ซึ่งทั้ง 3 ระยะของการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีกระบวนการดังต่อไปนี้

แผนการจัดการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สติปัญญา สังคม และภาษาของเด็ก
 2. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
 3. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักการแสวงหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ
 4. เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการกล้าแสดงออก
- การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และความภาคภูมิใจในตนเอง

เนื้อหา

การจัดประสบการณ์แบบโครงการคือการจัดกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่มุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรงในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือสิ่งแวดล้อมที่เด็กสนใจต้องการเรียนรู้ โดยเด็กจะมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ และศึกษาอย่างลุ่มลึกตามวิธีการของเด็กเองโดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำ สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ชื่นชม และให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกในการทำงานของเด็ก

กระบวนการจัดกิจกรรม

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการประกอบด้วยขั้นตอนการสอนและการดำเนินกิจกรรมตามแต่ละระยะของโครงการ ซึ่งมี 3 ระยะดังนี้

กระบวนการจัดกิจกรรม

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้ ความเข้าใจ

ขั้นตอนการสอน

การดำเนินกิจกรรม

1. ครูสร้าง / สังเกต
ความสนใจของเด็ก

- 1.เชิญชวนให้เด็กเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กสนใจ หรือครูนำเสนอเรื่องที่คาดว่าเด็กจะสนใจต้องการเรียนรู้
- 2.สร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นเร้าให้เด็กเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้

2. เด็กกำหนดหัวเรื่อง

- 1.เด็กและครูร่วมกันสนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่กลุ่มสนใจต้องการเรียนรู้
- 2.ครูสังเกต จดบันทึก และยอมรับความคิดเห็น การแสดงออกของเด็ก
- 3.เด็กร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจกำหนดเป็นหัวเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้าหาคำตอบร่วมกัน ครูยอมรับความคิดเห็นเด็ก
- 4.นำหัวเรื่องที่จะศึกษามากำหนดเป็นส่วนกลางของแผนภูมิใยแมงมุม(WEB) เพื่อที่จะนำไปสู่การขยายเนื้อหาตามที่เด็กต้องการศึกษาต่อไป
- 5.แจ้งข่าวถึงผู้ปกครองเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หัวเรื่องที่ศึกษา และขอความร่วมมือผู้ปกครองในการให้ข้อมูลแก่เด็กเกี่ยวกับหัวเรื่อง หรือประเด็นปัญหาที่เด็กกำลังศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่ลึกซึ้งต่อไป ตลอดจนการประสานขอความร่วมมือในเรื่องอื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก

3. เด็กนำเสนอ
ประสบการณ์
เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่อง

- 1.ครูตั้งคำถามนำเรื่องเกี่ยวกับหัวเรื่องที่เด็กต้องการศึกษาเพื่อค้นหาความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่อง
2. ครูแนะนำวิธีการนำเสนอประสบการณ์เดิมให้เด็กเลือกใช้ตามความต้องการ
3. เด็กนำเสนอความรู้ความเข้าใจที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่องจากประสบการณ์เดิมในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการ เช่น การนำเสนอโดยการวาดภาพ การปั้น เป็นต้น
- 4.ครูยอมรับการแสดงออกของเด็ก ชื่นชม จดบันทึกสาระเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของเด็ก และช่วยกันนำผลงานบางส่วนจัดตกแต่งชั้นเรียนเพื่อสร้างความสนใจเด็ก

4. เด็กกำหนดปัญหาที่
จะศึกษา

- 1.ครูตั้งคำถามนำเรื่องหรือเชิญชวนให้เด็กตั้งคำถาม หรือประเด็นปัญหาเกี่ยวกับหัวเรื่องที่เด็กต้องการศึกษา
- 2.เด็กตั้งคำถาม หรือประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา
- 3.นำคำถามมาพิจารณา สรุปประเด็นปัญหาเพื่อค้นคว้าหาคำตอบร่วมกัน
- 4.ครูยอมรับ รวบรวมคำถาม หรือประเด็นปัญหานั้นที่กลงในแผนภูมิ

บทบาทครู การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะเริ่มต้นครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด พิจารณา ตัดสินใจเพื่อคัดเลือกหัวเรื่องที่จะนำมาทำโครงการร่วมกัน โดยครูยอมรับความคิดเห็น การแสดงออกของเด็ก สังเกตและบันทึกความสนใจ

ของเด็กส่งเสริมให้เด็กยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ และยอมรับความคิดของเสียงส่วนน้อย ให้เวลา และรับฟังเวลาเด็กพูดหรือเล่าเกี่ยวกับหัวเรื่อง ชมเชยช่วยเหลือให้กำลังใจเด็กในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ

เด็กค้นหาความรู้
ความเข้าใจใหม่

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้า และมีประสบการณ์ใหม่

1. ค้นหาความรู้ความเข้าใจใหม่โดยร่วมกันคิดพิจารณา วางแผนและตัดสินใจ กำหนดทิศทางการเรียนรู้ โดยครูคอยช่วยเหลือ แนะนำตามที่เด็กต้องการ
2. ระดมพลังสมองเพื่อวางแผนการศึกษาค้นคว้าโดยการทบทวนคำถาม หรือ ประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาอย่างลึกซึ้งจากแผนภูมิโยงมุมมอง
3. ครูกระตุ้นให้เด็กคิดวางแผนการศึกษาในประเด็นปัญหาที่เลือกมาเพื่อค้นคว้าหาคำตอบร่วมกัน โดยการใช้คำถาม ถามนำที่เกี่ยวกับขั้นตอนการทำงาน วัสดุ อุปกรณ์ที่ต้องการใช้ แหล่งข้อมูลที่ต้องการสืบค้น หรืออื่นๆ เพื่อช่วยให้การวางแผนงานโครงการของเด็กมีความชัดเจน เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และมีความปลอดภัยจากการทำกิจกรรม
4. ครูบันทึกการวางแผนงานของเด็กลงในแผนงานวางแผนกิจกรรมโครงการ
5. เด็กและครูร่วมกันจัดหา จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อการทำงานตามแผนที่วางไว้
6. ครูแนะนำเกี่ยวกับวิธีการบันทึกการเรียนรู้ เพื่อแสดงถึงความรู้ความเข้าใจของเด็กที่ได้จากการทำกิจกรรมตามโครงการ
7. เด็กดำเนินการค้นหาความรู้ความเข้าใจใหม่ ตามแผนที่ได้เตรียมการไว้และร่วมกันปรับปรุงแผนงานเมื่อพบอุปสรรคในการทำงาน
8. ครูคอยช่วยเหลือ แนะนำ อำนวยความสะดวกในการทำงาน บันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็ก ชื่นชม และให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก
9. เด็กนำความรู้ใหม่ หรือประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนางานโครงการเพื่อแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจใหม่ที่ได้จากการทำงานโครงการ
10. เด็กทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมาจากผลงานต่าง ๆ ภาพถ่ายการทำงาน หรือ การรายงานขั้นตอนการทำกิจกรรมของเด็กโดยครู เช่น การจัดทำบอร์ดสารนิทัศน์แสดงการทำงานที่ต่อเนื่องของเด็ก เป็นต้น
11. เด็กทดสอบสิ่งที่ได้จากโครงการ เพื่อค้นหาสิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง
12. เมื่อสังเกตว่าเด็กทุกคนพอใจในผลการศึกษาค้นคว้า ครูเชิญชวนให้เด็กคิดวางแผนสรุปความรู้ ความเข้าใจใหม่ อันจะนำไปสู่ระยะสุดท้ายของการทำกิจกรรมตามโครงการ

บทบาทครู การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะที่สอง ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด วางแผน และลงมือปฏิบัติสืบค้นข้อมูล ที่เป็นความรู้ ความเข้าใจใหม่จากการทำโครงการ ครูให้การช่วยเหลือ แนะนำ จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ

ให้เด็กได้ศึกษา ครูยอมรับความคิดเห็น การแสดงออกของเด็ก สังเกตและบันทึก
สาระการเรียนรู้ต่างๆ ของเด็ก ชื่นชมและให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกแก่เด็ก

ระยะที่ 3 สรุป ประเมิน สะท้อนกลับโครงการ

1. เด็กสรุปความรู้ ความเข้าใจใหม่ และนำเสนอผลงาน

1. เด็กร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำงานตามโครงการ เพื่อจะนำไปสู่การ
ยุติโครงการ
2. เด็กร่วมกันคิดพิจารณา และตัดสินใจที่จะยุติโครงการ ครูยอมรับความคิด
การตัดสินใจของเด็ก และแนะนำเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลงานโครงการ
3. เด็กร่วมกันวางแผนในการจัดแสดงนิทรรศการผลงานที่ทำในโครงการโดย
เชิญชวนผู้ปกครอง ครู นักเรียน และบุคคลที่สนใจเข้าร่วมชมนิทรรศการ
4. เด็กเตรียมการนำเสนอผลงานโครงการตามแผน
5. ครูช่วยเหลือเด็กในการตกแต่ง หรือเสริมผลงานให้ดูโดดเด่น สวยงามขึ้น
เพื่อใช้ในการจัดแสดงผลงานของเด็ก
6. เด็กนำเสนอผลงานตามแผนที่เตรียมการไว้ให้ผู้สนใจเข้าชม

2. สิ้นสุดโครงการ

1. เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอผลงาน ครูและเด็กร่วมกันประเมินความสำเร็จของ
โครงการ พร้อมทั้งร่วมกันเสนอเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
2. เด็กและครูร่วมกันวางแผนการจัดเก็บนิทรรศการ ผลงานต่างๆ เมื่อสิ้นสุด
การนำเสนอผลงานโครงการ
3. เด็กเก็บรวบรวมนิทรรศการผลงานต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผนไว้
4. ปิดโครงการ

บทบาทครู การดำเนินกิจกรรมโครงการในระยะสรุปโครงการ ครูมีบทบาท
สำคัญในการกระตุ้นให้เด็กคิด พิจารณา และตัดสินใจที่จะยุติโครงการ สังเกต
และบันทึกความสนใจของเด็กที่หันเหออกไประหว่างทำโครงการ กระตุ้นให้
เด็กคิด และให้แนวทางในการวางแผนการสรุปโครงการ และการจัดแสดง
ผลงาน ครูชื่นชม ยอมรับความคิด การแสดงออกของเด็ก

ชื่อโครงการ สนามเด็กเล่น
ชั้นเรียน อนุบาล 2 (อายุ 5-6 ขวบ)
ครูประจำชั้น นางสาวอุลย์ บุญโท (ครูอุ๊)
ระยะเวลา 9 ก.ค. 2544 - 30 ส.ค. 2544 (8 สัปดาห์)

บทสรุปโครงการ

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้ความสนใจ

โครงการสนามเด็กเล่น เกิดขึ้นจากการที่ครูกระตุ้นให้เด็กสังเกตสภาพปัจจุบันสนามเด็กเล่นของโรงเรียนที่เด็กเคยเล่น หรือเดินผ่านทุกวัน โดยครูใช้คำถามถามว่า เช่น เด็กๆ สังเกตเห็นอะไรที่สนามเด็กเล่นมีอะไรที่เด็กไม่ชอบเกี่ยวกับสนามเด็กเล่นบ้าง เด็กๆ ให้ความสนใจเรื่องนี้น่าสนใจและที่สำคัญเด็กมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสนามเด็กเล่นของโรงเรียนมากพอสมควร เด็กๆ จึงช่วยกันแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามของครูอย่างสนใจมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู จากนั้นทุกคนจึงได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับเพื่อนๆ และในวันต่อมาจึงได้วาดภาพที่เกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของแต่ละคนเพื่อนำเสนอกลุ่มจากนั้นได้ร่วมกันพิจารณา วางแผน และตัดสินใจกำหนดทิศทางการเรียนรู้ เช่น การร่วมกันวางแผนการสำรวจสนามเด็กเล่นและเด็กได้ตั้งคำถามในสิ่งที่ตนอยากรู้เกี่ยวกับสนามเด็กเล่น ซึ่งครูได้ให้เด็กๆ อภิปรายวิธีการหาคำตอบการเก็บข้อมูลการสำรวจและบันทึกเรื่องราวที่ค้นพบในรูปแบบของแผนภูมิโยงแมงมุม (Web)

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

โครงการสนามเด็กเล่นในระยะที่ 2 นี้เด็กๆ ได้ค้นคว้าหาคำตอบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ เช่น การพูดคุยสนทนากับผู้ปกครองของนักเรียนเอง การไปค้นคว้าที่ห้องสมุดของโรงเรียน การไปดูบ้านจำลองที่อาคารมัธยม เป็นต้น ซึ่งเป็นการค้นคว้าหาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลายด้วยการบูรณาการทักษะต่างๆ เข้ามาใช้เพื่อเป็นการตอบสนองต่อการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ของเด็ก ประการสำคัญเด็กและครูได้มีการวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น การสร้างแบบจำลองบ้านตุ๊กตา การสร้างบ้านตามแบบ การประดิษฐ์ตกแต่งต่างๆ นอกจากนั้นครูยังตอบสนองความต้องการของเด็กๆ ด้วยการสร้างบ้านตุ๊กตาที่เด็กๆ สามารถเข้าไปเล่นได้จริง ไว้ที่สนามเด็กเล่นของโรงเรียน ในการสร้างบ้านตุ๊กตานั้นเด็กได้มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการตั้งแต่วางแผนการออกแบบ การสังเกตการสร้าง การตกแต่งและการจัดวางในบริเวณที่ต้องการ โดยมีครูเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกช่วยเหลือแนะนำในการทำงานต่างๆ ของเด็ก

ระยะที่ 3 สรุป ประเมินสะท้อนกลับโครงการ

หลังจากที่เด็กๆ ได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการใน 2 ระยะที่ผ่านมา ได้ค้นพบคำตอบที่เด็กอยากรู้ ได้ทำในสิ่งที่ต้องการแล้ว และครูสังเกตว่าเด็กๆ ให้ความสนใจในเรื่องที่เรียนน้อยลง จึงชักชวนเด็กๆ ทบทวน อภิปรายร่วมกันในเรื่องของกิจกรรมและการเรียนรู้ต่างๆ ของเด็ก หลังจากนั้นจึงวางแผนร่วมกันในการเตรียมการจัดแสดงนิทรรศการผลงานโครงการ โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการเตรียมงานการจัดแสดง และจัดแสดงผลงานโครงการให้เพื่อนและน้องๆ เข้าชม

รายละเอียดโครงการ

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้ความสนใจ

สัปดาห์ที่ 1

วันที่ 9 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

ครูพาเด็กออกไปเล่นที่สนามเด็กเล่นของโรงเรียน เพื่อเป็นการสร้างสถานการณ์ และกระตุ้นให้เด็กคิดเกี่ยวกับจำนวนเครื่องเล่นในสนามสภาพการใช้งาน หรืออื่นๆ โดยครูใช้คำถาม “เด็กสังเกตเห็นอะไรบ้างที่สนามเด็กเล่น” เด็กตอบ “เห็นชิงช้า ม้าหมุน กระดานลื่น สระน้ำ ดอกไม้เห็นของเล่นในสนามหมดเลย” ครูถามต่อว่า “แล้วเด็กชอบของเหล่านี้หรือไม่” เด็กตอบว่า “ชอบแต่ว่ามันพัง มันเก่า บางอันก็เล่นไม่ได้” เด็กร่วมสนทนากับครูเรื่องสนามเด็กเล่นด้วยความสนใจ ครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีความสนใจในเรื่องที่สนทนามากจึงบอกกับเด็กว่า “ครูเห็นว่าเด็ก ๆ สนใจเรื่องสนามเด็กเล่นของโรงเรียนเรามากครูกำลังคิดหาเรื่องที่เราจะเรียนด้วยกัน ครูว่าเราเรียนเรื่องนี้น่าสนใจไหม หรือมีใครอยากเรียนเรื่องอื่นก็ขอให้บอกครู” เด็กทุกคนบอกว่าอยากเรียนเรื่องสนามเด็กเล่น ครูบอกเด็กว่า “พรุ่งนี้เราจะมาคุยกันว่าเด็กอยากเรียนเรื่องนี้อย่างไร หรืออยากเรียนเรื่องอื่น”
(ครูนำเสนอหัวข้อเรื่องที่คาดว่าเด็กจะสนใจต้องการเรียนรู้ เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้ไม่เคยอยู่ในบรรยากาศของการเรียนรู้แบบโครงการ ในการกำหนดหัวข้อเรื่องครูจึงเริ่มจากการสังเกตความสนใจและความต้องการของเด็กและหัวข้อเรื่องที่ครูนำเสนอเป็นหัวข้อเรื่องที่ใกล้เคียงตัวเด็ก)

วันที่ 10 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

ครูทบทวนเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องเด็กทุกคนยืนยันที่จะเรียนรู้ร่วมกันในหัวข้อเรื่องสนามเด็กเล่น ครูจึงนำหัวข้อเรื่องไปเขียนไว้ที่กลางแผนภูมิใยแมงมุม (Web) และเขียนสิ่งที่เด็กพูดเกี่ยวกับสนามเด็กเล่นลงตามเส้นรัศมีของแผนภูมิ จากนั้นเด็กนำเสนอประสบการณ์ด้วยการวาดภาพ ระบายสี และการปั้นเด็กส่วนใหญ่เลือกที่จะวาดภาพเด็กให้เหตุผลว่าไม่อยาก อยากรวดรูปมากกว่า เด็กทำงานเสร็จและร่วมกันวางแผนกิจกรรมครั้งต่อไป โดยตกลงกันว่าร่วมกันนำเสนอรายงานที่ทำให้เพื่อนฟัง
(การบันทึกประสบการณ์ของเด็กลง web จะสามารถใช้ในการสรุปอภิปรายระหว่างทำโครงการและยังสามารถเชื่อมโยงไปยังเรื่องย่อยๆ ได้อีกมากมาย บทบาทครูที่สำคัญคือการยอมรับและรับฟังสิ่งที่เด็กนำเสนอจะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจที่จะร่วมกิจกรรมมากขึ้น)

วันที่ 11 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กและครูสนทนาทบทวนเกี่ยวกับเรื่องที่ตกลงกันไว้เมื่อวันก่อนคือ การที่ทุกคนต้องออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนครูจึงให้เด็กออกมาทีละ 5 คนแต่ให้นำเสนองานทีละ 1 คนโดยครูใช้คำถามนำเด็กคนที่ไม่กล้านำเสนองานให้เพื่อนฟังจากการสังเกตของครูเด็ก ๆ ยังไม่กล้าพูดหรือพูดเสียงเบาและมีเด็กบางคนไม่กล้าออกมาเสนองานที่หน้าชั้นครูจึงเข้าไปหาเด็กคนนั้นแล้วนั่งลงข้างๆ เด็กถามเขาว่าเขาควรพูดอะไร อย่างไร แล้วสรุปให้เด็ก ๆ ฟังอีกครั้ง เมื่อเด็กทุกคนนำเสนองานจบลง ครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับงานที่เด็กทำ โดยครูกล่าวชมเชยเด็กและวางแผนร่วมกันในการจัดเก็บงาน เด็กให้ความเห็นว่าน่าจะติดผลงานของทุกคนไว้ที่หน้าชั้นเรียนและทุกคนตกลงตามนั้นครูจึงให้เด็กช่วยกันคิดอุปกรณ์ที่จะใช้เด็กบอกว่าใช้กา กระดาษและกรรไกร

ครูฝากให้เด็ก ๆ กลับไปคิดว่าจะตัดกระดาษและติดผลงานอย่างไร

(กิจกรรมนี้เป็นการนำเสนอประสบการณ์เดิมต่อเนื่องเป็นวันที่สอง ครูให้โอกาสเด็กทุกคนได้นำเสนองานและไม่บังคับถ้าเด็กไม่ต้องการนำเสนองานต่อกลุ่ม แต่ครูจะให้เวลาเด็กในการเรียนรู้ที่จะร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ พร้อมทั้งจะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู)

วันที่ 12 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็ก ๆ ร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะใช้กระดาษได้คุ้มค่าที่สุดในการติดแสดงผลงาน เพราะครูบอกเด็กว่าครูมีกระดาษน้อยมากกลัวว่าจะไม่พอถ้าใช้มากเกินไป เด็กจึงเสนอความคิดว่าให้ตัดเป็นเส้น ๆ แล้วติดที่ขอบกระดาษจะได้ไม่เปลือง ครูจึงให้เด็กสังเกตกระดาษที่เด็กใช้วาดซึ่งจะมี 2 ด้าน คือด้านกว้างและยาวและถามเด็กว่าจะต้องตัดกระดาษกี่ชิ้นยาวกี่ชิ้นและสั้นกี่ชิ้น เด็กตอบคำถามครูแล้วลงมือปฏิบัติกิจกรรมจากนั้นเด็กและครูร่วมกันสนทนาวางแผนกิจกรรมในครั้งต่อไปโดยครูใช้คำถามถามเด็กว่า “เด็กรู้ไหมว่าเครื่องเล่นที่สนามเด็กเล่นของโรงเรียนที่ฟังหรือเล่นไม่ได้มีจำนวนเท่าไร” เด็กตอบ “ไม่รู้” ครูจึงให้เด็กคิดวิธีการศึกษาเด็กบอกว่าต้องลองออกไปนับดูให้รู้แน่ เด็กทุกคนตกลงใจที่จะออกสำรวจจำนวนเครื่องเล่นสนาม ครูจึงฝากให้เด็กคิดเรื่องวิธีการบันทึกข้อมูลการสำรวจเพื่อที่จะนำมาสนทนากันในวันต่อไป

(การจัดแสดงจะทำให้สามารถมองเห็นกระบวนการทำงานของเด็กว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร ครูมีบทบาทในการจัดหาอุปกรณ์ที่เด็กต้องการใช้ซักถามซักชวนให้เด็กคิดหาวิธีการจัดแสดง)

สัปดาห์ที่ 2

วันที่ 16 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 45 นาที)

เด็กและครูสนทนาทบทวนเกี่ยวกับเรื่องที่จะออกไปสำรวจสนามเด็กเล่น โดยตกลงกันว่าจะสำรวจจำนวนของเล่นแต่ละชนิดโดยเด็กเสนอว่าให้วาดรูปเครื่องเล่นสนามต่าง ๆ ลงบนกระดาษแล้วเขียนจำนวนเท่ากับเครื่องเล่นไว้ด้านข้างเด็กบางคนเสนอว่าให้ใช้การพิมพ์ภาพแต่ครูถามว่า “ถ้าเราไม่มีอุปกรณ์เราจะใช้วิธีอื่นได้ไหม” เด็ก ๆ ตอบ “ได้” จากนั้นจึงช่วยกันเตรียมการออกสำรวจคือการวาดรูปเครื่องเล่นต่าง ๆ ลงบนกระดาษเพื่อเด็กจะได้บันทึกการสำรวจได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

เด็กวาดรูปเสร็จแล้วตกลงร่วมกันว่าจะเขียนสัญลักษณ์ตัวเลขแทนจำนวนของเล่นเพราะเด็กทุกคนบอกว่าตนเองสามารถเขียนตัวเลขได้ จากนั้นครูชี้แจงให้เด็กรับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการสำรวจและให้เด็กช่วยกันตั้งกฎการออกไปศึกษานอกชั้นเรียนซึ่งเด็กออกกฎว่าต้องไม่วิ่งในสนาม สำรวจพร้อมกันทีละอย่าง และไม่ส่งเสียงดัง

(การเตรียมการสำรวจเป็นกิจกรรมที่เด็กมีบทบาทสำคัญในการคิดวางแผนและเตรียมการในทุกกระบวนการโดยมีครูคอยกระตุ้นให้เด็กคิดด้วยการถามเกี่ยวกับวิธีการ อุปกรณ์ทำให้เด็กมีความมั่นใจและพร้อมที่จะออกภาคสนาม)

วันที่ 17 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กและครูร่วมกันสนทนาทบทวนเกี่ยวกับการออกไปสำรวจสนามเด็กเล่นเพื่อให้เด็ก ๆ ทุกคนเข้าใจตรงกันครูจึงให้เด็ก ๆ ทบทวนกฎการออกไปสำรวจอีกครั้งจากนั้นเด็กเดินแถวไปที่สนามเด็กเล่นโดยครูพาเด็กสำรวจจำนวนของเล่นที่ละอย่างเพื่อให้เด็กนับจำนวน และบันทึกจำนวนที่นับได้ลงในกระดานบันทึกการสำรวจที่ได้เตรียมไว้ เด็ก ๆ บันทึกผลการสำรวจได้ดีและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกับเพื่อนและครู

จากนั้นครูพาเด็ก ๆ กลับห้องเพื่อสรุปผลการสำรวจเครื่องเล่นสนามซึ่งได้ผลการสำรวจตรงกันว่ามีชิงช้า 1 ตัว 6 ที่นั่ง ขาด 2 ที่นั่ง กระดานลื่น 1 ตัว ม้าหมุน 1 ตัว 6 ที่นั่ง กระดานหก 1 ตัว 4 ที่นั่ง ม้าโยก 3 ตัว ราวได้ 1 อัน ครูถามเด็ก ๆ ว่า เด็ก ๆ ได้ข้อมูลแล้วพอใจกับของเล่นที่มีอยู่ในสนามเด็กเล่นหรือไม่ เด็กตอบ "ไม่ เพราะมีน้อยและก็พังไม่พอกันเล่น" "สื่อก" ครูถามเด็กต่อว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาต่อเด็กหรือไม่ เด็กตอบ "เป็นสิ เป็นปัญหาใหญ่" เด็กทุกคนยอมรับว่าการที่ของเล่นมีน้อยและชำรุดเสียหายเป็นปัญหาของพวกเขา และน่าจะแก้ไข ครูจึงบอกเด็กว่า "พรุ่งนี้เราจะมาคุยกันว่าเราจะสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไร" และขอให้เด็ก ๆ นำเรื่องนี้ไปคุยกับพ่อแม่เพื่อหาวิธีการ

(ปฏิบัติการภาคสนามเป็นกิจกรรมที่เอื้อให้เด็กได้ใช้ทักษะต่างๆ ในการสืบค้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องของเล่นในสนาม และบทบาทครูในเวลาต่อมาคือการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้สืบค้นมาในการทำงานโครงการครั้งต่อไป)

วันที่ 18 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กร่วมกันติดตามแสดงผลการสำรวจสนามเด็กเล่นของโรงเรียนที่ฝ่ายนั้งชั้นเรียนเสร็จแล้วเด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในเรื่องของเล่นที่สนามเด็กเล่นมีน้อยไม่พอเล่น แล้วจะแก้ไขอย่างไร ครูถามว่า "ที่เด็ก ๆ ว่าของเล่นพังเด็กทราบไหมว่าทำไมจึงพัง" เด็กตอบ "รู้เพราะว่ามันเก่าเล่นแรงๆ พังเล่นด้วย" ครูจึงถามว่าที่ครูให้เด็กไปคุยกับพ่อแม่เด็กคงรู้แล้วว่าเราจะแก้ไขอย่างไร เด็กตอบว่า "สร้างใหม่" "ซ่อม" "เอาของเก่าไปทิ้งแล้วซื้อของใหม่" ครูเขียนสิ่งที่เด็กนำเสนอบนกระดานแล้วสนทนากับเด็กว่า "ครูอยากถามความคิดเห็นเด็ก ๆ ทุกคนในสิ่งที่เราช่วยกันเสนอความคิดเห็นมา" เอิร์ทบอกครู "ว่าทิ้งไปซื้อใหม่ดีกว่า" ครูถามเด็กว่า "เราจะเอาเงินมาจากไหนคะ" เด็กไม่ตอบครูจึงถามเด็กคนต่อไปว่า "แอนนาบอกครูว่าซ่อมใหม่" "เราจะซ่อมอย่างไร" ขณะนั้นแซคพูดแซงขึ้นมาว่า "ครูครับซ่อมหมดเงินเยอะครับเพราะมันพังเยอะมันเก่าครับ" ครูจึงพูดต่อว่า "เหลือข้อสุดท้ายคือสร้างใหม่แล้วเด็ก ๆ อยากสร้างอะไรสร้างแบบใหม่เลยหรือว่าสร้างแบบเก่าที่เราเคยอยู่" เด็กบอกว่า "แบบใหม่" จากนั้นครูสรุปแนวทางการแก้ปัญหาที่เด็กนำเสนออีกครั้งเพื่อให้เด็กตัดสินใจเลือกวิธีการที่ต้องการ เด็กตกลงใจที่จะใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการสร้างใหม่ แต่เด็กยังบอกไม่ได้ว่าจะสร้างอะไร เด็กคนหนึ่งเสนอว่าขอ "กลับไปคิดก่อน" ครูจึงบอกเด็กว่าพรุ่งนี้เราจะมาคุยกันใหม่ว่าเด็ก ๆ จะสร้างอะไรใหม่หรือใครมีความคิดเห็นอื่นๆ จากการคุยกับพ่อแม่ก็ให้นำมาบอกครูในวันต่อไป

(การระดมความคิดเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาโดยครูยอมรับความคิดเห็นของเด็กใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการ และวิธีการต่างๆ ที่เด็กนำเสนอครูไม่ด่วนสรุปแต่ให้โอกาสเด็กพูดและรับฟังสิ่งที่เด็กพูด ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจที่จะพูดแสดงความคิดเห็นและไม่กลัวผิดเพราะครูเปิดโอกาสให้เด็กตลอดเวลา)

วันที่ 19 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กและครูสนทนาทบทวนเกี่ยวกับเรื่องที่ฝากเด็กไปคิด แอนนาบอกว่า “หนูรู้แล้วจะสร้างอะไร สร้างที่ป็นสูงๆ ละ” เอิร์ทบอกว่า “ไม่เอาแล้วเอาใหม่” ยีบอกว่า “ทำบ้านเหมือนห้องครูเมตตาแต่เอาไปตั้งไว้ที่สนาม” เอิร์ทว่า “ผมเคยเล่นครีบบ้านเด็กๆ ที่สวนหลวง ร. 9 แม่ผมพาไป” ครูจึงบอกว่า “เอาอย่างนี้ดีกว่า ครูจะให้เด็กๆ ทุกคนวาดรูปสิ่งที่อยากสร้างใหม่ในสนามเด็กเล่นครูจะรู้ว่าเด็กอยากได้อะไร”

จากนั้นครูแจกกระดาษให้เด็กทำงานเด็กทำงานและคุยกับเพื่อนในสิ่งที่ตนเองอยากสร้างมีเด็กบางคนนำผลงานที่กำลังวาดอยู่มาอวดครู ครูชมเชยแล้วให้เด็กนั่งทำงานต่อ เด็กทำงานเสร็จแล้วจึงร่วมกันพิจารณาวางแผนกิจกรรมครั้งต่อไป โดยตกลงกันว่าจะนำผลงานที่วาดมาเปรียบเทียบกันเพื่อดูว่าอะไรที่เด็กต้องการสร้างมากที่สุด

(การวาดภาพเพื่อนำเสนอสิ่งที่เด็กต้องการสร้าง เป็นกิจกรรมที่ให้โอกาสเด็กได้แสดงความเป็นตัวของตัวเอง)

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

สัปดาห์ที่ 3

วันที่ 23 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

ครูทบทวนถึงการสนทนากับเรื่องที่เด็กๆ อยากสร้างของเล่นเพิ่มเติมขึ้นมาในสนามเด็กเล่น โดยครูนำผลงานที่เด็กๆ วาดไว้มาดูกันในชั้นเรียน ปรากฏว่าสิ่งที่เด็กวาดเพิ่มมาในสนามเด็กเล่นเป็นบ้านหลังเล็กๆ ทั้ง 10 คน วาดออกมาในลักษณะเดียวกัน ส่วนอีก 5 คน ไม่มีอะไรใหม่เพิ่มขึ้นมาในภาพที่เด็กวาด ครูถามเด็กว่า “อยากสร้างอะไร” เด็กตอบว่า “ไม่รู้” ครูจึงบอกว่า “ถ้าอย่างนั้นเรามาสถาสร้างบ้านร่วมกันเพื่อนๆ ดีไหมคะ” เด็กพยักหน้าตกลง

จากนั้นครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับบ้านที่เด็กต้องการสร้าง ครูถามเด็กๆ ว่า “ถ้าเราต้องการสร้างบ้านเราจะสร้างแบบไหน” เด็กตอบว่า “แบบห้องครูเมตตา” ครูถามต่อว่า “ถ้าเราอยากจะทำบ้านหลายๆ แบบเราจะดูได้จากที่ไหนบ้าง” เด็กตอบว่า “เดินไปดูบ้านหลายๆบ้าน” โตตอบว่า “มันเหมือนกันครีบบ้านใครบ้านใครก็เหมือนกัน” ครูถามต่อว่า “ถ้าเราไม่เดินไปดูบ้านเราจะหาบ้านแบบต่างๆ ได้จากที่ไหน” เอิร์ทบอกว่า “รูปครีบบ” ครูถามว่า “แล้วเราจะไปดูรูปที่ไหน” ฟางบอกว่า “ไปห้องสมุดมีรูปเยอะแยะมีดอกไม้ด้วย” ครูจึงถามว่า “แล้วคนอื่นอยากไปดูรูปบ้านที่ห้องสมุดไหม” เด็กๆ “บอกอยากไป” จึงตกลงกันว่าจะไปค้นคว้าที่ห้องสมุดในวันพรุ่งนี้และจะกลับมาที่ห้องเพื่อวาดแบบบ้านที่เด็กๆ ต้องการ

(เมื่อเด็กได้ข้อสรุปที่กลุ่มต้องการเด็กต้องมองหาแหล่งสืบค้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการต่อไป ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นชักถามให้เด็กคิดหาแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อการสืบค้น)

วันที่ 24 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กและครูเดินไปที่ห้องสมุด ครูแนะนำเกี่ยวกับวิธีการค้นคว้าและการใช้หนังสือแล้วพาเด็กไปยังชั้นวางหนังสือที่ครูจัดเตรียมไว้เพื่อให้เด็กค้นพบโดยง่าย เด็กค้นเจอแบบบ้านต่างๆ และนำมาอวดครู ครูชมเชยเด็กตื่นเต้นมากเมื่อค้นเจอรูปบ้าน

จากนั้นครูจัดให้เด็กนั่งที่เก้าอี้ แล้วนำสารานุกรมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของมนุษย์มาให้ดูบ้านแบบต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ โดยครูอธิบายประกอบภาพนั้นๆ ด้วย

เด็กและครูกลับมาที่ชั้นเรียน และปฏิบัติตามที่วางแผนไว้ คือ การวาดแบบบ้านที่เด็กๆ ชอบและอยากสร้างในสนามเด็กเล่นของโรงเรียน เด็กตั้งใจออกแบบบ้านของตนเองมาก เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ครูถามว่าเด็กพอใจผลงานของตนหรือไม่ เด็กตอบมีทั้งที่พอใจและไม่พอใจ ครูบอกเด็กว่าครูรู้จักที่มีบ้านหลายๆแบบที่ไม่ใช่รูปภาพ เด็กสนใจอยากไปดูหรือไม่ เด็กให้ความสนใจมากครูจึงแจ้งว่าจะพาเด็กไปดูบ้านจำลองที่ห้องคหกรรม อาคารมัธยม และตกลงกันว่าหลังจากดูเสร็จแล้วจะกลับมาปรับปรุงแก้ไขงานอีกครั้ง

(การสืบค้นข้อมูลในห้องสมุดเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่ไม่ใช่ครู และเด็กยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการใช้ห้องสมุดอีกด้วย)

วันที่ 25 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 45 นาที)

ครูพาเด็กไปที่อาคารมัธยมเพื่อศึกษาแบบบ้านจำลองที่มี เด็กได้สังเกตสัมผัสจับต้องบ้านตามสนใจ จากนั้นเด็กกลับห้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขงานตามแผน แล้วเด็กนำเสนองานที่หน้าชั้นโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และนำเสนองานทีละ 1 คน ครูกล่าวชมเชยเมื่อเด็กเสนองานเสร็จ จากนั้นเด็กและครูช่วยกันเลือกภาพที่มีส่วนประกอบของบ้านสมบูรณ์ที่สุด แล้วให้เด็กช่วยกันโหวตเสียงเลือกภาพที่เด็กชอบที่สุด ปรากฏว่าภาพบ้านของหมวยได้รับการเลือกจากเพื่อนๆ โดยบ้านของหมวยเป็นบ้านไม้มุงสังกะสี มีเสา 4 ต้น ครูให้เด็กออกความเห็นว่าจะเพิ่มเติมอะไรอีก แซดบอกว่า “น่าจะมียานบ้าน (ระเบียง) ยื่นออกมาจะได้นั่งเล่น” ครูจึงขอให้หมวยออกมาวาดสิ่งที่เพื่อนเสนอเพิ่มเติม เมื่อเด็กๆพอใจ ครูจึงถามเด็กว่า “ถ้าเราจะลงสร้างบ้านตามแบบของหมวยเราจะต้องใช้อะไรบ้าง” เด็กๆบอกครูว่า “ต้องใช้ไม้ไผ่ เชือก ตะปู มีด ค้อนตีตะปู”

จากนั้นได้ร่วมกันวางแผนเตรียมอุปกรณ์โดยเด็กเสนอว่าใครจะนำอะไรมาได้บ้าง ครูช่วยเด็กเขียนสิ่งที่เด็กจะนำมาใช้ในการสร้างบ้าน ครูฝากให้เด็กไปถามพ่อแม่เกี่ยวกับอุปกรณ์ที่จะนำมาสร้างว่าสามารถใช้อุปกรณ์อะไรได้อีกและขอให้เด็กนำมาด้วย

(ในการเลือกผลงานของเด็กคนใดคนหนึ่งเพื่อเป็นแบบในการสร้างบ้านตามโครงการของกลุ่มครูจำเป็นต้องชี้แจงให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลเพื่อป้องกันความคับข้องใจที่ผลงานของตนไม่ได้รับเลือก แนวทางหนึ่งที่ครูสามารถทำได้คือให้โอกาสเด็กเสนอความคิดเห็นว่าผลงานที่ได้รับเลือกนั้นสมควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติมอะไรอีกบ้าง)

วันที่ 26 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กๆ นำอุปกรณ์ที่จะทำงานมารวมกัน ครูให้เด็กสังเกตอุปกรณ์ว่ามีจำนวนน้อยเพียงใด มีอะไรบ้าง เพื่อให้เด็กจับกลุ่มทำงานตามจำนวนอุปกรณ์ที่มีเด็กจึงตกลงกันที่จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม เพื่อสร้างงานกลุ่มร่วมกันโดยยึดรูปแบบบ้านของหมวย จากนั้นครูให้เด็กทั้ง 2 กลุ่มลงมือปฏิบัติงาน โดยเริ่มจากการวางแผนการทำงานของกลุ่มว่าจะสร้างบ้านอย่างไร แล้วลงมือปฏิบัติตามแผน จากการสังเกตการทำงานของเด็กปรากฏว่าเด็กๆ มีปัญหาเกี่ยวกับการมัดลวดเพราะเด็กมัดไม่แน่น ทำให้ไม้ที่จะทำเสาบ้านเอียงเงไปมา เด็กพยายามแก้ปัญหาโดยใช้ดินน้ำมันยึดเสาให้ติดพื้นแต่ไม่สำเร็จ เด็กๆมาปรึกษาครูจึงแนะนำวิธีการมัด ครูถามเด็กทั้งสองกลุ่มว่าวันนี้จะทำงานสร้างบ้านได้แค่ไหน เด็กๆ จึงตกลงกันว่าจะตั้งฐานและโครงบ้านให้เสร็จแล้วจะเก็บงานไว้ทำในวันต่อ

ไป เด็กกลุ่ม 1 ซึ่งมีเอิร์ท ฟาง ส้ม โต๊ด คิม ป๊อบ แจ้ม หมวย ตกลงใจที่จะใช้ดินน้ำมันในการทำที่ปักเสาบ้านควบคู่ไปกับการมัดลวด แต่เด็กๆ ทำไม่สำเร็จมัดไม่แน่นพอ หมวยมองเห็นกลุ่ม 2 ซึ่งมี เทห์ แอนนา ยูยี่ เฟิร์น เดิ้ล ไอติม แซค ใช้เชือกฟางมัดเสาและสามารถทำให้เสาดังตรงได้ จึงบอกเพื่อนเปลี่ยนวิธีการ เด็กทั้งสองกลุ่มประสบความสำเร็จในการทำงาน

เมื่อทั้งสองกลุ่มทำงานเสร็จ ครูให้เด็กทั้งสองกลุ่มวางแผนการทำงานในวันต่อไป โดยเด็กทั้งสองกลุ่มตกลงใจที่จะสร้างหลังคาบ้าน เด็กๆ ต้องการบ้านหลังคามุงหญ้า เด็กบอกว่าสังกะสีหนักเดี๋ยวบ้านพัง ครูจึงฝากให้เด็กช่วยกันหาติดอุปกรณ์ในการทำงานเพื่อนำมาทำงานในครั้งต่อไป

(ในการทำงานตามแผนบางครั้งเด็กก็ประสบปัญหาไม่สามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้เด็กจึงต้องหาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาเพื่อให้งานสำเร็จ ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กร่วมกันคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหานั้นๆ และให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ)

สัปดาห์ที่ 4

วันที่ 30 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กและครูนำอุปกรณ์มารวมกันเพื่อใช้ในการสร้างบ้าน ซึ่งจากการวางแผนเด็กๆ จะสร้างหลังคาบ้านที่ทำจากหญ้า เมื่อครูแนะนำอุปกรณ์จบลงเด็กๆ แยกย้ายกันไปทำงานตามกลุ่ม ในชั้นแรกเด็กวางหญ้าลงบนโครงไม้ที่จะสร้างบ้านเลย ทำให้หญ้าหลุดลงข้างล่างเพราะไม่มีที่เกาะยึด เด็กๆ พยายามอยู่นานก็ทำไม่สำเร็จ จึงได้นำไม้ไผ่มามัดเป็นคานเพื่อรองรับหญ้าไว้ แซคบอกเพื่อนว่า “บอกแล้วไม่เชื่อต้องทำอย่างนี้ก่อน” แต่เด็กก็มีปัญหาไม้ที่มัดหลุดเพราะมัดไม่แน่น เด็กลองมัดใหม่แต่พอเอาหญ้าวางไม้ก็หลุดอีก ครูจึงแนะนำให้เด็กคิดหาวิธีการใหม่ เด็กๆ บอกว่า “ต้องตอกตะปู” แล้วนำตะปูมาตอก เด็กพยายามตอกตะปูแต่ไม่สามารถตอกได้ ครูจึงช่วยเด็กตอกตะปูในที่ๆ เด็กต้องการ ในที่สุดเด็กก็สามารถมุงหลังคาบ้านได้สำเร็จ

จากนั้นเด็กและครูสนทนากันเกี่ยวกับการทำงานและการเตรียมอุปกรณ์ในวันต่อไป ซึ่งเด็กตกลงใจที่จะสร้างฝาผนัง โดยใช้ไม้ไผ่ ใบไม้ กระดาษ ครูช่วยเด็กบันทึกอุปกรณ์และมอบหมายให้เด็กนำอุปกรณ์มาในวันพรุ่งนี้

(การทำงานบางอย่างเด็กไม่สามารถทำได้และเด็กต้องการความช่วยเหลือ ครูจึงจำเป็นต้องพิจารณาเพื่อให้การช่วยเหลือเด็กตามสมควรเพื่อให้โครงการดำเนินต่อไป)

วันที่ 31 กรกฎาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กนำอุปกรณ์มารวมกัน ครูสนทนาทบทวนเกี่ยวกับการสร้างบ้านในวันที่ผ่านมา ครูถามเด็กว่า “เด็กๆ จะสร้างฝานบ้านอย่างไร” เด็กทั้ง 2 กลุ่มตกลงใจที่จะใช้อุปกรณ์ต่างกันคือ กลุ่ม 1 ใช้ไม้ไผ่ กลุ่ม 2 ใช้กระดาษ โดยกลุ่มที่ 1 วางแผนว่าจะใช้กาวยึดไม้กับโครงบ้าน กลุ่ม 2 วางแผนว่าจะใช้กระดาษวาดรูประบายสีแล้วติดกับโครงไม้ เด็กทั้งสองกลุ่มปฏิบัติงานตามแผน เด็กกลุ่ม 1 ใช้กาวยึดไม้ไผ่ที่ฝาเป็นซี่ๆ ปรากฏว่าไม้หลุดลงมาทุกครั้ง เด็กมาบอกครูเพื่อขอคำแนะนำครูจึงแนะนำให้ลองใช้เชือกมัด เด็กทำตามแต่ไม่ได้ผลเพราะไม้หลุดลงมาอีก ครูจึงแนะนำให้เด็กใช้มาสกิ้งเทปพันรอบๆ ไม้ไผ่ เด็กๆ มัดได้ดีพอสมควร

กลุ่ม 2 ใช้กระดาษติดเข้ากับโครงไม้โดยติดปิดทั้ง 4 ด้านเมื่อเด็กทำเสร็จครูให้เด็กพิจารณางานของกลุ่มตนเองเด็กทั้งสองกลุ่มไม่พอใจงานของตนเอง ครูถามเด็กเพื่อการแก้ไขว่า “ถ้าเด็กอยากเข้าไปในบ้านจะทำอย่างไร” (เพราะครูสังเกตเห็นว่าเด็กไม่ได้ทำประตูหรือหน้าต่างไว้เลย) เด็กบอกว่า “ลืมหันประตูกับหน้าต่าง” ครูถามต่อว่า “แล้วจะอย่างไรให้บ้านของเด็กมีประตูและหน้าต่าง” กลุ่ม 2 บอกว่า “วาดลงบนกระดาษ” กลุ่ม 1 ไม่ตอบ ครูถามว่า “แล้วเราจะเข้าไปข้างในได้อย่างไร” คิมบอกว่า “เปิดออกครับ” ครูถาม “เปิดอย่างไร” แซคบอกเสียงดังว่า “เจาะๆๆๆ” ครูให้แซคอธิบายวิธีการ แซคบอกว่า “ก็วาดแล้วเจาะทำประตู” ครูถามความคิดเห็นของกลุ่ม 1 ปรากฏว่ากลุ่ม 1 ต้องการที่จะทำตามความคิดของกลุ่ม 2 โดยยอมรื้อไม้ที่สร้างแล้วทั้งไปเพราะเด็กบอกว่าทำยากเพราะไม้แข็งเจาะไม่ได้บ้านจะพัง ครูจึงฝากให้เด็กไปคิดว่าจะวาดรูปประตูหน้าต่างอย่างไรเพื่อให้สวยงามตามที่เด็กต้องการ

(การที่ครูให้ความสนใจในการทำงานของเด็ก และใช้คำถามถามเกี่ยวกับการทำงานของเด็กจะทำให้เด็กสามารถปรับปรุงผลงานให้สมบูรณ์ขึ้น เพราะในบางครั้งเด็กอาจจะมองไม่เห็นจุดที่ต้องการการแก้ไข)

วันที่ 1 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กทั้งสองกลุ่มช่วยกันรื้องานที่ทำเป็นฝ้ายบ้านออก แล้วจับคู่เพื่อวาดรูปประตู หน้าต่างบ้าน ก่อนลงมือวาดมีเด็กบางคนเดินเอากระดาษไปทาบที่โครงไม้เพื่อวัดขนาด แล้ววาด เด็กมาขอสีจากครูเพื่อนำไประบายภาพ ครูถามเด็กแต่ละกลุ่มว่าจะใช้สีในการระบาย บ้านหนึ่งหลังของเด็กๆ จะใช้สีเดียวกันหรือใช้หลายสี เด็กๆบอกว่า อยากระบายสีต่างกัน ไม่อยากได้บ้านสีเดียวกัน ครูจึงให้เด็กแต่ละคู่เลือกสีตามต้องการ เด็กวาดภาพระบายสีเสร็จครูให้เด็กพิจารณางานเพื่อการปรับปรุง เด็กบอกว่ากระดาษไม่แข็งถ้าเอาไปติดทำฝาจะขาดได้ง่าย ครูจึงให้เด็กคิดหาวิธีการแก้ไข เด็กบอกว่าต้องหากระดาษแข็งมาวาดใหม่ ครูถามว่าถ้าไม่วาดใหม่จะใช้วิธีการใดได้อีก เด็กไม่ตอบ ครูจึงแนะนำให้เด็กใช้กาวยึดแผ่นงานกับกระดาษแข็งเพื่อให้แข็งแรงขึ้น เด็กทำตามคำแนะนำและตกลงที่จะเจาะและติดฝ้ายบ้านในวันต่อไป เพราะกาวยึดที่เด็กใช้ฉีกกระดาษยังไม่แห้ง

(การพิจารณางานเพื่อการปรับปรุง เป็นสิ่งที่เด็กการเรียนรู้จากการทำงานที่ผ่านมา)

วันที่ 2 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กและครูสนทนาทบทวนเกี่ยวกับการสร้างบ้าน แล้วครูให้เด็กนำกระดาษของคู่ตนไปเจาะช่องหน้าต่างประตูตามที่ต้องการ โดยสาธิตวิธีการเจาะและการใช้มีดกรีดกระดาษที่จะไม่เป็นอันตรายต่อเด็กก่อนจะให้เด็กทำงานเด็กบางคู่ไม่สามารถกรีดกระดาษได้ จึงมาขอความช่วยเหลือจากครู

จากนั้นเด็กแต่ละคู่นำกระดาษของตนไปติดกับโครงไม้ เด็กประสบปัญหาคือไม่สามารถติดกระดาษกับโครงไม้ได้เพราะกระดาษแข็งและมีน้ำหนักมาก พอเด็กติดกระดาษจึงหล่นลง เด็กๆ พยายามแก้ปัญหาโดยการกดกระดาษไว้นานๆ แต่ไม่สามารถทำให้กระดาษติดอยู่กับโครงไม้ได้ เด็กจึงมาปรึกษาครู ครูถามว่าเด็กๆ คิดว่าเพราะอะไรจึงติดไม่ได้ เด็กบอกว่า “กระดาษหนัก กาวไม่เหนียว ติดไม่เป็น” ครูถามต่อว่า “แล้วจะแก้ไขอย่างไร” เด็กบอกว่า “ต้องใช้ตะปูตอก” ฟางบอกว่า “ตอกไม้ได้บ้านจะพังดูสิ มันเซไปเซมาอยู่แล้ว” ครูจึงถามว่า “แล้วจะอย่างไร” หมวยบอกว่า “เจาะแล้วใช้เชือกมัด” ครูให้หมวยอธิบายวิธีการให้เพื่อนฟัง เด็กตกลงทำตามวิธีการของหมวย แต่เด็กก็ยังไม่พอใจงานเพราะได้บ้านที่บิดเบี้ยว เด็กต้องการแก้ไขอีกครั้งและปรึกษาครู

ครูจึงบอกว่า “ครูมีแม็คคิงอันใหญ่ที่สามารถยิงแล้วกระดากจะติดอยู่กับไม้ทันที” จากนั้นครูจึงให้เด็กแต่ละคนนำกระดากของตนมาให้ครูดูให้ เอิร์ทบอกว่า “ครูมีก็ไม่น่าบอกปล่อยทิ้ง”

เมื่อติดกระดากเสร็จ ครูและเด็กสนทนากัน เพื่อการทำงานในครั้งต่อไป โดยให้เด็กสังเกตว่าด้วยการแก้ไขปรับปรุงหรือเพิ่มเติมอย่างไร เด็กบอกว่า “ทำบ้านเสร็จแล้วแต่ไม่เห็นเล่นได้จริงๆเลย” แซคบอกว่า “เอาไว้มัดเล่น” ครูถามเด็กว่า “อยากสร้างใหม่ที่หลังใหญ่กว่านี้และเข้าไปเล่นได้จริงๆเหมือนที่เด็กๆอยากได้ไหม” เด็กบอกว่า “อยาก” ครูจึงบอกให้เด็กนำเรื่องการสร้างบ้านไปคุยกับพ่อแม่ว่าจะสร้างอย่างไร จากนั้นจึงร่วมกันวางแผนว่าจะปั้นรูปคนให้อยู่ในบ้านแทนเพราะเด็กเข้าไปเล่นเองไม่ได้ โดยใช้อุปกรณ์คือ ไม้จิ้มฟันและดินน้ำมัน (การที่ครูกระตุ้นให้เด็กคิดเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของปัญหาแล้วหาทางแก้ไขจะทำให้เด็กมองเห็นภาพรวมของปัญหา วิธีการแก้ไขและพร้อมที่จะลองใช้วิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหานั้นๆ)

สัปดาห์ที่ 5

วันที่ 6 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กและครูสนทนากันเกี่ยวกับการทำงาน และเรื่องที่คุยกันค้างไว้ คือการสร้างบ้านที่เด็กเล่นได้จริง ครูถามเด็กว่า “เด็กจะสร้างเองหรือไม่” เด็กบอกว่าเด็กทำเองไม่ได้ต้องให้ผู้ใหญ่ช่วยทำ ครูจึงแจ้งข่าวให้เด็กทราบว่าคุณครูได้ติดกับคุณตายุท (ช่างไม้ประจำหมู่บ้าน) ไว้เรื่องที่จะให้คุณตาสร้างบ้านให้เด็กๆ โดยพรุ่งนี้เราจะเดินไปบ้านตายุทเพื่อดูว่าคุณตายุทเตรียมการอะไรไว้บ้างแล้ว

จากนั้นครูให้เด็กแต่ละกลุ่มแยกย้ายกันทำงานตามที่ตกลงกันไว้คือ บันดินน้ำมันเป็นรูปคน เพื่อใส่ไว้ในบ้าน เด็กๆทำงานเสร็จและนำผลงานใส่ไว้ในบ้านที่สร้างขึ้นมา เด็กบอกว่ามีทั้งหมด 20 คน แบ่ง 2 บ้านได้บ้านละ 10 คน ครูชมเชยเด็กและทบทวนเรื่องการไปพบช่างไม้ในวันพรุ่งนี้ (การจ้างช่างไม้เพื่อสร้างบ้านให้เด็กๆ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้งานในโครงการดำเนินต่อเนื่องไปได้และเป็น การตอบสนองความต้องการของเด็กที่ต้องการสร้างบ้านที่สามารถเล่นได้จริง)

วันที่ 7 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กและครูเดินไปบ้านคุณตายุท เพื่อไปดูการเตรียมการก่อสร้าง คุณตาออกมาต้อนรับเด็กๆ และบอกเด็กๆว่า “ตอนนี้กำลังใส้ไม้ทำโครงบ้าน” ฟางบอกว่า “ทำโครงก่อนเหมือนพวกหนูทำเลยแล้วก็เอากระดากติดเจาะหน้าต่าง” คุณตาจึงบอกว่า “บ้านที่คุณตาสร้างเป็นบ้านไม้ ไม่ใช่กระดากแม้แต่แผ่นเดียว” เอิร์ทถามว่า “ใช้ตะปูตอกหมดด้วยใช่ไหม ไม่ใช่เชือกมัด” คุณตายุทกับเด็กชักครูใหญ่ก็ขอตัวไปเตรียมงานต่อ เด็กๆสังเกตการทำงานของ คุณตา โดยที่คุณตาใช้เลื่อยตัดไม้เป็นท่อนแล้วกลาด้วยกับใส้ไม้ วัดขนาด โดยใช้ไม้ฉากและดินสอเขียนไม้ ครูชี้ให้เด็กสังเกตอุปกรณ์วิธีการใช้งาน เด็กๆตื่นเต้นและสนใจการทำงานของอุปกรณ์ต่างๆมาก โดยเฉพาะขณะที่คุณตาใช้กับใส้ไม้เด็กๆบอกว่าเสียงดังมาก ใครอยู่ใกล้ต้องปิดหูไว้เพราะเสียงดังกว่าเสียงรถวิ่ง โต๊ดบอกเพื่อนว่า “หลบๆ ชีไม่ปลิวมาโดนแล้วจะตาย (ระคาย)” แล้วหันมาถามครูว่า “ครูรู้ไหมครับชีเลื่อยเอาไปทำอะไร” ครูถามกลับว่า “โต๊ดรู้ชีละก็เลยถามครู” โต๊ดยิ้มแล้วพยักหน้า ครูบอกว่า “ครูไม่รู้ เอ.เอาไปทำอะไรนา ใครรู้อ้างบอกครูที” แซคพูดว่า “ครูไม่รู้จริงๆหรือครับ เอาไปเผาไม้ครับ” ครูพูดว่า “เผาไม้แล้วได้อะไร” เด็กๆหลายคนตอบพร้อมกัน “ถ่าน” ครูพูดต่อว่า “หรือคะ แล้วชีเลื่อยพวกนี้เอาไปทำอะไรได้อีก” เด็กบอก

“ไม่รู้” ครูบอกว่า “ครูก็ไม่รู้ เราจะถามใครดี” เด็กๆ บอก “ถามคุณตา” คุณตาจึงบอกว่า “เอาไปทำปุ๋ยก็ได้ เอาไปปลูกต้นไม้ก็ได้”

เด็กๆ คุณตาทำงานต่อสักครู่ ครูจึงชวนเด็กๆ กลับโรงเรียนและบอกเด็กๆ ว่าพรุ่งนี้ค่อยกลับมาดูคุณตาทำงานใหม่ เด็กๆ ให้อาหารคุณตาและลาคุณตาเพื่อกลับโรงเรียน

(ในการสังเกตการเตรียมการสร้างบ้านเด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์และวิธีการใช้งานอย่างใกล้ชิดและนำไปสู่ประเด็นการสนทนาเรื่องอื่นๆ ได้ซึ่งครูต้องไวและสามารถตอบสนองความสนใจของเด็กได้ทัน)

วันที่ 8 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กและครูร่วมสนทนาเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างบ้านก่อนที่จะเดินทาง เฟิร์นบอกว่าเธอเอาบ้านที่ตนวาดไปให้ตา ดูจากนั้นเด็กๆ วางแผนร่วมกันว่าจะนำกระดาษไปสเก็ตรูปบ้านที่คุณตาสร้าง

จากนั้นเด็กและครูเดินไปบ้านคุณตา เมื่อเด็กและครูไปถึงคุณตากำลังสร้างโครงบ้านเด็กๆ สังเกตการทำงานและการใช้อุปกรณ์การทำงานของคุณตา โดยวันนี้เด็กๆ บอกว่าคุณตาใช้ค้อนตอกตะปู ตะปู ดินสอ ไม้บรรทัด สายวัด วาดอย่างเด็กไม่รู้จักชื่อคุณตาก็บอกชื่อ เช่น สี่ ขนะคุณตาทำงาน เฟิร์นถามว่า “ตาๆ เหนื่อยไหม” คุณตายิ้มแล้ว “บอกว่าเหนื่อย เพราะเด็กช่างถาม” เด็กๆ หัวเราะ จากนั้นครูแจกกระดาษให้เด็กๆ นำไป สเก็ตภาพโครงไม้ที่คุณตาต่อไว้ เด็กๆ ตั้งใจทำงาน เมื่อเด็กทำเสร็จเด็กและครูเดินกลับโรงเรียน โดยตกลงกันว่าพรุ่งนี้จะมาดูคุณตาสร้างบ้านอีก

(การสังเกตภาพบ้านเป็นกิจกรรมที่ครูสามารถบูรณาการทักษะต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ เช่น ทักษะการคาดคะเน ทักษะการนับ ทักษะการสังเกต เป็นต้น โดยครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเพื่อให้เด็กสามารถใช้ทักษะต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่)

วันที่ 9 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กและครูสนทนาร่วมกันก่อนที่จะไปดูการสร้างบ้าน โดยตกลงกันว่าจะสังเกตวิธีการทำงานและการใช้อุปกรณ์การทำงานของคุณตา

จากนั้นเด็กและครูเดินทางไปที่บ้านของคุณตา และพบว่าคุณตากำลังจะทำพื้นบ้าน โดยการใช้ไม้เป็นริ้วยาววางไว้ห่างกันพอประมาณ แล้วใช้ตะปูตอกยึดติดกับโครงไม้ เด็กๆ เข้าไปช่วยตาจับไม้ จับอุปกรณ์ส่งให้ตา บางที่คุณตาก็บอกว่า “ใครรู้จักไม้ฉากไปหยิบมาให้ที” หรือ “ใครรู้จักเลื่อยลันดาไปหยิบมาให้ที” แล้วก็จะมามีอาสาสมัคร ที่รู้จักชื่ออุปกรณ์เหล่านั้นเดินไปหยิบให้คุณตาด้วยท่าที่แสดงความภาคภูมิใจ

คุณตานุญาตให้เด็กช่วยตอกตะปูหลังจากที่อธิบายวิธีการและสาธิตวิธีการตอกตะปูที่ถูกต้องให้เด็กดู เด็กตอกตะปูและบอกว่า “ค้อนตีตะปูหนักมาก ไม้ที่ทำพื้นก็แข็งมาก ตอกตะปูไม่เข้าเลย เด็กไม่มีแรงเหมือนผู้ใหญ่”

จากนั้นเด็กๆ สังเกตคุณตามุงหลังคาบ้านโดยใช้สังกะสี เด็กบอกว่าตาใช้ตะปูไม่เหมือนกัน คุณตาจึงอธิบายให้เด็กฟังเกี่ยวกับความแตกต่างและการใช้งานของตะปู 2 ชนิด พอคุณตาอธิบายจบ ได้พูดขึ้นว่า “ใช้ๆ มีตะปูตอกปูนด้วยผมเคยเห็น” ก่อนกลับห้องคุณตาแจ้งให้เด็กๆ ทราบว่าจะสร้างบ้านในสัปดาห์นี้

(จากการสังเกตการทำงานของช่างไม้เด็กได้เรียนรู้ข้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างบ้าน กิจกรรมในวันนี้จึงเป็นการประเมินว่าเด็กจำข้ออุปกรณ์ได้หรือไม่ซึ่งเป็นการประเมินจากสภาพจริงที่เด็กเองก็ไม่รู้ตัว)

สัปดาห์ที่ 6

วันที่ 14 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับบ้านที่ทำเสร็จแล้ว ครูให้เด็กสังเกตบ้านเพื่อหาจุดที่เด็กต้องการแก้ไข เพิ่มเติม เด็กสังเกตและบอกว่า “เสาบ้านยาวไม่เท่ากัน” เด็กถามว่า “ทำไมตอนที่บ้านหลังนี้ตั้งอยู่บ้านดาขามันเท่ากันแต่พอยกมาไว้ในห้องขามันไม่เท่ากัน” ครูจึงให้เด็กช่วยกันคิดถึงสาเหตุ โตตอบว่า “ตอนขนมาเนอะ เลยทำให้เป็นแบบนี้” ฟางบอกว่า “เสามันหักคะมันเลยไม่เท่ากัน” เอิร์ทบอก “ว่าไม่มันหักครับ” สัมบอกว่า “บ้านหนักหลังคาข้างเดียวเนอะ” หมวยพูดว่า “ที่ตั้งบ้านไม่เหมือนกันบ้านดาเป็นดินห้องเราเป็นปูน” ครูเขียนความคิดเห็นของเด็กลงบนกระดาน และอ่านทบทวนให้เด็กฟัง แล้วถามเด็กต่อว่า “แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่าใครพูดถูกหรือจริง ๆ แล้วมันเกิดจากสาเหตุใด” เด็ก ๆ ช่วยกันแสดงความคิดเห็นแล้วระบุว่า “ต้องไปถามคุณดาบุตร เพราะคุณดาเป็นคนสร้าง” โดยเด็กบอกว่าจะไปถามคุณดาเย็นนี้

(การตั้งข้อสังเกตว่าทำไมเสาบ้านจึงไม่เท่ากันเป็นการตั้งประเด็นที่เด็กต้องช่วยกันคิดหาเหตุผล หรือสาเหตุตามความคิดความเข้าใจของแต่ละคนจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง)

วันที่ 15 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

ครูทบทวนเรื่องที่เด็กสงสัยว่าทำไมเสาบ้านจึงไม่เท่ากัน และถามเด็กว่าได้ข้อมูลอะไรบ้างที่จะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาคำตอบของเด็ก ๆ เด็กบอกครูว่า “รู้แล้วว่าทำไมเสาบ้านจึงไม่เท่ากัน เอิร์ทบอกว่า “บอกแล้วครูจะร้องอ้อ” ฟางว่า “ดาบุตรว่าเสาไม่ได้หักคะ แต่พื้นไม่เท่ากัน” หมวยว่า “พื้นบ้านเอียงคะ” โตตอบว่า “ดาบุตรบอกว่าพื้นไม่เสมอเลยทำให้เสาไม่เท่ากัน พื้นบ้านดาบุตรมีหลุมด้วย” ครูชมเชยเด็กที่สามารถหาข้อมูลมาได้และสรุปสาเหตุที่ทำให้เสาไม่เท่ากันอีกครั้ง แล้วถามเด็กว่า “เราจะแก้ไขหรือไม่” มีเด็กที่ต้องการแก้ไขและไม่ต้องการแก้ไข โดยเด็กกลุ่มที่ต้องการแก้ไขบอกว่า “บ้านจะได้สวยขึ้นแข็งแรงขึ้น” และกลุ่มที่ไม่ต้องการแก้ไขบอกว่า “พอยกไปที่สนามเด็กเล่นขาบ้านก็จะเท่ากันเหมือนตอนวางอยู่บ้านดาเพราะเป็นพื้นดิน” เอิร์ทซึ่งออกความเห็นว่าจะต้องแก้ไขบอกว่า “คุณดาบอกว่าแก้ยากนิดเดียวเลื้อยเสาออก” ฟางสนับสนุนว่า “ใช่ๆสนามเด็กเล่นไม่เหมือนบ้านดา” ครูจึงให้เด็กทุกคนยกมือออกเสียงลงมติว่าต้องการแก้ไขหรือไม่ต้องการเพื่อจะได้สรุปเรื่องได้เร็วขึ้น เด็กที่ต้องการแก้ไขมีคะแนนเสียงมากกว่า เด็กยอมรับและตกลงกันว่าจะให้นำคัตติ้งซึ่งเป็นนกการภารโรงมาเลื้อยไม้ให้ เพราะเด็กบอกว่าไม้เนื้อแข็งเด็กเลื้อยไม่ได้

(การได้คำตอบจากการแสวงหาคำตอบด้วยตนเองจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความมั่นใจที่จะค้นหาคำตอบด้วยตนเอง)

วันที่ 16 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กสนทนาบทพจนเรื่องที่จะตัดเสาด้านให้เท่ากันให้นักการภารโรงฟัง นักการฯ ถามว่าแล้วจะใช้อะไรตัดเด็ก ๆ ตอบใช้เลื่อย เด็ก ๆ สังเกตการทำงานของนักการฯ ขณะตัดเสาด้าน คิมบอกว่า “ถ้าใช้เลื่อยบ้านตายทศตัดแปบเดียวก็ขาด” เด็กบอกว่า “นั่นนะ เลื่อยไฟฟ้าหรือก ต้องเสียบบล็ก”

ครูบอกให้เด็กสังเกตบ้านหลังจากตัดเสาด้านเสร็จ และถามเด็กว่า “เด็ก ๆ คิดว่าบ้านหลังนี้แข็งแรงดีหรือยัง” เด็กตอบ “แข็งแรง” ครูถามว่า “รู้อย่างไร” เด็กบอกว่าสังเกต สังเกตว่าบ้านใหญ่กว่าที่เราสร้างเอง ใช้ไม้ท่อนใหญ่กว่ายาวกว่าทำ “ตายทศบอกว่าเป็นไม้เนื้อแข็ง” และเด็กยังบอกอีกว่า “พวกเราขึ้นบ้านหมดทุกคนบ้านก็ไม่พัง” แต่มีเด็กบางคนแย้งว่า “ถ้าเราขึ้นบ้านหมดบ้านต้องหักแน่ๆ” เด็ก ๆ จึงตกลงใจที่จะพิสูจน์ว่าบ้านมีความแข็งแรงและบรรจุเด็กทั้ง 15 คน ได้โดยไม่หักหรือไม่ โดยเด็กขึ้นไปบนบ้านทีละ 5 คน ไอติมขึ้นบ้านพร้อมกับบอกครูว่า “บ้านขึ้นยากจังไม่มีบันได” เฟิร์นซึ่งเป็นเด็กตัวเล็กเหมือนไอติมก็บอกว่า “เฟิร์นก็ขึ้นยากอย่างนี้น้องอนุบาลขึ้นไม่ได้แน่ๆ” ครูจึงบอกเด็กว่าเดี๋ยวเราจะมาช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป เด็กขึ้นไปบนบ้านจนครบ 15 คน และเรียกครูขึ้นไปด้วยเด็ก ๆ จึงบอกว่า “เชื่อแล้วว่าแข็งแรงจริงๆ” เด็กทุกคนทยอยลงจากบ้าน ไอติมกับเฟิร์นบอกว่า “ลงยากค่ะคุณครู” ครูจึงนำเรื่องนี้เข้าสู่การสนทนาเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาโดยฝากให้เด็กกลับไปคิดวิธีการแก้ไขโดยการปรึกษากับผู้ปกครอง

(การทดสอบสิ่งที่ได้จากโครงการด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่เด็กคิดจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและผลการทดสอบสามารถนำไปสู่การแก้ไขผลงานในส่วนอื่นๆ ได้อีกด้วย)

วันที่ 17 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กและครูสนทนาบทพจนเกี่ยวกับปัญหาที่เพื่อนคนที่ตัวเล็กขึ้นบ้านยาก เด็กบอกวิธีการแก้ไขคือ “ทำบันไดบ้านเพิ่ม” “ตัดเสาให้สั้นลง” และ “เอากล่องขนมมาวางเหยียบขึ้น” ครูให้เด็กอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขทั้ง 3 วิธี เพื่อหาวิธีการที่เด็กต้องการมากที่สุดและทำได้ง่าย เด็กตกลงใจที่จะลองวิธีการที่ 3 คือ เอากล่องขนมมาวางซ้อนกันเพื่อเหยียบขึ้น เด็กไปขอกกล่องนมจากครูห้องข้างๆ เพื่อเอามาไว้ซ้อนกันให้เพื่อนเหยียบขึ้นบ้าน เด็กวางกล่องเสร็จแล้วให้เพื่อนขึ้นทดสอบปรากฏว่าพอไอติมขึ้นบ้านไปเฟิร์นจะขึ้นตามพอเหยียบที่กล่องกล่องก็ยุบลงมา ครูจึงถามว่า “เด็กมีวิธีการแก้ไขหรือไม่” เด็กบอกว่า “ไม่เอาวิธีนี้แล้วขอเปลี่ยนเป็นทำบันไดแทนและไม่ใช้วิธีการตัดเสาเพราะไม่อยากให้บ้านเตี้ยกว่าเดิมและเด็กคนอื่น ๆ ขึ้นไม่ลำบาก” ทุกคนเลยตกลงใจกันทำบันไดเพิ่ม 1 ชั้น ด้วยเหตุผลที่ว่า “กลัวน้องอนุบาลและเพื่อนคนที่ตัวเล็ก ๆ ขึ้นบ้านลำบาก”

(การแก้ปัญหาโดยให้เด็กได้ทดลองตามวิธีคิดจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดีขึ้น)

สัปดาห์ที่ 7

วันที่ 20 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กสังเกตการทำงานของนักการภารโรงที่กำลังตอกไม้เพื่อทำบันไดให้เด็ก โดยให้ไอติมทดสอบเมื่อทำเสร็จ ไอติมบอกว่า “ขึ้นได้สบายกว่าเดิม น้องอนุบาลก็จะขึ้นได้สบายเหมือนกัน” จากนั้นครูและเด็กสนทนากันเกี่ยวกับจำนวนไม้ทั้งหมดที่ใช้สร้างบ้านว่ามีกี่ชิ้น เด็กจึงตกลงกันที่จะแบ่งกลุ่มนับจำนวนชิ้นไม้ทั้งหมด โดย

แบ่งกันนับโดยใช้สัญลักษณ์ (/) 1 ชิด แทนชิ้นไม้ 1 อัน เด็กทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนเสร็จแล้วนำมาสรุป
ร่วมกัน คือ

- กลุ่มนับไม้โครงหลังคา	ได้	24	ชิ้น
- กลุ่มนับไม้พื้น	ได้	38	ชิ้น
- กลุ่มนับฝา + ระเบียบ	ได้	45	ชิ้น
- กลุ่มเสา + บันได + คาน	ได้	15	ชิ้น

โดยเด็กนับทีละ 1 ชิดพร้อมกัน ครูบันทึกจำนวนที่เด็กนับบนกระดานแล้วสรุปรวมจำนวนทั้งหมดให้เด็ก
ฟัง คือ รวมไม้ที่ใช้ทำบ้านทั้งหมด 122 ชิ้น จากนั้นเด็กลงวัดขนาดของบ้านด้วยวิธีการต่างๆ เช่น วัดด้วยการ
คืบนิ้วมือ ได้ 35 คืบ วัดความกว้างโดยการโอบปรากฏว่าต้องใช้เด็ก 7 คน โอบ

(กิจกรรมนี้เด็กได้เรียนรู้ทักษะการวัดและการคาดคะเน บทบาทครูคือการกระตุ้นให้เด็กคิดหาวิธีการวัดที่แตกต่าง
ออกไปโดยให้โอกาส เชื่อมโยงและยอมรับในวิธีคิดของเด็กจะทำให้เด็กกล้าคิดและลองใช้วิธีการวัดด้วยตนเอง)

ระยะที่ 3 สรุป ประเมิน สะท้อนกลับโครงการ

วันที่ 21 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กและครูสนทนากันเกี่ยวกับการดูแลรักษาบ้านให้อยู่เล่นได้โดยให้เด็กช่วยกันคิดหาวิธีการ เด็กบอก
ว่า “ไม่ขึ้นบ้านทีละหลายๆ คน” “ไม่ขีดเขียนบ้านให้สกปรก” “ไม่เหยียบดินและบ้าน” “ไม่เผาบ้าน ” และ “ไม่ป็น
หลังคาบ้าน” ครูเขียนความคิดเห็นของเด็กลงบนกระดานและอ่านทบทวนให้เด็กฟัง

ครูสังเกตเห็นเด็กชอบไปยืนใกล้ๆ บ้านและขึ้นไปเล่นบนบ้าน ครูจึงถามเด็กว่า “ต้องการปรับปรุง
แก้ไขบ้านอย่างไรบ้าง” เด็กๆ ตอบว่า “ไม่อยากทำแล้ว อยากยกบ้านไปเล่นที่สนามเด็กเล่น จะได้ทำของเล่น
อย่างอื่นอีก” ทุกคนจึงตกลงร่วมกันว่าจะยุติเรื่องการปรับปรุงบ้านและสรุปทบทวนการเรียนรู้ตามโครงการที่ผ่าน
มาในวันต่อไป

(การกระตุ้นให้เด็กคิดวิธีการดูแลรักษาบ้าน โดยครูยอมรับวิธีการที่เด็กนำเสนอจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ
และพร้อมที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่คิดนั้น)

วันที่ 22 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

ครูและเด็กสนทนาทบทวนเกี่ยวกับการทำงานต่างๆ ที่ผ่านมาจนถึงการได้มาซึ่งบ้านที่เด็กๆ พร้อมใจ
กันเรียกว่า “บ้านตุ๊กตา” โดยทบทวนการเรียนรู้ต่างๆ จากแผนภูมิใยแมงมุม

จากนั้นเด็กเล่นบทบาทสมมตินำท่วมต้องหนีน้ำขึ้นไปอยู่บนบ้านและน้ำได้ท่วมบ้านทุกหลังจนอยู่บ้าน
ไม่ได้ ชาวของเครื่องใช้ต่างๆ ลอยน้ำไปหมดแต่มีอยู่บ้านหลังหนึ่งที่น้ำท่วมไม่มาก และมีเจ้าของบ้านที่ใจดีจึงได้
ชักชวนให้ชาวบ้านทุกคนไปอยู่รวมกันบนบ้านของตน และหาอาหารมาให้บริการทาน ขณะเดียวกันก็มีขอนไม้
ลอยมาชนบ้านแต่บ้านไม่พัง และเมื่อเวลาผ่านไปน้ำได้ลดลง ทุกคนจึงกลับบ้านตนและไหว้ขอบคุณเจ้าบ้านก่อน
ไป

จากนั้นเด็กและครูสนทนากันเกี่ยวกับการยกบ้านไปไว้ที่สนามเด็กเล่น ครูถามเด็กว่า “ก่อนที่จะยกบ้านไปเราอยากให้น้องๆอนุบาลและเพื่อนๆมาดูผลงานต่างๆของเราหรือไม่” เด็กตอบว่า “อยาก” ครูจึงฝากให้เด็กนำไปคิดว่าจะจัดแสดงอะไรให้เพื่อนและน้องๆ ชมบ้าง

(การเล่นเกมบทบาทสมมติเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็กกับโลกของความเป็นจริง)

วันที่ 23 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 45 นาที)

เด็กและครูสนทนาร่วมกันเพื่อกำหนดวิธีการจัดแสดงผลงานโครงการเด็กเสนอว่าให้นำผลงานและภาพถ่ายมาติดเพิ่มเติมจากของเดิมที่มีอยู่ เอิร์ทบอกว่า “น่าจะทำแบบพีระมิดที่มีแจกขนมด้วย” หมวยว่า “ใช้โต๊ะจัดที่ห้องสมุดมีขนมแจกด้วย” ครูถามว่า “จะแจกขนมอย่างไร” เอิร์ทบอกว่า “ให้น้องและเพื่อนๆวาดรูปบ้านแจกขนม” เด็กตกลงใจที่จะให้มีการวาดรูปแจกขนมในวันงาน

จากนั้นครูให้เด็กแบ่งหน้าที่กันเพื่อรับผิดชอบในส่วนของการจัดแสดงตามที่ได้รับมอบหมาย
(การให้เด็กคิดรูปแบบของการจัดแสดงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กร่วมวางแผนและรับผิดชอบงาน)

วันที่ 27 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 40 นาที)

เด็กช่วยกันเตรียมงานแสดงนิทรรศการผลงานโครงการ โดยการช่วยกันตกแต่งผลงานและติดผลงานตามจุดต่างๆ บางคนช่วยกันยกโต๊ะเพื่อมาตั้งผลงานไว้จัดแสดง

จากนั้นครูชักชวนทำความเข้าใจกับเด็กเพื่อให้พร้อมสำหรับการจัดงานในวันที่ 28 - 29 สิงหาคม โดยกำหนดให้วันแรก เพื่อนๆอนุบาล 2 เข้าชมงาน และวันที่สอง น้องอนุบาล 1 เข้าชมงาน เพื่อนๆมอบหมายให้สัมพันธ์กับเอิร์ทเป็นคนเล่าเกี่ยวกับการทำงานโครงการและแนะนำจุดชมงานที่น่าสนใจให้เพื่อนๆและน้องๆฟังก่อนที่จะเปิดให้เข้าชมนิทรรศการ

(ในการเตรียมการจัดแสดงผลงานโครงการ การมอบหมายหน้าที่ให้เด็กรับผิดชอบจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย)

วันที่ 28 - 29 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กดำเนินกิจกรรมการจัดแสดงผลงานโครงการตามแผน โดยเด็กแต่ละคนรับผิดชอบหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

(การจัดแสดงผลงานโครงการให้ผู้เข้าชม เด็กต้องรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่คอยเฝ้าสังเกตการทำงานของเด็กไม่ก้าวก่ายขณะเด็กทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเด็กจะได้เรียนรู้การแก้ปัญหาจากการทำกิจกรรมด้วยตนเอง)

วันที่ 30 สิงหาคม 2544 (ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 50 นาที)

เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการจัดแสดง โดยครูให้เด็กพูดแสดงความคิดเห็น เช่น

- สนุกดีครับ แต่มีแต่คนอยากกินขนม วาดรูปจนกระดาษเกือบหมด
- น้องอนุบาลรุ่นวายครับ กระโดดบนบ้านด้วยผมบอกก็ไม่เชื่อ
- เพื่อนไม่ค่อยดูผลงานมีแต่เล่นบ้าน

จากนั้นเด็กและครูช่วยกันจัดเก็บนิทรรศการ เสร็จแล้วครูขอให้พี่ชั้นมัธยมมาช่วยเด็กยกบ้านไปไว้ที่สนามเด็กเล่นโดยเด็กเป็นผู้กำหนดจุดที่ต้องการวางบ้านในสนามเด็กเล่น เสร็จแล้วครูให้เด็กสังเกตเพื่อหาจุดแก้ไข เด็กสังเกตและบอกว่าไม่มีอะไรที่ต้องแก้ไข ครูอนุญาตให้เด็กเล่นบ้านตุ๊กตาและถ่ายรูปเก็บไว้เป็นที่ระลึก (ในการดำเนินงานโครงการตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการเด็กได้เรียนรู้ในทุกกระบวนการของการทำงานตามโครงการและท้ายที่สุดสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้)

- ปิดโครงการ -

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง
ของเด็กปฐมวัย
- แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองประกอบด้วย

1. พฤติกรรมการกล้าแสดงออก	3	พฤติกรรม
2. พฤติกรรมการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม	3	พฤติกรรม
3. พฤติกรรมความภาคภูมิใจในตนเอง	3	พฤติกรรม

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการแสดงออก การกล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจซึ่งสามารถสังเกตได้จากท่าทาง การกระทำ การแสดงความคิดเห็นหรือภาษาของเด็ก ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การกล้าแสดงออก

หมายถึง การกล้าพูด กล้าถาม กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจกระทำการต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ การแสดงออกทางท่าทางและการกระทำอย่างมีเหตุผลในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การแสดงออกทางวาจาและท่าทาง หมายถึง การที่เด็กแสดงท่าทาง แสดงความคิดเห็นในระหว่างการทำกิจกรรมด้วยความกระฉับกระเฉง กระตือรือร้น ไม่ประหม่า อาย หรือเคอะเขิน สามารถตัดสินใจทำกิจกรรมโดยไม่ลังเลและมีจิตใจมั่นคง

1.2 การแสดงตัวเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กแสดงท่าทางด้วยการยกมือ ใช้คำพูดหรือท่าทางเพื่อแสดงตัวเป็นอาสาสมัครที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู หรือการเป็นผู้นำหรือผู้ตามที่ดีในการทำกิจกรรม

1.3 การสบตาครูและบุคคลอื่น ๆ ในขณะที่ถูกหรือตอบคำถาม หมายถึง การที่เด็กมองหน้า สบตากับบุคคลที่เด็กพูดด้วย ไม่ก้มหน้าหรือหันหน้าหนีเมื่อมีการสนทนากัน และกล้าเผชิญความจริง

2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูด้วยความเป็นมิตร ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม รวมทั้งยอมรับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู หมายถึง การที่เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับเพื่อนและครู หรือการร่วมแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ขณะดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง หรือกลั่นแกล้งกัน สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้

2.2 การให้ความช่วยเหลือและยอมรับการช่วยเหลือจากเพื่อน หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูดหรือท่าทางบอกหรือแนะนำเพื่อน ในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน หรือการที่เด็กปฏิบัติตามคำแนะนำที่ดีของเพื่อนเพื่อให้การทำงานเป็นไปตามที่วางแผน

2.3 การทำตามข้อตกลงของกลุ่ม หมายถึง การที่เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มในการวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการได้

3. ความภาคภูมิใจในตนเอง

หมายถึง ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง ยอมรับและเปิดเผยการกระทำของตนเอง ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามที่ได้อ้างไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การแสดงความชื่นชม และพอใจในการกระทำของตนเอง หมายถึง การที่เด็กยอมรับและชื่นชมผลการกระทำของตนเอง ยอมรับและพอใจในความเป็นตัวเอง สนทนาโต้ตอบ หรือบอกเล่าให้ผู้อื่นฟังเกี่ยวกับกิจกรรมที่กำลังทำด้วยท่าทางกระตือรือร้น ไม่นิ่งเฉย หรือเหม่อลอย

3.2 ความสนุกสนานในการทำกิจกรรม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จ หมายถึง การที่เด็กร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ ความสนุกสนาน และมีความสุขโดยการแสดงออกด้วยรอยยิ้มและเสียงหัวเราะเมื่อทำกิจกรรมได้ตามที่คาดหวัง

3.3 การเปิดเผยผลงานและผลกระทำของตนเองต่อเพื่อนและครู หมายถึง การที่เด็กพูดนำเสนอ แสดงผลงานหรือผลการกระทำของตนเองต่อกลุ่ม การเรียกเพื่อนหรือครูให้ดูผลงานของตน

4. แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เป็นการบันทึกทั้งในรูปของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับคะแนนคือ 2, 1 และ 0

5. เวลาที่ใช้ในการสังเกต รวม 30 นาที โดยสังเกตในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการจัดประสบการณ์แบบปกติเป็นเวลา 1 สัปดาห์ และจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวมเวลาในการสังเกต 9 สัปดาห์ ทุละ 4 วัน โดยทำการสังเกตและบันทึกการสังเกตในชั้นดำเนินกิจกรรม

6. อุปกรณ์ในการจับเวลาการสังเกต ใช้นาฬิกาจับเวลาในการให้สัญญาณเริ่มและหมดเวลาการสังเกต

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ชื่อนักเรียน วัน เดือน ปี ที่สังเกต
2. ผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง
3. การสังเกต ให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน ทำการสังเกตพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกันสังเกตเด็กคนเดียวกัน โดยสังเกตทีละคนทุกพฤติกรรมที่มีในแบบสังเกต ใช้เวลาสังเกต 1 นาที และสังเกตเวียนตั้งแต่เด็กคนที่ 1 – 15 เป็นจำนวน 2 รอบ

การบันทึกการสังเกต

การบันทึกผลการสังเกตเมื่อสังเกตพบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใดและมีระดับคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นตรงกับข้อใดให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองและมีระดับคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย ✓ เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมซ้ำ

การให้คะแนน

- ระดับคะแนน 2 บันทึกลูกเมื่อ เด็กกล้าแสดงออกหรือกล้าตัดสินใจทันที
 ระดับคะแนน 1 บันทึกลูกเมื่อ เด็กกล้าแสดงออกหรือกล้าตัดสินใจแบบลังเล
 ระดับคะแนน 0 บันทึกลูกเมื่อ เด็กไม่กล้าแสดงออกหรือไม่กล้าตัดสินใจ

หมายเหตุ

ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนใด ก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับคะแนนนั้น และถ้าพบ
 เครื่องหมาย ✓ ข้างในข้อและช่องระดับคะแนนใด ให้นำจำนวนที่เข้าคู่กับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น
 เช่น ในช่องระดับคะแนนให้ 2 คะแนน เข้า 2 ครั้ง รวมคะแนน เท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น

ตัวอย่างการให้คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ชื่อ (นามสมมติ) เด็กหญิงหุຍ นามสกุล ร่วมสังสรรค์
 วันที่ 25 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2544

พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง	ผู้สังเกตคนที่ 1			ผู้สังเกตคนที่ 2			หมายเหตุ
	ระดับคะแนน			ระดับคะแนน			
	2	1	0	2	1	0	
1. ด้านการกล้าแสดงออก							
1.1 การแสดงออกทางวาจาและท่าทาง	✓	✓			✓✓		
1.2 การแสดงตัวเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรม		✓✓			✓	✓	
1.3 สบตาครูและบุคคลอื่นๆ ในขณะที่พูดหรือตอบคำถาม	✓	✓		✓✓			

สรุปการให้คะแนนของผู้สังเกตทั้ง 2 คนได้ดังนี้

ผู้สังเกตคนที่ 1 คะแนนรวม เท่ากับ 8
 ผู้สังเกตคนที่ 2 คะแนนรวม เท่ากับ 7

แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ชื่อนักเรียน(ด.ช./ด.ญ.).....นามสกุล..... ลำดับที่.....
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.2544

รายการพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	2	1	0	
<u>1. ด้านการกล้าแสดงออก</u>				
1.1 การแสดงออกทางวาจา และท่าทาง				
1.2 การแสดงตัวเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรม				
1.3 สบตาครูและบุคคลอื่น ๆ ในขณะที่ถูก หรือตอบคำถาม				
<u>2. ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม</u>				
2.1 การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู				
2.2 การให้ความช่วยเหลือและยอมรับ การช่วยเหลือจากเพื่อน				
2.3 การทำตามข้อตกลงของกลุ่ม				
<u>3. ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง</u>				
3.1 การแสดงความชื่นชมและพอใจใน การกระทำของตนเอง				
3.2 ความสนุกสนานในการทำกิจกรรม ดีใจ และมี ความสุขเมื่อประสบความสำเร็จ				
3.3 การเปิดเผยผลงานผลการกระทำของตนเอง ต่อเพื่อนและครู				

ลงชื่อผู้สังเกต.....

(.....)

เป็นผู้สังเกตคนที่.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอุลัย บุญโท
สถานที่เกิด	จังหวัดหนองคาย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	41 หมู่ที่ 5 อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย 43150
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านหยวก อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533 - 2535	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนเซกา
พ.ศ. 2535 - 2539	ค.บ. เกียรตินิยมอันดับสอง (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จาก สถาบันราชภัฏอุดรธานี
พ.ศ. 2542 - 2544	กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ